

Panorama

gminy Świltcza

**20 lat
samorządności
(1990-2010)**

Panorama

gminy Świltcza

20 lat samorządności
(1990-2010)

Świltcza-Trzciana, 2010 r.

Wydano z okazji XX-lecia samorządów terytorialnych Gminy Świltza

Wydawca:
Samorząd Gminy Świltza, Gminne Centrum Kultury Gminy Świltza zs. w Trzcanie

Zespół redakcyjny:
Zofia Dziedzic, Władysław Kwoczyński, Artur Szary

Zdjęcia:
Zbigniew Lis, archiwum UG Świltza

Korekta:
Zofia Dziedzic

Opracowanie graficzne:
Dorota Wadiak

Redakcja wyraża podziękowania wszystkim osobom współpracującym
za dostarczenie materiałów rzeczowych.

ISBN 978-83-61016-84-7

Wydawnictwo:
EDYTOR Rzeszów

Do druku oddano 12 października 2010 r.

Druk:
Drukarnia DUET, tel. 17 87 11 281, e-mail: m.michalik@drukarnia-duet.pl

Spis treści

Wstęp	4
I Samorządność gminy Świlcza	6
II Przegląd gospodarczy	20
III Życie społeczno-religijne.....	40
IV Ochrona środowiska naturalnego	64
V Edukacja	72
VI Kultura	90
VII Sport	114
VIII Nagrody i osiągnięcia.....	118
IX Kalendarium	120
X Strategia na XXI wiek.....	124
Zakończenie	126

Wstęp

Ojczyzna, kiedy myślę...

przypominam sobie zmarłego przed pięcioma laty Papieża - Polaka, bo on jest autorem tych słów, spotykam w myśli i pamięci wszystkich, których znałem, kochałem, a którzy odeszli.

Ojczyzna, kiedy myślę...

widzę i przywołuję naszą polską historię, ofiary wojen i powstań zbrojnych, męczenników obozów sowieckich i niemieckich, ofiary kataklizmów i totalitaryzmów, wszystkich, których zniszczyło zło.

Ojczyzna, kiedy myślę...

zahaczam o moje środowisko życia i pracy, rodzinę, przyjaciół, znajomych. Często przypominają mi się wtedy słowa Jana Pawła II: „Ta ziemia jest naszą matką. Polska jest matką szczególną, bo wiele wycierpiała”.

Ojczyzna, kiedy myślę...

widzę twarze tragicznie zmarłych prezydentów: Lecha Kaczyńskiego i Ryszarda Kaczorowskiego oraz ofiary katastrofy smoleńskiej z 10 kwietnia tego roku.

Ojczyzna, kiedy myślę...

widzę także pięknie położone miejscowości mojej gminy Świlcza na Podkarpaciu w pobliżu Rzeszowa, jej bujną i urokliwą przyrodę o każdej porze roku, zasobne obejścia domowe ludzi tu żyjących, infrastrukturę, piękne kościoły, szkoły, nowoczesne przedsiębiorstwa...

Widzę twarze byłych naczelników gminy, a zwłaszcza pierwszego wójta samorządowej gminy Świlcza, mojego poprzednika śp. Mariana Wójcika. Rysują mi się w pamięci twarze Samorządowców i Sołtysów, z którymi współpracowałem, a którzy już odeszli. Przypominam sobie także działaczy społecznych, ludzi utalentowanych, pasjonatów, zasłużonych, niezłomnych i niezmordowanych, którzy tworzyli gminną rzeczywistość.

Kiedy myślę, Ojczyzna...

widzę, że każde sołectwo mojej gminy ma swój charakter, swe cechy własne, tak jak ludzie w nich żyjący. Każda wieś: Świlcza - siedziba gminy - Przybyszówka do 2007 r., Bzianka, Błędowa Zgłobieńska, Dąbrowa, Trzciana, Bratkowice, Mrowla, Rudna Wielka, Woliczka - ma swą bogatą historię, ukształtowaną przez stulecia. Każda wieś jest inna, różni się elementami obyczajowości, zabytkami kultury materialnej, kulturą duchową, gwarą, tradycją, ma swoją tożsamość, godność i piękno. Urok każdej miejscowości jest inny: skromny i schludny, bogaty i wystawny, zawsze jednak bardzo ludzki. Jest tam miejsce na intymność i rodzinne więzi, społeczne działanie, gospodarskie myślenie, spokój połączony z poważnym traktowaniem pracy, obowiązku, głębokiej wiary i przywiązania do przeszłości, teraźniejszości wraz z zapatrzeniem w przyszłość.

Ojczyzna, kiedy myślę...

wiem, że gmina Świlcza jest bogata ludźmi. Współuczestnictwo ich w życiu społecznym, politycznym, religijnym, kulturalnym - to wyznaczniki nie tylko lokalnego patriotyzmu, ale przede wszystkim podstawa wszelkich działań samorządowych i sukcesów.

Wydawnictwo niniejsze niech da podstawę do ocen, porównań i dumy z naszych wspólnych osiągnięć.

Wójt Gminy

dr inż. Wojciech Wdowik

**Samorządność
gminy Świlcza**

Geografia gminy

Położenie

Gmina Świlcza jest jedną ze 160 gmin województwa podkarpackiego. Leży w jego centralnej części, na północny - zachód od stolicy Podkarpacia - Rzeszowa. Graniczy od wschodu z miastem Rzeszów, od północnego wschodu z gminą Głogów Małopolski, od północy z gminą Kolbuszowa, od zachodu z gminą Sędziszów Małopolski, zaś od południa z gminami Iwierzycę i Boguchwałą. Gmina Świlcza należy do największych w powiecie rzeszowskim zajmując powierzchnię około 112 km². Administracyjnie podzielona jest na 9 sołectw: Świlcza, Bratkowice, Mrowla, Rudna Wielka, Bzianka, Woliczka, Trzciana, Dąbrowa, Błędowa Zgłobieńska.

Wsie gminy Świlcza rozpościerają się na pograniczu dwóch makroregionów: Pogórza Karpackiego i Kotliny Sandomierskiej. Można na ich tle wyróżnić jednostki mniejsze, mezoregiony: Podgórze Rzeszowskie (określane w literaturze również jako „Pogórze” lub, rzadziej, „Przedgórze”), Pradolinę Podkarpacką (zwaną również „Rynną Podkarpacką”) oraz Płaskowyż Kolbuszowski.

Południowa część gminy - fragment Podgórza Rzeszowskiego to obszar pokryty lessem z częściowo odsłoniętymi utworami kredowymi w postaci głębokich dolin niewielkich cieków wodnych. Budowę geologiczną stanowią ility miocenne, osady rzeczne starszego czwartorzędu i osady glacialne. Wierzch tworzą utwory lessowe maskujące pierwotny rys rzeźby. Rzeźbę Podgórza Rzeszowskiego charakteryzują niewielkie, lecz urokliwe wzniesienia rzędu 210-300 m n.p.m. Walory krajobrazowe tej części wsi zawdzięcza budowie geomorfologicznej i bogatej szacie roślinnej. Krajobraz wyżynny (z dobrymi punktami widokowymi), lessowy, poprzecinany zadrzewionymi i głębokimi dolinami potoków - zwanych lokalnie „Paryjami”. Nietrudno tu trafić na nie zasypane jeszcze wąwozy. Nieodłącznym akcentem krajobrazu jest flora opisywanych wzniesień i parowców z olchami i wierzbami a także osobliwymi w postaci bagiennych siedlisk rosiczki, widłaka czy grzybienia białego.

Nie mniejsze osobliwości geograficzno-przyrodnicze spotkać można w północnej, dolnej części gminy. Znajduje się ona w pasie Rynny Podkarpackiej: równoleżnikowego, płaskiego obniżenia szerokości 4-6 km ciągnącego się u podnóża szeroko rozumianych Karpat. Na terenie gminy przejście Podgórza Rzeszowskiego w Rynnę Podkarpacką ma kształt lessowych języków, nieregularnego brzegu a nawet piaszczysto-lessowych wydmy (niewątpliwie wynik erozji z przylegających wzniesień) wpadających w płaskie łąki torfowe. Obniżenie to (średniej wysokości 180-217 m n.p.m.) wykorzystana rzeka Mrowla, która płynie w kierunku wschodnim równoległe do krawędzi karpackiej, przyjmując z tej krawędzi liczne małe dopływy prawobrzeżne. Warstwę humusową Rynny Podkarpackiej tworzy osobliwość tego terenu, torf. Najdalej wysunięta na północ część gminy Świlcza leży na obszarze Płaskowyżu Kolbuszowskiego, w większości pokrytego piaskami i porośniętego bujnymi lasami mieszanymi i iglastymi (borami).

Obszar, na którym rozpościerają się wsie gminy Świlcza, miał złożoną i ciekawą przeszłość geologiczną. Na rzeźbie terenu wycisnęły piętno różne epoki w dziejach ziemi, począwszy od ruchów górotwórczych, które wypiętrzyły Karpaty, aż do ostatnich zlodowaceń na ziemiach polskich i ich reperkusji w postaci erozji pagórków lessowych, akumulacji glacialnej i fluwialnej oraz powstaniu w ostatnich tysiącach zasobnych pokładów torfu.

Warunki klimatyczne

Gmina Świlcza leży na pograniczu dwóch krain klimatycznych. Na terenie Kotliny Sandomierskiej klimat kształtują wpływy kontynentalne odznaczające się większymi rocznymi amplitudami temperatur (upalne lata i mroźne zimy) oraz stosunkowo małymi sumami opadów. Na terenie Pogórza Karpackiego wpływ klimatów wyżynnych zaznacza się dużymi dobowymi amplitudami i o wiele niższymi amplitudami rocznymi.

Charakterystyczne cechy klimatu gminy Świlcza

Lp.	Wskaźnik	Wartość
1.	Średnia roczna temperatura	5,5 - 5,8°C
2.	Średnia temperatura stycznia	-2,5 - -3,5°C
3.	Roczna suma opadów	700 mm
4.	Ilość dni pogodnych	35-40
5.	Ilość dni pochmurnych	130,9
6.	Długość zalegania pokrywy śnieżnej	60-80 dni

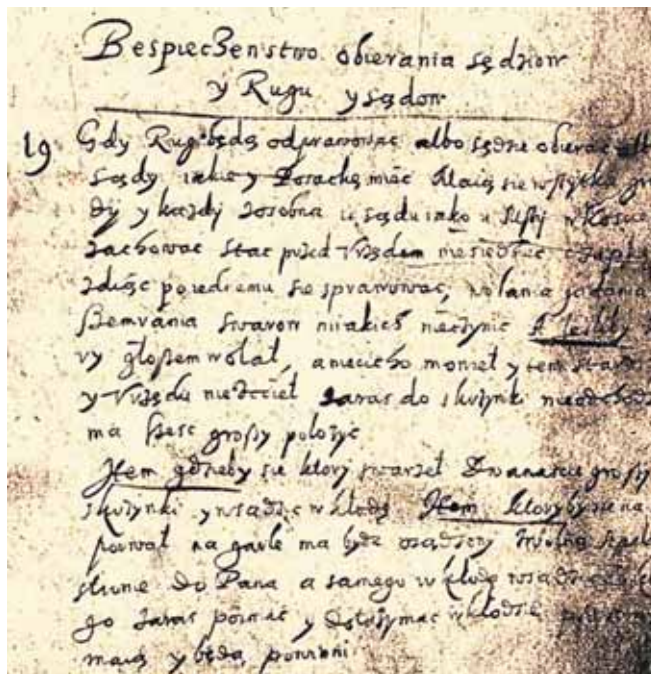
Zarys dziejów samorządności w gminie Świlcza

Początki samorządów

Tradycje samorządności miast i wsi w Polsce sięgają czasów ich lokacji (XIII/XIV). Właściciel, który zakładał nową osadę, nadawał jej ustrój i prawo oparte na wzorach niemieckich. Była to samorządność o charakterze prywatnym, wynikająca z prawa lokacyjnego i rozporządzeń dworu (właściciela wsi). Dla Świlczy szczęśliwie zachowała się oryginalna księga praw nadanych w 1628 r.

Mikołaj Spytek Ligeza (1562-1637). Kasztelan sandomierski i „pan na Rzeszowie”. Senator i dobry gospodarz. Organizator życia społecznego i samorządnego własnych wsi, prawodawca i autor Ustawy dla wsi Świlczy i Woliczki z roku ok. 1628

Fragment Ustawy dla wsi Świlczy i Woliczki dotyczący funkcjonowania sądów: Gdy rug będą odprawować albo sędzie obierać, albo sądy jakie i porackę mieć, mają się wszystkie gromady i każdy z osobna u sądu jak u mszy w kościele zachować, stać przed urzędem, nie siedzieć, czapkę zdjąć, po jednym się sprawować, wołania, gadania, szemrania, swarów nijakich nie czynić. A jeśliby który głosem wołał a nie cicho mówił item starszych i urzędu nie uczcił, zaraz do skrzynki, nie odchodząc ma sześć groszy położyć [...] i wsadzić w kłodę [tj. dyby]. Item który się na kogo porwał, na gardle ma być osądzony. [...]

przez kasztelana Mikołaja Spytkę Ligęzę nosząca tytuł *Ustawa dla wsi Świlczy i Woliczki*. Rozporządzenie to zostało wpisane do *Księgi wójtowsko-ławniczkiej*, służącej mieszkańcom Świlczy do końca czasów feudalnych tj. do poł. XIX w.

Na czele ówczesnego samorządu stał wójt nazywany też sędzią. Wójt i zaprzysiężeni urzędnicy tworzyli tzw. ławę wiejską. Ława kompetencjami obejmowała szereg spraw administracyjnych i gospodarczych. Najistotniejsze powinności ławy dotyczyły przewodniczenia sądom zwyczajowym i wydawania wyroków w pierwszej instancji. Urząd ławniczy, a w szczególności wójtowski, był intratny, dawał bowiem realną władzę. Powoływanie urzędników wiejskich, tzw. elekcja, była obwarowana ścisłymi przepisami i procedurami mającymi ustrzec od przypadkowego wyboru i utraty kontroli nad samorządem przez dwór. O kwalifikacjach majątkowych i moralnych ówczesnych urzędników mówi *Ustawa dla wsi Świlczy i Woliczki*, że powinni być:

[...] niepodajejrzani w niczem i cnotliwie żyjący i Pana Boga się bojący i nie głupi i osiedli dobrze.

W czasach autonomii galicyjskiej

W połowie XIX wieku (od 1848 r.) zniesiono w Galicji ustrój feudalny i uwłaszczono chłopów. W roku 1865 wprowadzono nowy podział administracyjny. Powstały powiaty i gminy. Gmina była podstawową jednostką samorządu terytorialnego. Obejmowała swoim zasięgiem obszar jednej wsi z przylegającymi doń przysiółkami. Jednostkowe gminy zaopatrzone właściwymi ustawami w 1862 i 1866 roku. Dawały one naczelnikom (w dalszym ciągu, w potocznym języku, nazywanych wójtami) spore kompetencje: zarząd własnym majątkiem, zabezpieczanie komunikacji (dróg i mostów), sprawy policyjno-porządkowe. Również szkoła ludowa w nowych warunkach konstytucjonalizmu galicyjskiego pozostawała pod opieką gminy.

Poszerzenie kompetencji, o wydawanie różnego rodzaju zaświadczeń i dokumentów, wymagało konieczności posiadania przez gminy nowych pieczęci. Znana jest z ówczesnych dokumentów (od 1873 r.) pieczęć opatrzona napisem: ZWIERSZCHNOŚĆ GMINNA SWILCZA. Podobne pieczęci posiadają wszystkie wsie mające wówczas status jednostkowej gminy.

Pieczęcie gminne z II poł. XIX wieku.

Zbiorowa gmina Świlcza

W latach 30. rozpoczęto w II Rzeczypospolitej reformę samorządu. 23 marca 1933 r. wyszła ustawa „o częściowej zmianie samorządu terytorialnego”. Rok później Minister Spraw Wewnętrznych Marian Zyndram-Kościałkowski wydał rozporządzenia powołujące gminy zbiorowe. Wychodzący wówczas Zew Rzeszowa donosił:

[...] Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 lipca 1934 utworzono w powiecie rzeszowskim 11 gmin wiejskich [wśród nich, przyp. A.Sz.]. Gminę Świlcza ze siedzibą w Świlczy, w skład której wchodzi: Bratkowice, Bzianka, Dąbrowa, Mrowla, Pogwizdów - nowy, Przybyszówka, Rudna mała, Rudna wielka, Świlcza, Trzciana, Woliczka. [...]

[R. I, nr 1 z 15 X 1934, s. 4]

Wybór wsi Świlcza na siedzibę gminy nie był przypadkowy. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 2 sierpnia 1934 r. określało:

§ 5. pkt. 3. Siedziba urzędowa gminy wiejskiej powinna być wyznaczona w miejscowości, wyróżniającej się położeniem korzystnym pod względem komunikacyjnym, gospodarczym i kulturalnym.

Gmina Świlcza w latach 30. XX w. obejmowała 11 sołectw zajmujących powierzchnię 140 km², które zamieszkiwało 14843 obywateli. Była gminą na tyle rozległą, że planowano podzielić ją na część południową z siedzibą w Świlczy i północną z siedzibą w Mrowli.

Józef Gąsior z Rudnej Wielkiej. Emerytowany kolejarz i pierwszy Wójt Gminy Świlcza w latach 1934-1937 oraz 1939 r.

Fot. w posiadaniu M. Orbaczewskiej

Pierwszy zarząd gminy (do roku 1937):

Józef Gąsior (z Rudnej Wielkiej) - wójt
Karol Pączek (z Przybyszówki) - podwójci
Stanisław Nawrocki (ze Trzciany) - ławnik
Stanisław Rogala (z Bratkowic) - ławnik
Tomasz Misiuda (ze Świlczy) - ławnik

Karol Pączek z Przybyszówki. Wójt Gminy Świlcza w latach 1938-1939.

Fot. w posiadaniu H. Kaput

Wójtowie Gminy Świlcza w latach 1934-1954

Jan Trzeciak z Rudnej Małej. Wójt Gminy Świlcza w latach 1940-1946.

Fot. w posiadaniu W. Bachórz

Józef Gąsior 1934-1937
Paweł Nowak 1937-1938
Karol Pączek 1938-1939
Józef Gąsior 1939
Jan Trzeciak 1940-1946
Paweł Lachcik 1946-1954

Paweł Lachcik pochodził z Bratkowic, mieszkał w Rudnej Wielkiej. Wójt Gminy Świlcza w latach 1946-1954.

Fot. w posiadaniu S. Lachcika

W skład gminy wchodziło 11 sołectw, które zajmowały powierzchnię 140 km². W 3155 domach żyło 14843 mieszkańców.

Gmina Świlcza w latach 1933-1954. Rys. A. Szary

Siedziba Urzędu Gminy (lata powojenne). Fot. J. Zdun

Gmina Świlcza w czasach PRL-u, lata 1973-1989

W latach 1954-1972 nie funkcjonowały zbiorowe gminy. Ich obowiązki wypełniały jednostkowe gromady. Z dniem 1 stycznia 1973 r. z wsi dawnej gminy Świlczy utworzono dwie nowe gminy: Świlczę i Mrowlę. Nawiązano w ten sposób do planów podziału gminy na część północną i południową z końca lat 30. XX w.

Zasady samorządu społecznego były przeniesieniem wzorów radzieckich, wynikających z uchwał XXII Zjazdu Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego w 1961 roku. W funkcjonowaniu gmin realizowany był nadrzędny cel - przewodniej roli partii - Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Stąd wynikała „wszechwładna” pozycja I sekretarza komitetu gminnego PZPR.

W ustroju socjalistycznym nie było własności gminnej (komunalnej). Zatem „samorząd” gminy nie był suwerennym gospodarzem na podległym sobie terenie. Dodatkowo rady narodowe miały układ hierarchiczny: odpowiednia rada wyższego szczebla mogła uchylać uchwałę rady szczebla niższego. Analizując powyższe ustalenia należy przyjąć, iż gmina w czasach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej była terenowym organem administracji państwowej, a nie jednostką samorządu we właściwym tego słowa znaczeniu.

Gminy Świlcza i Mrowla w latach 1973-1977. Siedzibą gminy Mrowla była początkowo wieś Mrowla, a później Rudna Wielka. W gminie Świlcza pojawiła się nowa wieś, Błędowa Zgłobieńska. Rys. A. Szary

Gmina Świlcza w latach 1977-1989. Z dniem 1 lutego 1977 r. zlikwidowano gminę Mrowlę (jej wsie weszły w skład gminy Świlcza i Głogów). Wschodnia cz. Przybyszówki (do tzw. Cegielni: Kozia Górka i Malców) została wchłonięta przez rozrastający się Rzeszów. Rys. A. Szary

Naczelnicy Urzędu Gminy Świlcza:

Ryszard Dziobek 1973-1976

Fot. w posiadaniu
J. Dziobek-Romańskiego

Jan Wacnik 1976-1981

Fot. archiwum

Jan Rykiel 1981-1989

Fot. archiwum

Lata 70. i, w mniejszym stopniu, również lata 80. XX wieku przebiegały pod znakiem wielkich inwestycji socjalistycznych. Obowiązywała wówczas tzw. „propaganda sukcesu”. Aby utrzymać się na fali należało wykonywać i podnosić normy, wprowadzać innowacje oraz racjonalizacje. Hasła te dotyczyły wszystkich resortów i wszelkich dziedzin działalności gospodarczej. Budowano drogi i mosty. Inwestowano w nowe zakłady pracy.

W gminie Świlcza spinano poszczególne miejscowości siecią wodociągów. W latach 80. rozpoczęto budowę oczyszczalni ścieków i kanalizacji. Telefonizowano wsie. Promowano zakładanie spółdzielni rolno-produkcyjnych i specjalistycznych gospodarstw rolnych.

Samorząd Gminy Świlcza w latach 1990-2010

Na mocy ustawy z 8 marca 1990 r. powołano w Polsce samorząd terytorialny. Wybory zostały zarządzane przez Premiera Tadeusza Mazowieckiego na 27 maja 1990 r. Były to pierwsze w powojennej Polsce całkowicie wolne wybory władz (w tym wypadku lokalnych).

Organem uchwałodawczym gminy jest Rada Gminy. W latach 1990-2002 organem wykonawczym gminy był siedmioosobowy Zarząd Gminy. Ustawa z 20 czerwca 2002 r. wprowadziła bezpośrednie wybory Wójta. Od 27 października 2002 r. Wójt Gminy jest jednoosobowym organem wykonawczym gminy.

Wójtowie Gminy Świlcza

Marian Wójcik
Wojciech Wdowik

wójt Gminy Świlcza w latach 1990-2001
wójt Gminy Świlcza od 2001 roku

Zastępcy Wójta Gminy Świlcza

Stanisław Pisula
Wojciech Wdowik
Ryszard Chmaj
Waldemar Pijar
Wiesław Machowski

zastępca wójta w latach 1991-1993
zastępca wójta w latach 1994-2001
zastępca wójta w latach 2001-2003
zastępca wójta w latach 2004-2006
zastępca wójta od 2007 roku

Przewodniczący Rady Gminy

Stanisław Kocoń
Jerzy Stokłosa
Józef Kornak
Czesław Chlebek
Małgorzata Rączy
Krzysztof Ciszewski

przewodniczący Rady Gminy w latach 1990-1998
przewodniczący Rady Gminy w latach 1998-2002
przewodniczący Rady Gminy w latach 2002-2006
przewodniczący Rady Gminy od 27.11. do 29.12.2006
przewodnicząca Rady Gminy od 29.12.2006 do 28.12.2007
przewodniczący Rady Gminy od 2007 roku

Marian Wójcik

Stanisław Pisula

Wojciech Wdowik

Stanisław Kocoń

Jerzy Stokłosa

Ryszard Chmaj

Waldemar Pijar

Józef Kornak

Jan Kunysz
sekretarz

Stanisława Ruszel
skarbnik

Wiesław Machowski

Krzysztof Ciszewski

**„Wierny(a) Konstytucji i prawu Rzeczypospolitej Polskiej, ślubuję uroczyście obo-
wiązki radnego sprawować godnie, rzetelnie i uczciwie, mając na względzie dobro
mojej gminy i jej mieszkańców. Tak mi dopomóż Bóg.”**

Rady Gminy 1990-2010

1990-1994

1. Czesław Ciebiera
2. Czesław Chlebek
3. Tadeusz Czech
4. Stanisław Dziedzic
5. Józef Gniewek
6. Marian Jamuła
7. Eugeniusz Jandziś
8. Kazimierz Janowski
9. Stanisław Kocoń
10. Józef Lachcik
11. Stanisław Lachcik
12. Józef Lis
13. Józef Machowski
14. Maria Micał
15. Lesław Pater
16. Jan Pirga
17. Fryderyk Pukała
18. Mieczysław Ramski
19. Jan Rykiel
20. Tadeusz Sobusiak
21. Jerzy Stokłosa
22. Kazimierz Świder
23. Kazimierz Wojton
24. Marian Wójcik
25. Ferdynand Zakrzewski

1994-1998

1. Walerian Balcewicz
2. Czesław Ciebiera
3. Stanisław Dworak
4. Marian Hul
5. Marian Jamuła
6. Władysław Jucha
7. Stanisław Kocoń
8. Józef Kogut
9. Józef Kornak
10. Tadeusz Kowal
11. Stanisław Lech
12. Stanisław Lis
13. Marek Maksymowicz
14. Maria Micał
15. Jan Molenda
16. Stanisław Niedbała
17. Fryderyk Pukała
18. Tadeusz Rogala
19. Józef Rzepka
20. Anna Salach-Piorun
21. Jerzy Stokłosa
22. Kazimierz Świder
23. Janusz Wilk
24. Ferdynand Zakrzewski

1998-2002

1. Tadeusz Bednarz
2. Ryszard Chmaj

3. Czesław Ciebiera
4. Eugeniusz Jandziś
5. Józef Kornak
6. Józef Lachcik
7. Stanisław Lis
8. Józef Maciej
9. Maria Micał
10. Jan Paja
11. Tadeusz Pięta
12. Aniela Pikuła
13. Fryderyk Pukała
14. Maria Rak-Antosz
15. Mieczysław Ramski
16. Józef Rzepka
17. Zbigniew Stanio
18. Jerzy Stokłosa
19. Józef Surowiec
20. Aleksander Walat
21. Stanisław Warzocha
22. Wojciech Wdowik
23. Józef Wilga
24. Ferdynand Zakrzewski

2002-2006

1. Daniel Bednarz
2. Adam Bednarz
3. Elżbieta Gazda
4. Józef Kornak
5. Władysław Kwoczyński
6. Eugeniusz Laska
7. Józef Maciej
8. Wiesław Machowski
9. Eugeniusz Misiuda
10. Małgorzata Rączy
11. Józef Rzepka
12. Jerzy Stokłosa
13. Aleksander Walat
14. Ferdynand Zakrzewski
15. Wiesław Ziobro

2006-2010

1. Ryszard Bachórz (do 12.03.2010 r.)
2. Daniel Bednarz
3. Krzysztof Ciszewski
4. Czesław Chlebek (do 31.12.2006 r.)
5. Adam Dziedzic
6. Jan Górski
7. Cecylia Homa
8. Józef Kornak
9. Eugeniusz Misiuda
10. Zbigniew Powroźnik
11. Małgorzata Rączy (do 31.12.2007 r.)
12. Piotr Rzeszutek
13. Jerzy Stokłosa
14. Józefa Winiarska (do 31.12.2006 r.)
15. Ferdynand Zakrzewski

Gmina Świlcza w latach 1990-2007. W 1990 roku gminę tworzyło 10 sołectw zajmujących powierzchnię 128,4 km². Liczba mieszkańców wynosiła 17 130 osób. Rys. A. Szary

Gmina Świlcza w latach 2007-2008. W dwóch etapach (1 stycznia 2007 r. i 1 stycznia 2008 r.) oderwano od gminy sołectwo Przybyszówka: 16,2 km² i 3501 mieszkańców. Rys. A. Szary

Gmina Świlcza w latach 2008-2010. Od 2008 roku w skład gminy Świlcza wchodzi 9 sołectw zajmujących powierzchnię 112,3 km². Żyje w niej 15 584 mieszkańców. Rys. A. Szary

Uroczyste otwarcie ścieżki ekologicznej w Trzcianie, 2005 r.

Urząd Gminy Świlcza, 2010 r.

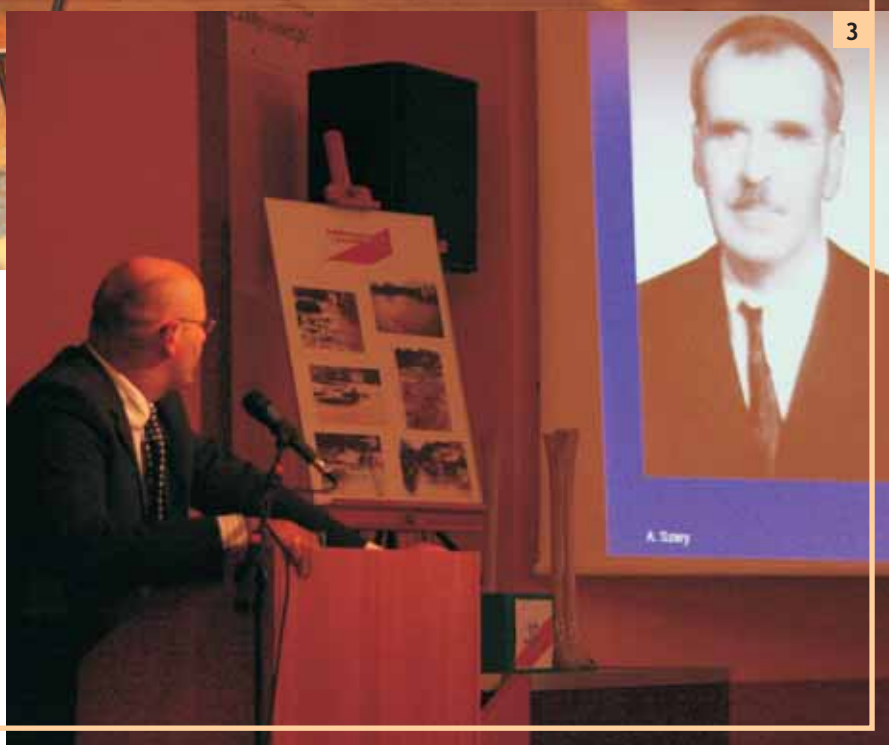
Dzień Samorządu Terytorialnego 2005, sala WDK w Rzeszowie

Turniej Sołectw w Bziance, 10.10.2008 r.

Gminne Święto Samorządów Terytorialnych, 2010 r.

Gminne Święto Samorządów Terytorialnych, 2010 r.
Na zdjęciach:

1. Nagrodzeni samorządowcy „Laurem Samorządowym”
2. Sala GCK w Trzcieńcu
3. O korzeniach świleckiej samorządności...

11

Przegląd gospodarczy

Europejska gmina Świlcza?

Dobre drogi, chodniki, oświetlenia uliczne, piękne, zadbane domostwa, szkoły, obiekty użyteczności publicznej, wieloraka komunikacja, wodociągi, kanalizacja, gazyfikacja, telefonizacja, np. już w 1996 r. liczba abonentów telefonicznych w gminie wynosiła 2 246, tj. 52,3% budynków mieszkalnych, połączenie z Rzeszowem drogą komunikacji podmiejskiej, MPK „22”, PKS, rzadko PKP - to wizytówka mądrych, zaradnych, sprawnych samorządowców.

Gmina Świlcza miała szczęście do dobrych gospodarzy w osobach rad gmin i wójtów. Stabilność władzy przy dobrym wsparciu rady stwarza klimat aktywności, wskazując na to, co należy zrobić dla dobra wspólnego za pieniądze własne, a przede wszystkim za fundusze Unii Europejskiej, której jesteśmy członkami już od 6 lat.

Gmina Świlcza jest ważnym ośrodkiem gospodarczym, kulturalnym, oświatowym, turystycznym.

Gospodarstwa domowe, tradycyjne chaty i zagrody wiejskie zastąpiły piętrowe w większości murowane wille z ogrodami kwietnymi i garażami na samochód. Znikły przydomowe studnie, tzw. „wygódki”, obory i chlewnie, stodoły i spichrze. Nie opłaca się dziś hodować świń, koni, krów, rzadko spotkać można przydomowy drób. Dobra i urozmaicona sieć sklepów prywatnych, możliwości zaopatrzenia w Rzeszowie zaspokaja potrzeby miejscowej ludności. Mieszkańcy wszystkich sołectw dojeżdżają do pracy w Rzeszowie, tam też młodzież uczy się, w większości, w szkołach ponadgimnazjalnych i na uczelniach wyższych.

Wzrastający poziom wykształcenia mieszkańców, patriotyzm, solidarność społeczna, duma z miejsca pochodzenia tradycji i dziedzictwa kulturowego to ważne cechy mieszkańców gminy.

Podstawę tych cech daje nie tylko zdrowa rodzina, dobra szkoła, ale przede wszystkim wychowanie w wierze katolickiej.

Nie sposób w tym miejscu nie wspomnieć o tym, że całe życie gminy i naszego kraju, zwłaszcza w omawianym dwudziestolecu, związane było z życiem i naukami Papieża-Polaka - Jana Pawła II.

Cała gmina witała Go w Rzeszowie w dniu 2 czerwca 1991, gdy przybył z Rzymu z pielgrzymką na Podkarpacie. Wielu żegnało, pielgrzymując na pogrzeb i do Jego grobu w 2005 r.

Oby nauki Jana Pawła II konsolidowały do pracy samorządowców także kolejnych kadencji, by mądrze zabiegali o dobro wspólne.

Poniższe szczegółowe informacje z wybranych dziedzin życia gminy niech zilustrują i dopełnią powyższe uwagi.

Centrum Świlczy

Infrastruktura techniczna

Wodociągi

Obszar gminy Świlcza jest zelektryfikowany, zgazyfikowany oraz pokryty siecią wodociągową i kanalizacyjną (brak kanalizacji w Bziance). Gminna sieć wodociągowa przesyłowa wraz z przepompowniami, liczy około 220 kilometrów i składa się z trzech ujęć wody:

1. **Stacja Uzdatniania Wody Bratkowice-Dąbry**, została oddana do eksploatacji w 1992 roku. Zdolność produkcyjna Ujęcia wynosi 2400 m³ na dobę. Stacja wyposażona jest w układ stabilizacji ciśnienia i agregat prądotwórczy. **Zaopatruje miejscowości: Bratkowice, Mrowla, Rudna Wielka, Trzciana, Dąbrowa, Błędowa Zgłobieńska, część Świlczy i Klęczany w sąsiednim powiecie ropczycko-sędziszowskim.** Bratkowickie Ujęcie Wodne ma priorytetowe znaczenie dla gminnej sieci wodociągowej.

W 2010 roku przeprowadzono pełną modernizację ujęcia. Całkowity koszt tego przedsięwzięcia wyniósł 3 818 000 zł, z czego sama Stacja Uzdatniania Wody - 2 132 000 zł. Środki finansowe na ten cel pochodziły z budżetu Gminy i Unii Europejskiej.

Stacja uzdatniania wody Bratkowice-Dąbry

2. **Stacja Uzdatniania Wody Świlcza - Woliczka.** Oddana była do eksploatacji w 1980 roku, a jej wydajność wynosi 716 m³ na dobę. Pracują tu dwie studnie głębinowe. **Z ujęcia korzystają mieszkańcy Świlczy i Woliczki.** Koszt modernizacji w latach 2007-2008, wyniósł około 900 tys. zł.
3. **Ujęcie Wody Przybyszówka - Rzeszów**, oddane zostało do użytku w 1995 roku. Eksploatowane są tu trzy studnie głębinowe. Ujęcie funkcjonuje w cyklu automatycznym, wykorzystując zbiorniki wyrównawcze, położone wyżej niż Ujęcie, w odległości 6 km od Ujęcia. Wydajność 700 m³ na dobę. **Zaopatruje w wodę miejscowości: Rzeszów - Dzielnica Przybyszówka i wieś Bzianka.**

Oczyszczalnia w Świlczy

Łączna długość gminnej sieci wodociągowej wraz z przyłączami przydomowymi, zaopatruje 4378 odbiorców, w tym 124 firmy. W związku z przyłączeniem sołectwa Przybyszówka do miasta Rzeszowa, pozostało na tym terenie 37,6 km sieci wodociągowej wraz z przyłączami, Ujęcie Wody oraz 737 odbiorców.

Ogólne nakłady inwestycyjne z zakresu zaopatrzenia w wodę w latach 1990-2010, wyniosły 5929,8 tys. zł, w tym z budżetu samorządowego Gminy - 3888,7 tys. zł, z budżetu państwowego - 195,1 tys. zł, udział własny rolników indywidualnych - 625,5 tys. zł, z Funduszu Wspomagania Zaopatrzenia Wsi w Wodę - 58,0 tys. zł, z unijnego Programu STRUDER - 215,1 tys. zł, z Planu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 - 947,4 tys. zł. Łączne dofinansowanie wynosi 1514,8 tys. zł, co stanowi 25,6% poniesionych nakładów na inwestycje wodociągowe. W 2009 roku sporządzono umowę dotacji na kwotę 3 534 670,37 zł, na modernizację Stacji Uzdatniania Wody w Bratkowicach, pompowni wody w Dąbrowie i Trzcieńcu oraz przyłączy wodociągowych w Trzcieńcu.

Warto nadmienić, że w latach 1990-1992, wodociągi w gminie Świlczy, obsługiwane były przez Wojewódzki Zakład Usług Wodnych w Rzeszowie. Od 1993 roku rolę tę przejął Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Świlczy, powołany Uchwałą nr XIV/73/92 Rady Gminy Świlczy z dnia 27 lutego 1992 roku. Zakład rozpoczął działalność w drugim półroczu 1993 roku. Dyrektorem został inż. Tadeusz Pachorek.

W okresie od 2003 roku do 30 marca 2010 roku ZWiK w Świlczy, sprzedał ogółem 8 300 000 m³ wody. Średnia liczba ludności w tym czasie wynosiła 16 530 osób, natomiast ilość ludności korzystającej z wodociągów - 16 146. Według tej ilości osób, średnie roczne zużycie wody na jedną osobę wynosi 29,60 m³, zaś dobowe - 81 litrów.

Kanalizacja

Budowa wodociągów w gminie spowodowała większe zużycie wody w gospodarstwach domowych, czego konsekwencją była produkcja ogromnej ilości ścieków, które z uwagi na brak sieci kanalizacyjnej, spływały różnymi ciekami na tereny niżej położone, powodując poważne zagrożenie zanieczyszczenia terenów torfowych i wód podziemnych. Ponadto wielu gospodarzy, pozbywało się zawartości szamb przydomowych, wylewając nieczystości bezpośrednio na łąki, pola i inne tereny.

Mieszkańcy rzadko korzystali z usług samochodów asenizacyjnych, przeznaczonych do wywozu nieczystości.

W 1992 roku samorząd gminny, podjął stanowcze działania, mające na celu zapobiec temu niepokojącemu zjawisku. Jedynym, odpowiednim zabezpieczeniem wód podziemnych, było **rozpoczęcie budowy szczelnych kolektorów przesyłowych**, którymi ścieki zostałyby skierowane do Oczyszczalni Ścieków w Świlczy, którą oddano do użytku w 1992 roku, a jej rozruch technologiczny, nastąpił rok później. Działanie Oczyszczalni oparte było na Biobloku WST 400 o zdolności oczyszczania 400 m³ na dobę. W 1999 roku oddano do użytku drugi Bioblok tej samej wydajności oraz dobudowano zbiornik stabilizacji o pojemności 120 m³. W 2001 roku wybudowano kolejny Bioblok WST 600 M oraz układ odwodnienia i higienizacji osadu. Produktem końcowym jest preparat „Biocal” zdatny do rolniczego wykorzystania. W 2002 roku praca Oczyszczalni została całkowicie zautomatyzowana i wyposażona w system komputerowej rejestracji procesu oczyszczania. Ponadto

Przepompownia w Przybyszówce

zmodernizowana została pompownia główna i zbudowana wiata magazynowa na preparat „Biocal”. W latach 2009-2010 przeprowadzono rozbudowę i modernizację oczyszczalni. Obecnie ciąg technologiczny składa się z biobloków o zdolności oczyszczania 2 x 400 m³, 600 m³ i nowego 800 m³ - łącznie 2200 m³ ścieków na dobę. Gwarantuje to przyjęcie ścieków od nowych budynków mieszkalnych i firm przez okres co najmniej 5 lat. Przy modernizacji wykonano nowy ciąg uzdatniania osadu pościekowego i budynek socjalno-techniczny.

Aktualnie, całkowita długość gminnej sieci kanalizacyjnej, wyposażonej w 31 przepompowni ścieków - wynosi 235 kilometrów. Z kanalizacji korzysta ogółem 3510 użytkowników, w tym 74 firmy. Ponadto wraz z obszarem Przybyszówki, przyłączonej do miasta Rzeszowa, przekazano 162 km kolektorów sanitarnych, łącznie z przykanalikami i trzema przepompowniami ścieków. W związku z tym, liczba korzystających z gminnej kanalizacji, zmniejszyła się o 183 użytkowników.

Nakłady inwestycyjne z zakresu budowy i użytkowania kanalizacji w latach 1990-2010, wyniosły łącznie 37 941,6 tys. zł, w tym udział środków finansowych samorządu gminnego - 22 852,5 tys. zł, udział własny rolników indywidualnych - 3387,3 tys. zł, z budżetu państwa - 1810,2 tys. zł, ochrony środowiska - 600,0 tys. zł, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - 3564,1 tys. zł, Fundacji Wspierającej Zaopatrzenie Wsi w Wodę - 100,0 tys. zł, unijnego Programu STRUDER - 96,0 tys. zł, Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej - 1176,4 tys. zł, INRED (środki unijne) - 494,1 tys. zł, Polsko-Szwajcarskiej Komisji Środków Złotowych - 507,6 tys. zł, Funduszu Dotacji Lokalnych - 183,9 tys. zł, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich - 261,7 tys. zł, unijnego Programu PHARE 2000 - 781,4 tys. zł, SAPARD-u - 1791,7 tys. zł, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 - 334,6 tys. zł. Łączne dofinansowanie (bez wpłat rolników), wynosi 11 701,8 tys. zł, co stanowi 31%.

Odpady komunalne

Bardzo ważnym problemem do rozwiązania przez Samorząd Gminy, stały się dzięki wysypiska śmieci, powodujące degradację środowiska naturalnego, zanieczyszczenia wód itp. **Już w 1996 roku, gmina Świlcza objęta została kontenerowym wywozem odpadów komunalnych.** Liczba kontenerów o pojemności 1100 litrów, wynosiła wówczas 280 sztuk, w tym 48 sztuk, przeznaczonych do selektywnej zbiórki szkła i makulatury. Surowce wtórne, takie jak: szkło, makulatura i złom metalowy, zbierane były w poszczególnych miejscowościach w okresie wiosny i jesieni.

W 1997 roku gmina Świlcza uczestniczyła w ogólnopolskim konkursie „Na zagospodarowanie odpadów w terenach wiejskich” i została nagrodzona przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kwotą 200 tys. zł. Natomiast w listopadzie 2000 roku w konkursie „Na najlepiej rozwiązaną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich” - gmina Świlcza została nagrodzona przez Prezesa Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kwotą 150 tys. zł. Także w 2002 roku, gmina Świlcza otrzymała specjalne wyróżnienie w ogólnopolskim konkursie „Lider Polskiej Ekologii”, organizowanym przez Ministra Środowiska.

Od stycznia 2002 roku, Uchwałą Rady Gminy, mieszkańcy zostali objęci indywidualnym systemem usuwania odpadów komunalnych ze swoich gospodarstw domowych. Obecnie, usługi w zakresie usuwania odpadów komunalnych, prowadzą firmy: Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Świlczy oraz „KAM” z Góry Ropczyckiej. Natomiast zbieraniem surowców wtórnych zajmowała się do 2010 roku firma „Zagroda” ze Strzyżowa, a obecnie: ZWiK w Świlczy i Zakład Gospodarki Komunalnej w Błażowej.

Odpady z terenu gminy, wywożone były na wysypiska komunalne w gminach: Kolbuszowa, Sokółów Małopolski, Krzeszów, a obecnie do Kozodrzy w gminie Ostrów. W 2009 roku wywieziono łącznie 1256 ton śmieci. Wywóz prowadzony jest przy użyciu samochodów: Star 1142 (śmieciarka), Jelcz SM 2 (śmieciarka), Star-Furgon (surowce wtórne), Ford - Bus (2 szt.) raz od maja 2010 roku - samochód DAF (śmieciarka) - zakupiony przez ZWiK w Świlczy przy współfinansowaniu Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie (środki unijne). Koszt zakupu samochodu wyniósł 437 tys. zł (dofinansowanie 200 tys. zł, a środki gminne - 237 tys. zł). Łączny koszt wywozu odpadów w 2009 roku, wyniósł 500 tys. zł.

* * *

Dotychczasowe przedsięwzięcia inwestycyjne samorządu gminnego w zakresie wodociągów i kanalizacji, wywozu odpadów komunalnych oraz surowców wtórnych pokazały, że **Gmina Świlcza stawia na rozwój gospodarczy, ale nie kosztem degradacji środowiska naturalnego.** Gmina Świlcza jest jedną z niewielu gmin w kraju nagradzanych za konkretne działania proekologiczne. W zakresie gminnej gospodarki wodno-ściekowej, występują następujące potrzeby:

- poprawa jakości wody pitnej poprzez wymianę przyłączy wodociągowych z rur ocynkowanych na z tworzywa sztucznego, w miejscowościach: Błędowa Zgłobieńska, Dąbrowa, Rudna Wielka, Świlcza i Woliczka (wodociągi w tych miejscowościach, wykonane były w latach osiemnastych XX wieku,
- zagospodarowanie osadów pościekowych, wspólnie z samorządami sąsiednich gmin i miasta Rzeszowa,
- przygotowanie się do przerzutu w najbliższym czasie, części ścieków komunalnych do Oczyszczalni w Rzeszowie, z uwagi na ograniczoną możliwość zrzutu ścieków oczyszczonych do odbiornika (rz. Mrowla).

Dotacje finansowe ze środków zagranicznych i państwowych na inwestycje

Lata 1990-2010, to okres, w którym nastąpił dynamiczny rozwój gospodarczy gminy Świlcza. Powstało wiele nowych obiektów użyteczności publicznej z różnych sfer życia gminy, jak: oświata, kultura, ochrona przeciwpożarowa i inne. Zmodernizowano i unowocześniono obiekty już istniejące. Od podstaw zbudowano infrastrukturę techniczną gminy (wodociągi, kanalizacja, gospodarka odpadami komunalnymi). Powstało wiele kilometrów nowych nawierzchni dróg, chodników i liczne parkingi samochodowe. Realizacja tych i wielu innych inwestycji nie byłaby możliwa, gdyby nie pomoc w postaci dotacji finansowych ze środków zagranicznych i państwowych, o które Gmina potrafiła skutecznie zabiegać w okresie ostatnich dwudziestu lat.

Ważniejsze inwestycje gminne w latach 1990-2010, na które samorząd gminy otrzymał dotacje ze środków zagranicznych

Lp.	Lata	Inwestycja	Wartość w zł	Program
1	1990	Budowa oczyszczalni ścieków w Świlczy	158 000	Fundacja Wspomagająca Zaopatrzenie Wsi w Wodę
2	1994 / 1995	Budowa kanalizacji w Świlczy - I etap	451 400	Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
3	1998 / 1999	Budowa oczyszczalni ścieków w Świlczy	725 000	Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
4	1999 / 2000	Budowa kanalizacji w Bratkowicach I etap	494 085	Program PHARE-INRED
5	2000 / 2001	Budowa kanalizacji w Rudnej Wielkiej	507 547	Polsko-Szwajcarska Komisja Środków Złotowych
6	2003	Budowa kanalizacji w Przybyszówce I etap	763 015	Program-PHARE 2000
7	2003	Budowa kanalizacji wsi: Błędowa Zgł. i Trzciana-Słotwinka oraz budowa drogi: Świlcza-Przycznia	860 583	Program-SAPARD
8	2004	Rozbudowa sieci wodociągowej w Świlczy, budowa drogi Bratkowice-Zastawie, budowa kanalizacji II etap, we wsiach: Błędowa Zgłobieńska i Trzciana-Słotwinka, budowa kanalizacji II etap w Przybyszówce-Malców, budowa kanalizacji Trzciana-Maciejówka	1 287 046	Program-SAPARD
9	2005	Budowa i wyposażenie budynku Euroregionalnego Centrum Informacji Gospodarczej, Kulturalnej i Turystycznej w Świlczy	892 892	PHARE 2002-INTERREG Współpraca Polsko-Ukraińska
10	2006 / 2007 / 2009	Remont świetlicy wraz z wyposażeniem w ramach poprawy warunków infrastruktury kulturalnej Domu Ludowego w Bratkowicach, modernizacja drogi gminnej Mrowła-Lipie, budowa sali sportowej i modernizacja budynku szkoły w Przybyszówce	1 205 339	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego
11	2009 / 2010	Modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy Świlcza, kształtowanie centrum wsi Mrowia (remont placu, budowa chodnika, remont parkingu), przebudowa i rozbudowa stadionu w Bratkowicach wraz z urządzeniami sportowymi i zapleczem	4 096 661	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego
12	2010	Dofinansowanie zakupu 2 samochodów pożarniczych wraz z wyposażeniem dla OSP Bratkowice i Świlcza	1 329 784	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego
13	2010 / 2011	Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach: Świlcza - Osiedle i Bratkowice Skworcza i Blich	1 240 837	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
14	2010 / 2012	Zagospodarowanie parku podworskiego w Bratkowicach, remont zabytkowej kapliczki w Dąbrowie, modernizacja kościoła w Mrowli, rewaloryzacja wiejskiego Domu Ludowego w Trzcianie i utworzenie w nim Regionalnego Muzeum Wnętrz	1 213 053	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego
Ogółem:			15 225 242	

Dom Ludowy w Woliczce

Dom Strażaka w Świlczy w rozbudowie, 2010 r.

Ponadto, gmina Świlcza otrzymała znaczną pomoc finansową z budżetu państwa w ramach dotacji na budowę wodociągów, oczyszczalni ścieków i kanalizację, m.in. z: Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z EKOFUNDUSZ-u na ochronę torfowisk na terenie gminy Świlcza. Ponadto otrzymano znaczne dotacje, m.in. na rozbu-

Letnia estrada w centrum Mrowli

dowę szkół w miejscowościach: Błędowa Zgłobieńska, Bratkowice, Dąbrowa, Mrowla, Przybyszówka, Rudna Wielka i Trzciana oraz na rozbudowę Domu Ludowego w tej miejscowości, a także na modernizację i wyposażenie Środowiskowego Domu Samopomocy w Woliczce.

Współczesna gmina Świlcza jest otwarta na wszelkie nowe wyzwania, inicjatywy, przedsięwzięcia gospodarcze i kulturalne, a jej dynamiczny rozwój jest priorytetowym zadaniem samorządu gminnego.

Rolnictwo

Głównym kierunkiem produkcji rolnej jest uprawa zbóż, warzyw i owoców, a produkcji zwierzęcej: chów trzody chlewnej, bydła i drobiu. Rolnictwo spełnia ważną funkcję w gospodarce na terytorium naszej gminy. Na uwagę zasługuje jednak przeludnienie wsi i bardzo wysokie rozdrobnienie gospodarstw.

Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych na terenie gminy Świlcza

Powierzchnia gospodarstw ha	Gmina Świlcza			
	Rok 1985 Ilość gospodarstw	%	Rok 2009 Ilość gospodarstw	%
0,5-2,0	2225	58,6	935	49,9
2,0-5,0	1425	37,5	805	42,9
5,0-7,0	87	2,3	70	3,7
7,0-10,0	27	0,7	23	1,2
10,0-15,0	28	0,7	13	0,6
15,0 i więcej	0	0	27	1,4
Ogółem	3792	100	1873	100

Spis powszechny przeprowadzony w 2003 roku na terenie gminy potwierdził duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Największą grupę stanowią rolnicy uprawiający gospodarstwa do 1 ha.

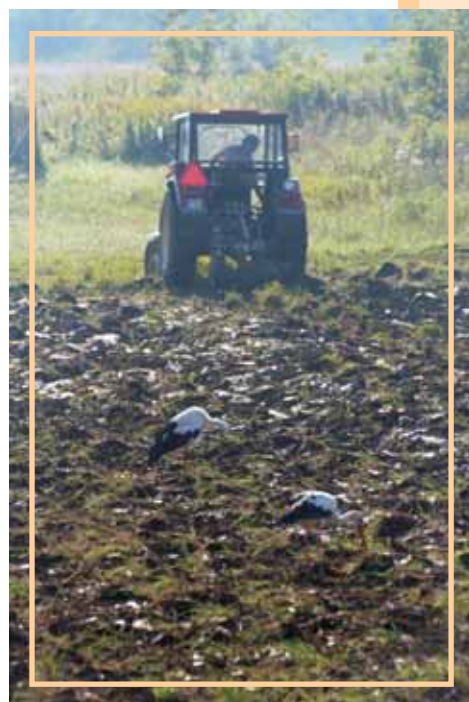
**Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych na terenie gminy Świltcza
(Urząd Statystyczny w Rzeszowie, 2003 r.)**

Powierzchnia w ha	Ilość	%
do 1	2467	52,6
1-5	2109	45,1
5-10	82	1,8
10-15	11	0,2
15 i więcej	16	0,3
Ogółem	4685	100

Analizując strukturę użytkowania ziemi na terenie gminy Świltcza należy stwierdzić, że największą powierzchnię zajmują grunty orne, drugie miejsce zajmują łąki i pastwiska. W ostatnim 20-leciu zwiększyła się powierzchnia użytków zielonych z 30,3% w 1989 r. do przeszło 34% w 2009 r. W uprawach polowych zdecydowanie przeważają rośliny zbożowe - 66% i okopowe - 25%. Znacznie mniejszy procent zajmują rośliny pastewne 6-17% oraz przemysłowe do 5%.

Powierzchnia użytków rolnych w latach 1989 i 2009

Użytki rolne	1989 r.		2009 r.	
w tym:	pow. w ha	%	pow. w ha	%
grunty orne	5745	68,6	4988	64,9
sady	87	1	65	0,8
użytki zielone w tym:	2541	30,3	2631	34,2
łąki	1726		1765	
pastwiska	815		866	
Ogółem	8373	100	7684	100

Stan pogłowia zwierząt gospodarskich na terenie gminy Świlcza.
Urząd Statystyczny w Rzeszowie, 2008 r. Dane Urzędu Gminy Świlcza

Wyszczególnienie	1985 r.	2008 r.
bydło	5186	449
w tym krowy	3545	302
konie	1399	30
trzoda chlewna	4944	2200
owce	1355	120

Potrawy z ziemniaka

Dekoracja z warzyw i owoców

Znad puszczańskich dębów, sosen, przyspiewuje ptactwo leśne

Plony (q) głównych ziemiopłodów na terenie gminy Świlcza
(Biuletyn Informacyjno-Handlowy Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego
w Rzeszowie, listopad 2008 r., mat. arch. Urzędu Gminy Świlcza)

Wyszczególnienie	1985 r.	2008 r.	Wyszczególnienie	1985 r.	2008 r.
żyto	26	32	ziemniaki	160	190
pszenica ozima	31	35	buraki cukrowe	350	360
pszenica jara	31	30	siano z łąk	78	78
jęczmień jary	29	30	siano z pastwisk	58	60
owies	29	28	koniczyna na paszę	83	

Wysokość użytków zielonych oraz plony głównych ziemiopłodów determinują stan pogłowia zwierząt gospodarskich. Daje się zauważyć spadek pogłowia w stosunku do lat 80.

Transformacja ustrojowa i przemiany gospodarcze zapoczątkowane w 1989 roku doprowadziły do wielu zmian w gospodarce rolnej na wsi. Z uwagi na nieopłacalność niewielkich gospodarstw część rolników przekazała gospodarstwa rolne na skarb państwa w zamian za emeryturę, część swoich gruntów została wdzierżawiona innym rolnikom, część gruntów nie jest uprawiana i stanowi nieużytki. Upadły duże gospodarstwa rolne PGR.

Struktura własności gruntów na terenie gminy Świlcza.
Mat. arch. Urzędu Gminy Świlcza, 2008 r.

Wyszczególnienie	1985 r.	%	2008 r.	%
Państwowe Gospodarstwa Rolne	529	4,1	-	-
lasy i inne grunty resortu rolnictwa	2299	17,8	2299	20,5
inne państwowe i społeczne gospodarstwa rolne	272	1,7	-	-
inne PGR i nie będące gospodarstwami rolnymi	77	0,5	-	-
Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne	263	2	60	0,5
Kółka Rolnicze	8	0,06	2	0,0001
indywidualne gospodarstwa rolne i leśne	7962	61,85	6922	61,67
inne grupy indywidualne	321	2,5	-	-
wspólnoty gruntowe	283	2,1	221	1,96
Państwowy Fundusz Ziemi	463	3,6	388	3,01
państwowe wody i rowy	65	0,05	60	0,5
drogi publiczne	262	2	279	2,5
inne tereny komunikacyjne	67	0,05	68	0,6
Ogółem	12 871	100	11 224	100

Rolnictwo gminy po wstąpieniu do Unii Europejskiej

Dopłaty bezpośrednie

Lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ilość złożonych wniosków w ARiMR	1042	946	881	737	790	770	650

Z roku na rok występuje spadkowy trend składanych wniosków o dopłaty obszarowe przez rolników Gminy Świlcza. Spowodowane to jest:

1. bliskim położeniem terenu Gminy do miasta Rzeszowa i coraz większa urbanizacja terenów rolniczych,
2. inwestycjami około i pozarolniczymi,
3. rozdrobnieniem gospodarstw niespełniających wymogów ARiMR powodowane budową dróg szybkiego ruchu, wykupywaniem terenów pod inwestycje drogowe i inne,
4. brakiem opłacalności prowadzenia gospodarstw rolnych.

Rolnictwo ekologiczne

Jak po 6 latach unijnej przynależności przedstawia się rolnictwo gminy?

Rozwój rolnictwa ekologicznego jest szansą dla gminy i środowiska naturalnego. Stowarzyszenie EKO-DAR powstałe w 2004 r. skupia 38 rolników (wg stanu na 31 maja 2010 r.). Rolnicy produkują wyroby ekologiczne, mają certyfikaty różnej specjalności. Uczestniczą w EKO GALACH, tj. odbywających się od czterech lat w Rzeszowie Międzynarodowych Targach Żywności Ekologicznej. Najwięcej gospodarstw ekologicznych znajduje się na terenie Przybyszówki, Woliczki, Trzciany. Wzorcowa ekologiczna przetwórnia owoców i warzyw znajduje się od 2008 r. w Trzcianie. Tam też funkcjonuje - na bazie produktów 60-hektarowego ekologicznego gospodarstwa rodzinnego.

W Świlczy ma siedzibę Związek Stowarzyszeń Podkarpacka Izba Rolnictwa Ekologicznego skupiająca działaczy-rolników z całego Podkarpacia. Doroczne ich zjazdy mają charakter edukacyjno-informacyjny i biznesowy.

W rolnictwie gminnym drzemie ogromny potencjał, a rolnicy - otwarci na nowoczesność, modernizację, intensywne działania, corocznie podsumowują swe osiągnięcia na dorocznych gminnych dożynkach.

Problemem są nieużytki. Przyczyny ich powstawania tkwią w nieopłacalności produkcji rolnej i niedofinansowaniu polskiego rolnictwa przez UE. Ich zagospodarowanie powinno stać się zadaniem głównym przyszłego samorządu gminnego.

Podmioty gospodarcze

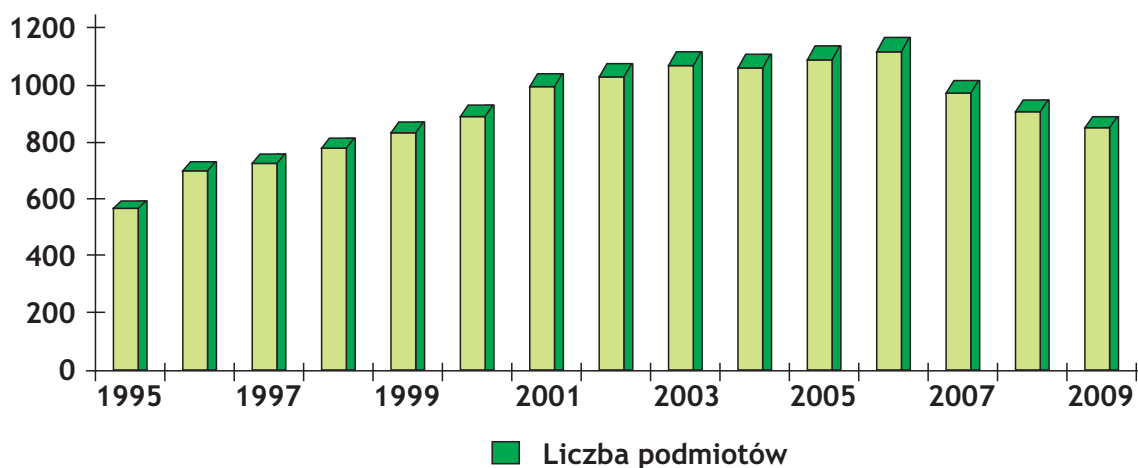
Na terenie gminy Świlcza działa łącznie 803 podmioty gospodarcze. W poniższej tabeli zaprezentowano podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w gminie Świlcza na dzień 31 grudnia 2009 r.

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów
Spółki handlowe	36
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	803

W ramach ogólnej liczby podmiotów gospodarczych działa 803 firmy prowadzone przez osoby fizyczne i 36 prywatnych spółek prawa handlowego oraz jedna spółka handlowa z udziałem kapitału zagranicznego.

Na 1000 mieszkańców gminy Świlcza przypada 19 podmiotów gospodarczych. W 2009 roku w Gminie Świlcza zarejestrowanych było o 39% więcej podmiotów niż w roku 1995. Prognozuje się dalszy wzrost przedsiębiorczości oraz wzrost liczby nowych inwestycji gospodarczych.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	18
Budownictwo	121
Handel i naprawy	294
Hotele i restauracje	86
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	28
Pośrednictwo finansowe	114
Obsługa nieruchomości	11
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	52
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	64
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	111
Informacja i komunikacja	33
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	29

Młodzi biznesmeni przywracają sklepom dawną świetność. Trzciana

Największy udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych ma sekcja handel hurtowy i detaliczny i naprawa pojazdów samochodowych - 294 firmy. W grupie tej znajdują się punkty handlowe, znajdujące się na terenie Gminy i poza nią oraz wszelkiego rodzaju usługi rzemieślnicze dla ludności. Na drugim miejscu w strukturze gospodarczej znajduje się budownictwo, w większości jest to przygotowanie terenu pod budowę, wykonywanie wszelkiego rodzaju instalacji, tynkowanie, zakładanie stolarki budowlanej, posadzkarstwo, malowanie, wykonywanie robót budowlanych, wykończeniowych, wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych. Najmniejszy udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych mają firmy z sekcji obsługa nieruchomości, rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo oraz transport, gospodarka magazynowa i łączność.

Po 1990 roku nastąpił rozwój działalności rzemieślniczej, szczególnie w dziedzinie budowlanej, motoryzacyjnej (warsztaty samochodowe) i spożywczej (masarnie, piekarnie). Największe zmiany nastąpiły jednak w dziedzinie handlu, gastronomii. Zmniejsza się natomiast ilość rzemieślniczych warsztatów świadczących usługi stolarskie, ślusarskie, szklarskie itp. Po okresie szybkiego rozwoju obserwuje się obecnie pewną stagnację.

Gmina przyjazna inwestorom

1. Firma Auto-Jakubowscy S.J. Świlcza

Powstała w 2006 r. Jest dwumarkowym salonem samochodowym SUZUKI oraz ISUZU. Prowadzi autoryzowany serwis: sprzedaż części zamiennych, akcesoriów, myjnię samochodową, ubezpieczenia komunikacyjne. Prowadzi odkup samochodów używanych. Zatrudnia 14 pracowników.

2. DRIPOL Sp. z o.o. - Trzciana

Działa od 1 lipca 2008 r. Jest to serwis pojazdów samochodowych. Zatrudnia 26 pracowników.

3. Przedsiębiorstwo Produkcji i Handlu „Restol” Sp. z o.o. Zakład Produkcji Mebli i Frontów Meblowych - Bratkowice.

Spółka została zarejestrowana w 1988 r. jako jedna z pierwszych tego typu na Podkarpaciu. Zakupiła wówczas zdewastowane budynki Kółka Rolniczego i wkrótce rozpoczęła produkcję. Zatrudniała 5 pracowników, a sprzedaż prowadził 1 sklep meblowy.

Dziś załoga liczy ponad 200 osób, w większości, mieszkańców gminy. Firma sprzedaje swoje renomowane wyroby na obszarze niemal całego kraju i za granicą. „Restol” to nowoczesne, prężnie rozwijające się przedsiębiorstwo, nagradzane i wyróżniane dyplomami certyfikatami, promujące gminę. Bierze ono czynny udział, od początku swego istnienia w życiu społecznym, gospodarczym i kulturalnym gminy, wspiera w różnorodny, zawsze hojny, sposób, działania samorządu gminy.

4. Firma Auto Centrum Rzeszów - Świltza

Powstała w 2006 r. Jest autoryzowanym dealerem samochodów: Citroen, Peugeot, Hyundai i Toyota. Jest jedynym na Podkarpaciu autoryzowanym koncesjonerem BMW.

5. Zakład Pracy Chronionej - Trzciana. Firma Blux Cosmetics. Sp. z o.o. (dawna „Polichemia”)

Rozwija się na rynku od 1998 r. Produkuje artykuły branży chemicznej: kosmetyki, farmaceutyki, chemię gospodarczą, mydła, szampony.

6. Przedsiębiorstwo Handlowe Dobis - Trzciana

Działa na terenie gminy od 2001 r. Produkuje opakowania i drobny sprzęt rehabilitacyjny. Zatrudnia 21-50 osób.

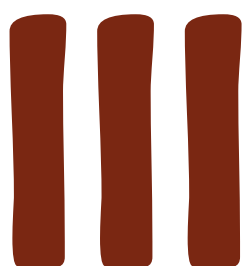
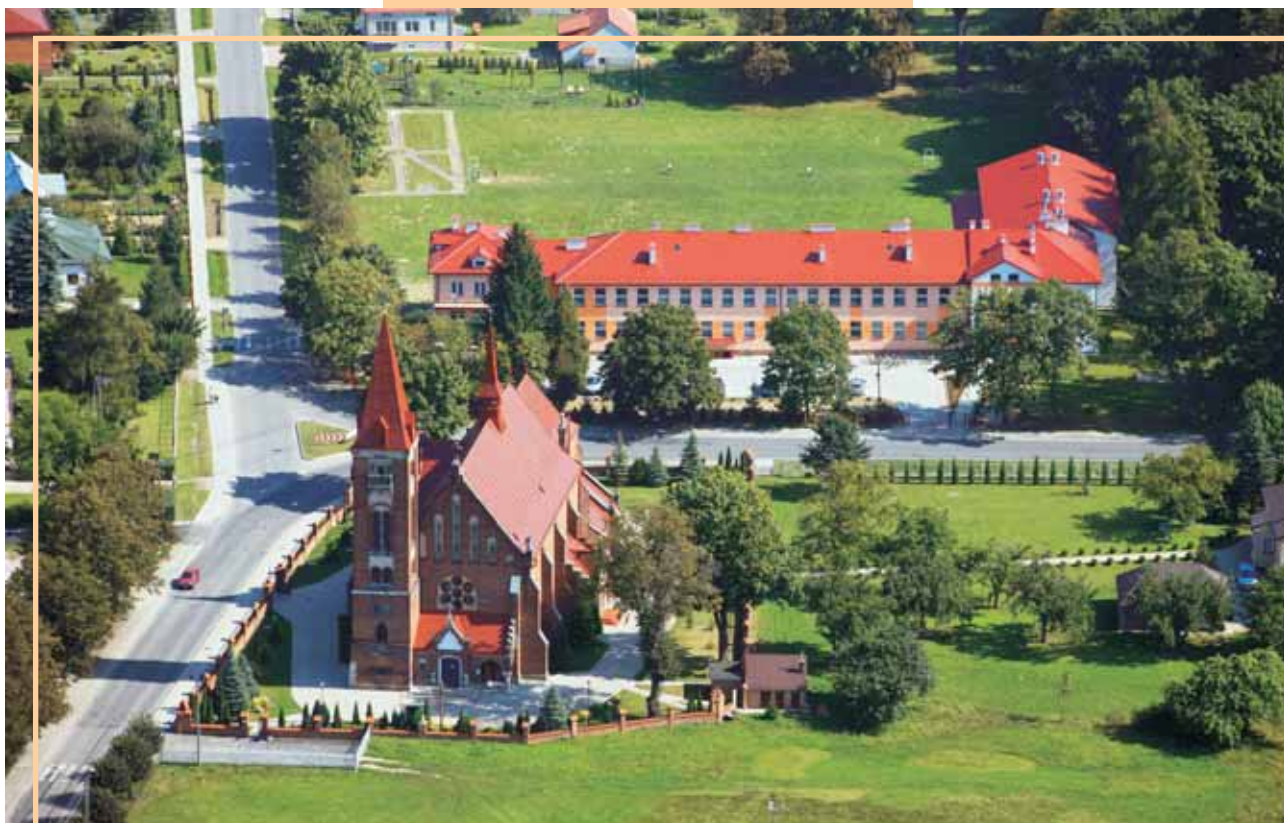

„DAF” Trzciana

**Życie
społeczno-
religijne**

Kościoty katolickie i parafie leżące na terenie gminy dzielą losy gminy. Choć nie czerpią korzyści finansowej z dotacji samorządowych, poziom życia parafian ma ogromny wpływ na życie społeczno-religijne, zasobność i wygląd kościołów i ich otoczenia.

Doktryna moralno-społeczna opiera się na Biblii i tradycji Kościoła. Duchowieństwo i wierni całej gminy, w duchu jedności i wiary, żyjąc zgodnie z Ewangelią współuczestniczą w jej życiu, tworząc harmonijną spójność.

Informacje o parafiach z terenu gminy Świlcza

Błędowa Zgłobieńska

parafia pw.: św. Wojciecha, erygowana w 1995 r.

proboszcz: ks. Andrzej Krupa,

kościół parafialny: murowany, zbudowany i poświęcony w 1982 r.

Bratkowice

parafia pw.: św. Jana Chrzciciela, erygowana w 1934 r.

proboszcz: ks. Józef Książek

kościół parafialny: murowany, zbudowany i poświęcony w 1970 r., rozbudowany w latach 2002-2009, konsekrowany w 2009 r.

Druhowie OSP na tle kościoła parafialnego w Bratkowicach

Bzianka

parafia pw.: św. Maksymiliana Kolbe, erygowana w 1978 r.

proboszcz: ks. Jan Kobylarz - był w Bziance od erygowania parafii, odszedł na emeryturę;
od 26 sierpnia 2010 r. proboszczem jest ks. Roman Gawron

kościół parafialny: murowany, zbudowany i poświęcony w 1982 r., konsekrowany w 1988 r.

Dąbrowa

parafia pw.: Matki Bożej Królowej Polski, erygowana w 1987 r.

proboszcz: ks. Mieczysław Czudec

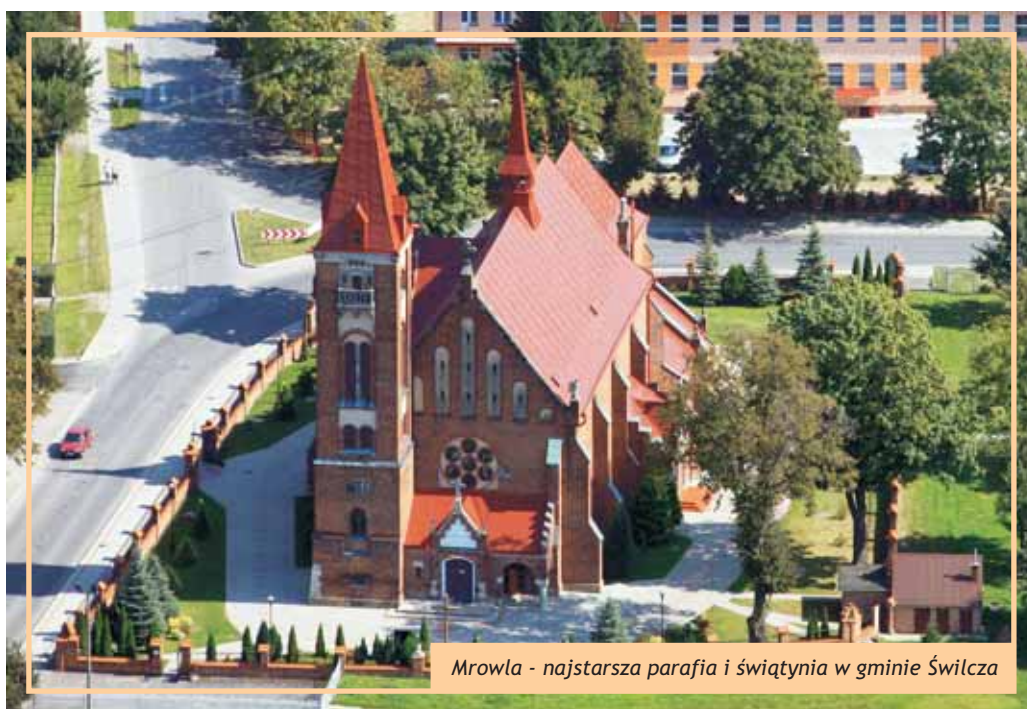
kościół parafialny: murowany, zbudowany w 1988 r.

Mrowla

parafia pw.: św. Łukasza Ewangelisty oraz św. Józefa, erygowana w latach 1367-1373 r.

proboszcz: ks. Ryszard Tokarz

kościół parafialny: murowany, w stylu neogotyckim, zbudowany w latach 1896-1900, konsekrowany w 1905 r.

Mrowla - najstarsza parafia i świątynia w gminie Świlcza

Rudna Wielka

parafia pw.: św. Teresy od Dzieciątka Jezus, erygowana w 1912 r.

proboszcz: ks. Wacław Sopel

kościół parafialny: murowany, w stylu neobarokowym, zbudowany w latach 1928-1936, poświęcony w 1936 r., konsekrowany w 1955 r.

kaplica: Sióstr pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa (odpust uroczystość Serca Bożego)

Świlcza

parafia pw.: Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny oraz świętych apostołów Szymona i Judy, erygowana w I poł. XV w.

proboszcz: ks. Antoni Czerak

kościół parafialny: murowany, w stylu neobarokowym, zbudowany w latach 1936-1959, poświęcony w 1959 r., konsekrowany w 1981 r.

kościół filialny: Woliczka, p.w. św. Józefa, zbudowany w 1988 r.
kaplica: Kamyszyn, pw. bł. Jana Balickiego

Trzciana

parafia pw.: św. Wawrzyńca oraz Matki Bożej Niepokalanie Poczętej, erygowana w 1417 r.

proboszcz: ks. Józef Kościelny

kościół parafialny: murowany, w stylu neogotyckim, zbudowany i poświęcony w 1898 r., konsekrowany w 1905 r.

Inwestycje parafialne z lat 1997-2009

Budowa kaplicy Przybyszówka-Pustki

W 1998 r. podjęto budowę kościoła filialnego w Przybyszówce na Pustkach, którą ukończono w 2000 r. Kościół poświęcił ordynariusz rzeszowski biskup Kazimierz Górny w dniu 27 sierpnia 2000 r.

Budowa kaplicy Świlcza-Kamyszyn

W 1997 zawiązał się komitet budowy kaplicy w Kamyszynie. Przeprowadzono badania geologiczne przeznaczonego pod zabudowę terenu. W 1998 r. przedłożono projekt w Kurii Diecezjalnej, która wydała decyzję zezwalającą na budowę. 17 czerwca 2001 r. dokonano wmurowania kamienia węgielnego, który został przywieziony z Góry Tabor. Pierwszą mszę św. odprawiono 2 grudnia 2007 r. Proboszcz ks. Antoni Czerak 15 marca 2008 r. sprowadził relikwie bł. ks. Jana Balickiego. 3 sierpnia 2008 r. bp Kazimierz Górny dokonał poświęcenia kaplicy pw. bł. ks. Jana Balickiego w Kamyszynie.

Kaplica w Kamyszynie, parafia Świlcza

Rozbudowa kościoła w Bratkowicach

W latach 2002-2009 trwała rozbudowa kościoła w Bratkowicach. Inicjatorami dzieła byli parafianie wspólnie z proboszczem ks. Józefem Książkiem. W 2002 r. zawiązał się komitet budowy. Rozpoczęto też prace przygotowawcze i dokumentacyjne. W 2003 r. ruszyły roboty ziemne przy wykonaniu fundamentów, a po nich prace murarskie. W 2004 r. wmurowano w ściany kamień węgielny pochodzący z Bazyliki Grobu Bożego w Jerozolimie. Kolejne lata przyniosły efekty prac wykończeniowych i modernizacyjnych oraz związanych z wystrojem wnętrza. 24 czerwca 2009 roku biskup rzeszowski Kazimierz Górny dokonał uroczystej konsekracji świątyni.

Pomnik Grunwaldzki
- Świlcza.
Stan z 2010 r.

Woliczka, stara
przydrożna
figura (krzyż)

Pomnik bł. Jana Wojciecha Balickiego,
Świlcza 2010 r.

Zabytkowa kaplica w Dąbrowie.
Renowacja 2010 r.

Tablica pamiątkowa ku czci Mieczysława
Kawalca (AK, WiN) Trzciana

Organizacje społeczne i stowarzyszenia

Na terenie gminy Świlcza działa łącznie 30 organizacji społecznych i stowarzyszeń. Wiele z nich od ponad 100 lat aktywnie uczestniczy w życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym, tworząc w ten sposób chlubne karty historii swoich miejscowości i gminy.

Ochotnicze Straże Pożarne

Najstarszymi organizacjami cieszącymi się niesłabnącym uznaniem lokalnego społeczeństwa, są Ochotnicze Straże Pożarne. Odwaga, męstwo i hart ducha oraz ofiarność i poświęcenie, to główne cechy, które wyznaczają szczególny charakter ochotniczej służby drugiemu człowiekowi. Strażacy gminy Świlcza, przejmują na siebie coraz więcej obowiązków z najszerzej pojętej sfery ratownictwa, wykazując przy tym swój profesjonalizm i zaangażowanie. Do 31 grudnia 2007 roku działało ich 10. Ta liczba uległa zmianie w związku z włączeniem sołectwa Przybyszówka z dniem 1 stycznia 2008 roku w granice administracyjne miasta Rzeszowa.

Uroczystości 100-lecia OSP w Dąbrowie, 2009 r.

Nowy wóz strażacki

Pokaz strażackich umiejętności

Ochotnicze Straże Pożarne zrzeszają w swych szeregach ponad 500 strażaków ochotników. Najstarszą jednostką w gminie jest OSP w **Świlczy** o prawie 140-letniej chlubnej tradycji, założona w 1872 roku. Kolejnymi jednostkami działającymi od ponad 100 lat, są: OSP **Mrowla** założona w 1904 roku, **Bratkowice** (1906 r.), OSP **Trzciana** (1908 r.), OSP **Dąbrowa** (1909 r.) i pozostałe jednostki, to: OSP **Błędowa Zgłobieńska** (1912 r.), OSP **Woliczka** (1925 r.) oraz OSP **Bzianka** (1926 r.). Trzy z nich włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego: OSP **Bratkowice** od 1995 roku, **Świlcza** (1997 r.) i OSP **Trzciana** (2004 r.). Najliczniejszą osobowo jednostką jest OSP w **Bratkowicach**, liczącą ponad 100 członków. Wszystkie jednostki prowadzą działalność w Domach Strażaka, wyposażonych w świetlice, zaplecza gospodarcze i garażowe. Jedynie OSP w **Woliczce** działalność statutową prowadzi w pomieszczeniach Domu Ludowego.

Wiele z tych obiektów w latach 1990-2010 zostało gruntownie wyremontowanych ze środków samorządu gminnego i dostosowanych do potrzeb statutowych poszczególnych jednostek. Aktualnie trwa rozbudowa Domu Strażaka w **Świlczy**, finansowana z budżetu Gminy. Samorząd należycie dba o sprawy ochrony przeciwpożarowej gminy, sukcesywnie doposażając jednostki OSP w niezbędny sprzęt pożarniczy oraz samochody gaśnicze. Środki finansowe na ten cel, pochodzą głównie z budżetu gminy, środków własnych OSP i innych dotacji, m.in. z Państwowej Straży Pożarnej i Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP. Samorządowi gminy szczególnie zależy, by jednostki OSP działające na terenie gminy były wyposażone w odpowiedni, nowoczesny i skuteczny sprzęt do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi zdarzeniami, stąd też stara się o pozyskiwanie funduszy unijnych na te potrzeby. W 2010 roku dwie OSP: **Bratkowice** i **Świlcza**, wyposażone zostaną w nowe średnie samochody pożarnicze. Prezesem Oddziału Gminnego ZOSP RP w **Świlczy** jest dh Kazimierz Czyż.

Koła Gospodyń Wiejskich

Szczególną rolę w gminie **Świlcza** odgrywają Koła Gospodyń Wiejskich. Jest ich 10, a działają w miejscowościach: **Błędowa Zgłobieńska**, **Bratkowice**, **Bzianka**, **Dąbrowa**, **Mrowla**, **Rudna Wielka**, **Świlcza**, **Trzciana**, **Trzciana - Słotwinka** i **Woliczka**. Wszystkie Koła założone zostały w latach 40. po II wojnie światowej. Zrzeszają ponad 200 kobiet. W okresie okupacji hitlerowskiej wiele kobiet wiejskich (później członkiń KGW), działało w strukturach Armii Krajowej, pełniąc rolę łączniczek z ukrywającymi się w lasach partyzantami, przekazywały tajne meldunki i kolportowały prasę konspiracyjną.

Członkinie Kół Gospodyń Wiejskich w okresie swojej działalności nie tylko kultywowały lokalne tradycje ludowe, zwyczaje i obrzędy, ale przede wszystkim były orędowniczkami i strażniczkami wiary swoich przodków, przekazując te dobra następny pokoleniom. Były ponadto inicjatorkami wielu postępowych przemian społecznych, kulturalnych i gospodarczych w swoich środowiskach.

Spotkanie opłatkowe KGW, 2009 r.

Kobiety do śpiewu, tańca i różańca

Dzisiejsza działalność KGW, to przede wszystkim: organizowanie różnych uroczystości jubileuszowych, konkursów i pokazów kulinarnych, prezentacja wyrobów sztuki ludowej, wicie wieńców dożynkowych, udział w uroczystościach patriotycznych i kościelnych, działalność charytatywna, organizowanie kursów i szkoleń. Członkinie niektórych KGW działają w zespołach ludowych, kapelach, grupach tanecznych i śpiewaczych. Poprzez ścisłą i konstruktywną współpracę ze wszystkimi organizacjami społecznymi, charytatywnymi i parafialnymi działającymi w środowiskach wiejskich - Koła Gospodyń Wiejskich, darzone są przez społeczeństwo szacunkiem i uznaniem. Koła Gospodyń Wiejskich nie prowadzą działalności gospodarczej, stąd często zmuszane są do zabiegania o pomoc finansową samorządu gminnego i innych darczyńców.

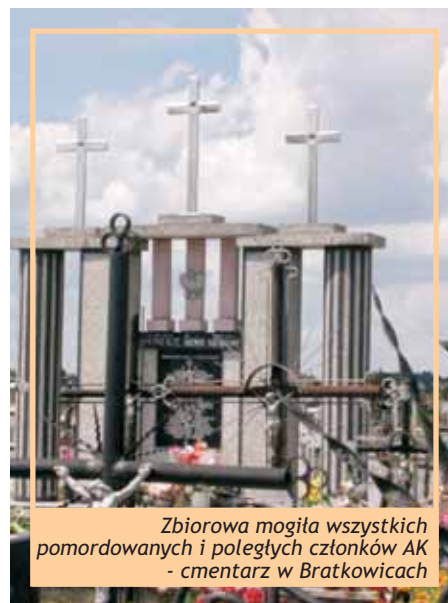
Widowisko obrzędowe przygotowane przez KGW, w środku przew. Gminnej Rady KGW Zofia Sagan

Światowy Związek Żołnierzy AK

Na uwagę zasługuje kombatancka organizacja Armii Krajowej pod nazwą: **Koło Terenowe Światowego Związku Żołnierzy w Bratkowicach**. Założone zostało w 1994 roku przy okazji nadania Szkole Podstawowej nr 3 w **Bratkowicach** imienia Żołnierzy Armii Krajowej. Wówczas zrzeszało 30 członków - kombatanatów, byłych żołnierzy AK. Koło otaczało opieką m.in. wdowy po zmarłych kombatanatach.

Pomnik akowców, Bratkowice. W tle Dom Strażaka

Zbiorowa mogiła wszystkich pomordowanych i poległych członków AK - cmentarz w Bratkowicach

W 1997 roku KT ŚŻŻAK w **Bratkowicach** otrzymało sztandar kombatancki, ufundowany przez miejscowe społeczeństwo. Obecnie Koło liczy 4 kombatanów i 3 członków nadzwyczajnych ŚŻŻAK.

Kombatanzi od zawsze opiekują się trzema pomnikami pomordowanych i poległych podczas okupacji hitlerowskiej akowców z **Bratkowic**.

Jeden z pomników znajduje się na łąkach pod Trzcianą w miejscu bestialskiego mordu na 9 akowcach - partyzantach, dokonanego 27 lipca 1944 roku przez hitlerowców.

Drugi, usytuowany jest w centrum **Bratkowic** obok Domu Strażaka, a trzeci pomnik, to zbiorowa mogiła wszystkich pomordowanych i poległych akowców, która znajduje się na bratkowickim cmentarzu parafialnym. Ponadto na frontonie Szkoły Podstawowej nr 1, umieszczona jest tablica pamiątkowa ku czci **kpt. Józefa Rzepki** - bratkowiczanki, byłego dowódcy AK podczas akcji „Burza” w **Bratkowicach**, zamordowanego po wojnie przez ówczesny Urząd Bezpieczeństwa.

Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym gminy Świlcza

Stowarzyszenie założone zostało w 2001 roku. Swoją statutową działalność opiera wyłącznie na pracy społecznej swoich członków. Najważniejsze cele Stowarzyszenia, to: świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym z terenu **gminy Świlcza**, których stan fizyczny, psychiczny czy umysłowy, trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych.

Świadczenie pomocy Stowarzyszenie realizuje poprzez podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia osobom niepełnosprawnym szkolenia, w tym specjalistycznego, odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby, korzystania z rehabilitacji zmierzającej do osiągnięcia przy ich aktywnym współuczestnictwie, możliwie najwyższego poziomu funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej, korzystania z turnusów rehabilitacyjnych, korzystania systemu pomocy społecznej, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, uczestnictwa w terapii zajęciowej i działalności rekreacyjnej, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, w znaczeniu usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki. Oprócz tych działań Stowarzyszenie udziela pomocy i wsparcia rodzinom w sprawowaniu przez nie opieki nad osobami niepełnosprawnymi.

Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich

Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich w Świlczy zostało założone jesienią 2009 roku. Zrzesza 30 członków. Prezesem SKW jest **Józefa Niedbała**. Podstawowymi celami statutowymi Stowarzyszenia, jest:

- działalność opiekuńcza, oświatowa, edukacyjna, kulturalna, wspieranie inicjatyw społecznych, ochrona i promocja zdrowia wśród społeczności wiejskiej i lokalnej,
- współpraca i pomoc dla Kół Gospodyń Wiejskich i innych organizacji działających na terenach wiejskich,
- wspieranie lokalnych inicjatyw gospodarczych, kulturalnych, społecznych i zdrowotnych,
- obrona praw, reprezentowanie interesów i działanie na rzecz poprawy sytuacji społeczno-zawodowych kobiet wiejskich i ich rodzin,
- inicjowanie i podejmowanie różnorodnych działań na rzecz poprawy życia i pomocy kobietom w wykonywaniu przez nie obowiązków matki i gospodyni,
- prowadzenie wśród kobiet wiejskich działalności społeczno-gospodarczej, oświatowo-kulturalnej w zakresie poprawy warunków socjalno-bytowych rodzin wiejskich, upowszechnianie postępu w rolnictwie gospodarstwie domowym oraz poprawy stanu ochrony zdrowia i opieki społecznej mieszkańców wsi.

Stowarzyszenie Producentów Żywności Ekologicznej „EKO-DAR”

Stowarzyszenie powstało w 2004 roku. Zrzesza około 40 gospodarstw ekologicznych z certyfikatem. Członkami Stowarzyszenia są rolnicy, którzy produkują żywność metodami ekologicznymi (zboża, owoce, warzywa), jak również hodowcy krów i kóz produkujący sery twarogowe, kozie, topione, a także gospodarstwa pasieczne, które produkują miody w pełni ekologiczne, różnych rodzajów i smaków. Członkowie Stowarzyszenia uczestniczą w imprezach organizowanych na rzecz promocji rolnictwa ekologicznego w kraju i za granicą.

Głównym celem działania EKO-DAR-u jest wspieranie rozwoju produkcji i przetwórstwa żywności metodami ekologicznymi, a także tworzenie dla nich rynków zbytu. Stowarzyszenie chętnie wspiera organizacyjnie i merytorycznie rolników, jak też przetwórców i handlowców, którzy podejmą się tego niezwykle istotnego zadania. EKO-DAR obejmuje swym działaniem całe województwo podkarpackie, a w szczególności gminę Świlcza, natomiast zasady działania Stowarzyszenia opierają się przede wszystkim na pracy społecznej jego członków.

Dotychczas EKO-DAR zorganizował kilka szkoleń dla rolników, których poinformowano o zasadach zakładania gospodarstw ekologicznych. Pewna grupa rolników jest zainteresowana tego typu działalnością. W tym zakresie Stowarzyszenie współpracuje z sołtysami i Kołami Gospodyń Wiejskich w gminie Świlcza.

Związek Stowarzyszeń - Podkarpacka Izba Rolnictwa Ekologicznego

Stowarzyszenie powstało w 2005 roku. Jego celem, jako Związku jest reprezentowanie interesów Stowarzyszeń i innych osób prawnych tworzących Związek, promowanie i wspieranie inicjatyw w zakresie produkcji, przetwórstwa i rozwoju rynku zbytu żywności ekologicznej, wspieranie merytoryczne, organizacyjne i rzeczowe osób, instytucji i podmiotów gospodarczych zajmujących się żywnością ekologiczną, pozyskiwanie funduszy i dotacji, działanie na rzecz ekologicznego rozwoju regionu, kształtowanie świadomości ekologicznej, wspieranie inicjatyw sprzy-

Podkarpacka Konferencja Rolnictwa Ekologicznego, 2009 r.

jających ochronie środowiska naturalnego, dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu podkarpackiego, pomoc w organizowaniu grup producenckich oraz innych przedsięwzięć handlowych i gospodarczych, rozwój małej przedsiębiorczości przetwórczej płodów rolnictwa ekologicznego i tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich, udział samorządu rolniczego na etapie tworzenia i wdrażania strategii rozwoju wsi i rolnictwa ekologicznego na terenie województwa podkarpackiego, ochrona i promocja zdrowia, współorganizowanie krajoznawstwa oraz wypoczynku w gospodarstwach ekologicznych, współpraca z propagatorami regionalnej kultury, wytwórcami rzemiosła ludowego i wyrobów rękodziela.

Związek swoje cele realizuje przez: reprezentowanie interesów Stowarzyszeń i innych osób prawnych tworzących Związek wobec władz oraz wszelkiego rodzaju instytucji i organizacji, doradztwo, szkolenia i wydawnictwa dla osób, instytucji i podmiotów gospodarczych zainteresowanych rolnictwem ekologicznym, prowadzenie wszelkiego rodzaju działań na rzecz oświaty i rolnictwa ekologicznego, współpraca z osobami i instytucjami w zakresie gromadzenia i wymiany doświadczeń w dziedzinie ochrony środowiska, ekologicznej produkcji rolnej, przetwórstwa oraz tworzenia rynku zbytu dla żywności ekologicznej, popularyzowanie zasad zdrowego ekologicznego żywienia jako elementu i promocji zdrowia.

Podkarpacką Izbę Rolnictwa Ekologicznego od 2005 roku, tworzą:

- Podkarpackie Stowarzyszenie Rolnictwa Ekologicznego „EKO GAL”, Chmielnik,
- Leżajskie Stowarzyszenie Gospodarstw Ekologicznych, Leżajsk,
- Stowarzyszenie Gospodarstw Ekologicznych „TRUSKAWKA”, Stary Dzików,
- Stowarzyszenie Producentów Żywności Ekologicznej „EKO-DAR”, Świlcza,
- Eko-Wisłoka z Krępnej.

Dyrektorem Podkarpackiej Izby Rolnictwa Ekologicznego jest mgr Wojciech Słowik.

Koło Wędkarskie „Karaś”

Wędkowanie ... to sport czy hobby?

Przed założeniem Koła Wędkarskiego „Karaś” w **Świlczy**, wędkarze zrzeszeni byli w kołach miasta **Rzeszowa**. Na początku lat osiemdziesiątych, wędkarze - społecznicy założyli najpierw sekcję, a następnie Koło Wędkarskie „Karaś”. Wówczas starano się o pozyskanie zbiorników wodnych (stawów) na terenie **Trzciany**, ich zagospodarowanie i zarybienie. Siedziba Zarządu Koła mieści się od ponad 20 lat w **Świlczy**. Koło zrzesza ponad 160 członków i opiekuje się zbiornikami wodnymi

Spotkanie z dziećmi w GCK w Trzcianie

o powierzchni około 3 hektarów, położonymi na północnych obrzeżach **Trzciany**. Prowadzi ponadto sukcesywne zarybianie stawów (rocznie około 2 ton narybku), zabezpiecza brzegi zbiorników przed wypłukiwaniem przez wodę.

„Karaś” prowadzi szkolenia z zakresu karty wędkarskiej oraz określone statutem działania dotyczące ochrony przyrody. Prezesem Koła jest lek. med. Dionizy Zajac.

Gminne Koło Pszczelarzy

W czystym i zdrowym środowisku przyrodniczym gminy Świlcza możemy spotkać pracowite pszczoły, które intensywnie oblatują kwiaty, pobierają z nich nektar, zbierają pyłek i propolis, przenosząc je do przygotowanych przez pszczelarzy uli. Pszczelarze w symbiozie z naturą i pszczołami pozyskują miód, pyłek, wosk i propolis stanowiące bezcenne dla żywienia i zdrowia produkty.

V Podkarpackie Święto Miodu w Trzcianie (10 października 2009 r.),
od prawej prezes WZP - S. Bartoń i GKP w Świlczy - J. Wilga

Bogate tradycje bartnictwa w gminie kontynuuje obecnie 35 pszczelarzy, zorganizowanych w Gminnym Kole Pszczelarzy, hodujących pszczoły w 625 pniach pszczelich. Koło należy do najbardziej aktywnych w województwie podkarpackim. Od 1998 roku Prezesem Koła jest **Józef Wilga**, pszczelarz i samorządowiec. Pszczelarze prowadzą nasadzenia drzew i krzewów miododajnych, spotykają się z młodzieżą szkolną, biorą udział w konferencjach i targach pszczelarskich, promują pszczelarstwo i miody na imprezach gminnych. W swoich pasiekach wprowadzają nowoczesny sprzęt i technologie gospodarowania, a także kultywują stare tradycje bartnicze.

Stanisław Nowak pszczelarz ze Świlczy prowadzi hodowlę pszczoł, w jednym z nielicznych w województwie, najstarszych ulach słowiańskich.

Krzysztof Kwoka z Dąbrowy stworzył w swojej pasiece skansen pszczelarski z ulami figuralnymi i czynną barcią pszczelą. Jest zwycięzcą konkursu na wzorową pasiekę amatorską województwa podkarpackiego w 2008 roku.

Pszczoły zbierające nektar

Nawłóć - roślina miododajna

Dąbrowa - ule figuralne K. Kwoki

Ule kłody w pasiece Stanisława Nowaka ze Świlczy

Barć pszczela w pasiece Krzysztofa Kwoki

Największym osiągnięciem Koła Pszczelarzy Gminy Świlcza jest organizowana co roku w Gminnym Centrum Kultury w Trzcianie największa w województwie podkarpackim impreza pszczelarska „Podkarpackie Święto Miodu”. W październiku pszczelarze z całego województwa spotykają się, by na swoim Święcie, wybrać najlepsze pasieki, miody, miody pitne i nalewki oraz wzorowych pszczelarzy. Imprezie towarzyszą wystawy i kiermasze oraz konferencje naukowe.

Nie zawsze warunki przyrodnicze i pogoda sprzyjają pszczelarzom i pracowitym pszczołom w pozyskiwaniu produktów pszczelich tak pożądanych i cenionych przez wielu konsumentów. Pszczelarzom gminy Świlcza niepowodzenia te rekompensuje co roku dobrze nektarująca i powiększająca swój obszar nawłóć, z której pozyskują smaczny i leczniczy miód nawłociowy.

Lokalna Grupa Działania „Trygon - Rozwój i Innowacja”

Stowarzyszenie powstało w 2008 roku. Lokalna Grupa Działania „Trygon - Rozwój i Innowacja” jest partnerstwem trójsektorowym - Stowarzyszeniem skupiającym podmioty sektora publicznego, społecznego i gospodarczego. Członkami Stowarzyszenia są osoby fizyczne i prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego z terenu gmin: **Boguchwała, Lubenia i Świlcza**. Głównym celem i zadaniem Stowarzyszenia jest opracowanie i realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju w rozumieniu Ustawy z dnia 7 czerwca 2007 roku o wspieraniu obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. LGD wybiera projekty, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej lokalnej strategii rozwoju.

W statucie LGD zostały ujęte najważniejsze cele, jak: działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich Gmin z obszaru Stowarzyszenia, aktywizacja ludności wiejskiej i promowanie innowacyjnych rozwiązań w tym zakresie, realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju.

Realizując swoje cele, Stowarzyszenie uwzględnia w szczególności wymagania w zakresie ochrony środowiska naturalnego i krajobrazu, zachowania dziedzictwa kulturowego i historycznego, a także podejmuje działania zmierzające do rozwoju turystyki i agroturystyki oraz rozwoju lokalnej aktywności i współpracy gospodarczej poprzez inicjowanie i rozwój produkcji wyrobów i usług bazujących na zasobach z obszaru objętego Strategią.

Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świlczy

Wraz ze wzrostem przekształceń ustrojowych zmieniał się charakter pomocy społecznej. Istniejący do listopada 1990 r. system prawny opierał się na Instrukcji Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 1968 roku. Dopiero ustawa o pomocy społecznej z dnia 29 listopada 1990 r. ustaliła dokładne zasady udzielania pomocy osobom, które przy wykorzystaniu własnych środków i możliwości nie są w stanie przezwyciężyć trudnej sytuacji materialnej, w jakiej się znajdują, określiła powody korzystania z pomocy oraz jej formy.

Do 1990 r. klientami Opieki Społecznej, bo taką nazwę ona wtedy miała były tylko osoby niepełnosprawne, starsze oraz rodziny wielodzietne.

Transformacja ustrojowa wprowadziła nowy typ osób korzystających z pomocy społecznej znacznie rozszerzyła powody korzystania jak; bezrobocie, bezdomność, potrzebę ochrony macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc w rodzinie, alkoholizm, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, pomoc cudzoziemcom, rodzinom zastępczym itp. Przyjęte rozwiązania ustrojowe obligowały zarówno budżet państwa jak i gminy do przeznaczania środków na zadania związane z realizacją ustawy o pomocy społecznej.

Formy pomocy

W 1990 roku zostały wprowadzone nowe świadczenia w postaci **zasiłków stałych dla osób niepełnosprawnych**, które wykazywały na przestrzeni 20-lecia tendencje wzrostowe (w 1990 roku - 13 osób korzystało z tego świadczenia a w 2010 roku - 27 osób).

Pomoc udzielna była również dla osób młodych niepełnosprawnych, gdy niepełnosprawność ich powstawała przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki, renty socjalne (1990 r. - dla 15 osób, 2003 r. - dla 83 osób). Renty przekazano w październiku 2003 r. celem dalszej wypłaty do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie. Trudna sytuacja spowodowana wzrostem bezrobocia była przyczyną wypłaty **zasiłków mieszkaniowych** w 1990 roku dla 397 osób w 1991 roku dla 746 osób.

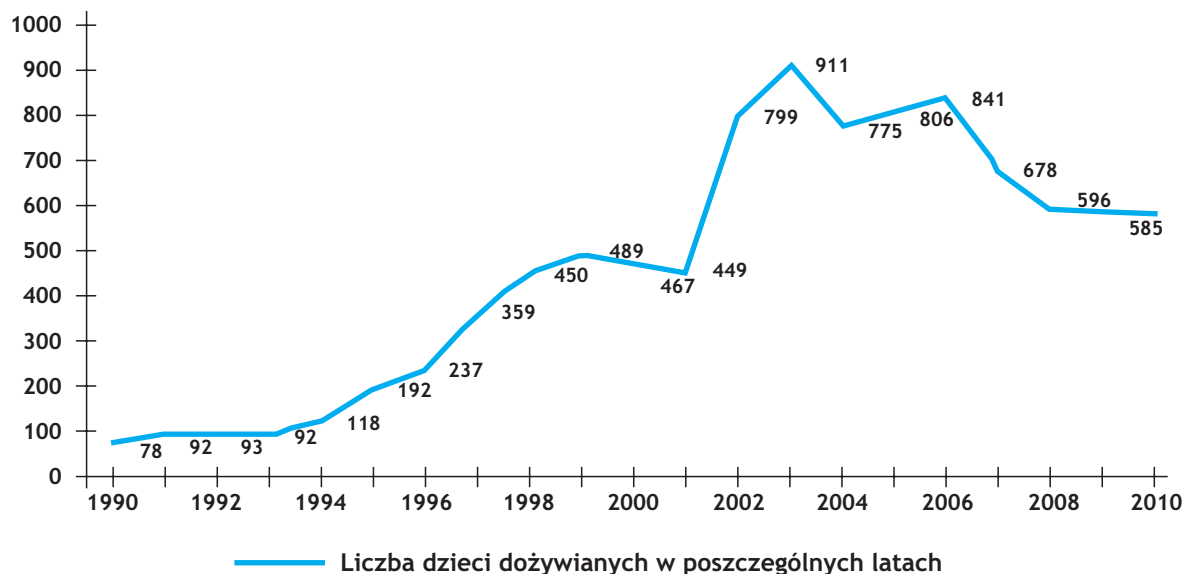
Od 1993 roku zaczęto wypłacać **zasiłki macierzyńskie** zgodnie z Programem Rządowym.

Nowym zadaniem gminy od 1990 r. było dofinansowanie do **dożywiania dzieci** w stołówkach szkolnych i przedszkolach. Ilość dzieci objęta tą pomocą corocznie wzrastała, do roku 2003. Początkowo uruchomiono stołówki tylko w Bratkowicach, Dąbrowie, Świlczy, Przybyszówce i Trzciane, gdzie wydawano dzieciom kanapki.

Prace plastyczne
uczestników warsztatów
terapii zajęciowej
ŚDS w Woliczce

W 1990 roku tą formą pomocy objęto 78 dzieci. Z biegiem lat na terenie wszystkich obecnie istniejących szkół uruchomiono kuchnie lub stołówki, które wydają gorący posiłek w postaci obiadu, kompotu i deseru (owoc, jogurt itp.).

Z analizy wynika, że liczba dzieci korzystających z dożywiania do 2003 roku wzrastała, w kolejnych latach wraz z niższym demograficznym malała liczba dzieci objętych w/w formą pomocy. W roku 2007 liczba dzieci korzystających z posiłku finansowanego przez gminę zmniejszyła się z 841 (rok 2006) do 678 (rok 2007), gdyż wieś Przybyszówka została włączona w granice Rzeszowa. W ramach wieloletnich programów w zakresie dożywiania na terenie gminy średnio 29-32% dzieci uczęszczających do placówek oświatowych korzysta z pomocy w formie dofinansowania posiłków.

Zubożenie się społeczeństwa gminy spowodowało zwiększenie wypłaty od 1992 r. **zasiłków okresowych** finansowanych z budżetu państwa, które do 1998 r. (377 rodzin) znacznie wzrastały, co związane było ze wzrostem bezrobocia w gminie, a od 1999 r. utrzymuje się na stałym poziomie

Stołówka szkolna w ZS w Trzcianie, 2010 r.

średnio 200-250 rodzin rocznie. Z uwagi na brak środków finansowych w 2002 i 2003 roku zasiłki okresowe nie były wypłacane.

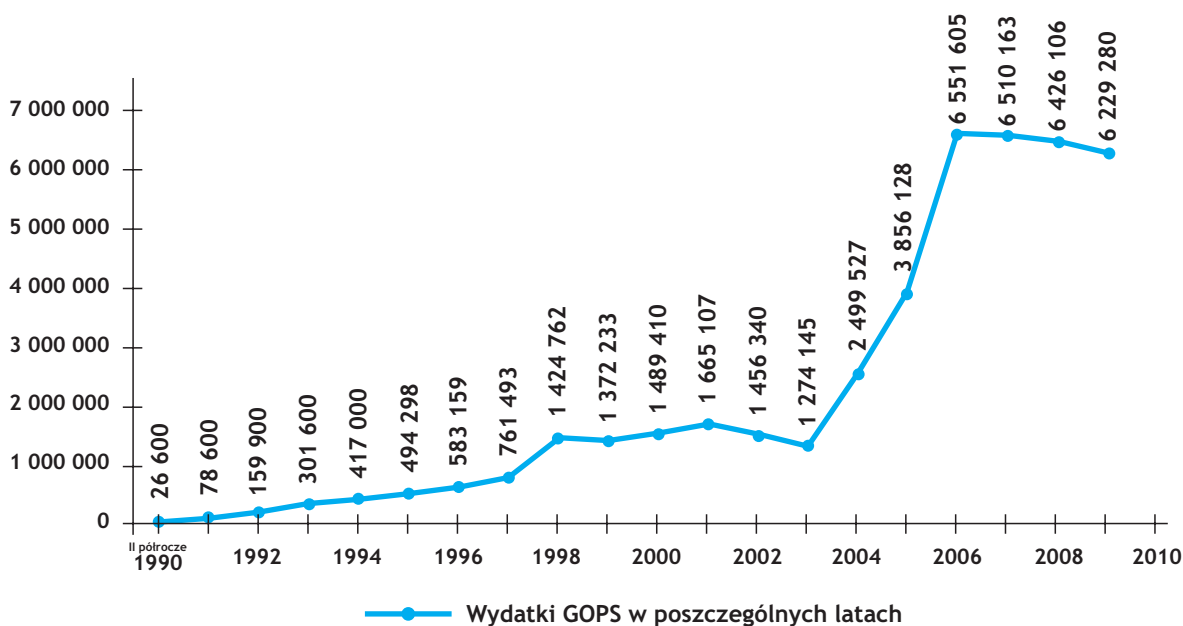
Oprócz pomocy finansowej udzielanej przez lata 1990-2010 w postaci **zasiłków celowych** ze środków gminy klienci pomocy społecznej korzystali z pomocy w naturze, tj. paczek żywnościowych na Święta Wielkanocne i Bożego Narodzenia, odzieży używanej, mebli, przydziału węgla, dofinansowanie do kolonii, zimowych obozów, paczek dla dzieci niepełnosprawnych z okazji Dnia Dziecka. Od 1995 r. do chwili obecnej udzielana jest **pomoc kombatanom** z Funduszu Kombatanckiego, początkowo z oddziału rzeszowskiego, a obecnie z krajowego funduszu.

Finanse pomocowe

Ustawa o pomocy społecznej podzieliła poszczególne zadania ze względu na rodzaj finansowania ze środków budżetu gminy - są to zadania własne i zlecone ze środków budżetu państwa.

W okresie od II półrocza 1990 r. do 31 grudnia 2009 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świlczy ogółem wydatkował środki finansowe w wysokości 6 229 280 zł.

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na pomoc społeczną systematycznie wzrastała do 2007 roku. Dopiero w roku 2007 zanotowano spadek wydatków. Związane jest to ze znacznym zmniejszeniem się bezrobocia oraz migracją mieszkańców gminy Świlcza, jak również ze zmianą granic gminy Świlcza, gdyż od 1 stycznia 2007 r., a następnie od 1 stycznia 2008 r. wieś Przybyszówkę przyłączono administracyjnie do Rzeszowa.

Udział środków własnych na przestrzeni 20-lecia wynosił 25-31% środków finansowych przeznaczonych na pomoc społeczną.

W zakresie realizowanych zadań gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej od 1 maja 2004 r. rozpoczął wypłacanie świadczeń rodzinnych; zasiłków rodzinnych, zasiłków pielęgnacyjnych i świadczeń pielęgnacyjnych. Na przestrzeni lat 2004-2006 odnotowano zwiększenie się liczby rodzin pobierających świadczenia rodzinne (w 2004 r. - 646 rodzin, w 2006 r. - 1564 rodziny). Obecnie liczba ta maleje w 2010 - 898 rodzin. Największy wzrost notuje się w liczbie przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych. W 2004 r. wypłacono 95 osobom zasiłki pielęgnacyjne, a w 2010 wypłacono 270 osobom. Został utworzony system opieki nad dziećmi, a jego częścią jest wypłacana od 1 września 2005 r. zaliczka alimentacyjna, która od października 2008 r. zmieniła się w fundusz alimentacyjny. Wypłacone świadczenia i liczba rodzin sukcesywnie w latach 2005-2010 malały. Zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów Ośrodek prowadzi postępowanie wobec dłużników

alimentacyjnych, składa wnioski do Prokuratury o ściganie za uchylanie się od płacenia alimentów, kieruje wnioski do Starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnikowi. Ilość podjętych działań sukcesywnie z roku na rok wzrasta.

Powstanie Środowiskowego Domu Samopomocy w Woliczce

Osoby niepełnosprawne, zarówno pełnoletnie jak i dzieci, korzystają z pomocy w formie usług opiekuńczych świadczonych przez zatrudnione opiekunki lub terapeutki. Wg danych z 31 marca 2010 roku ze specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi korzysta 4 dzieci i wzrasta zainteresowanie tą formą pomocy z uwagi na coraz większą ilość urodzeń dzieci z chorobami psychicznymi. Ze specjalistycznych usług osoby dorosłe korzystają w Środowiskowym Domu Samopomocy w Woliczce.

Podpieczeni Środowiskowego Domu Samopomocy podczas zajęć, 2008 r.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Woliczce uruchomiony został 14 grudnia 2007 r. dla 30 osób niepełnosprawnych. Rzeczywista liczba uczestników w Środowiskowym Domu Samopomocy w Woliczce wynosiła: w roku 2007 r. - 38 osób, w roku 2008 - 41 osób, w roku 2009 - 34 osoby. Jest to jednostka organizacyjna świadcząca usługi specjalistyczne w pracowni plastycznej, rehabilitacyjnej, komputerowej, rękodzieła artystycznego, kulinarnej, medycznej (przez pielęgniarki).

Wszystkie zadania z zakresu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, zaliczek alimentacyjnych, funduszu alimentacyjnego, usług specjalistycznych wykonywane są przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świlczy. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świlczy powołany został uchwałą Gminnej Rady Narodowej w Świlczy z dnia 28 lutego 1990 r. i zaczął wykonywać swe zadania od 1 marca 1990 r. W związku z przyjmowaniem nowych zadań na przestrzeni tych lat zwiększyły się wymagania kwalifikacyjne pracowników i określone zostały zakresy ich specjalizacji.

Zmiana strategii pomocy społecznej

Ustawa o pomocy społecznej z 29 listopada 1990 r. zmieniona w marcu 2004 r. dała narzędzia do rozwiązywania problemów społecznych. Obecnie strategia rozwiązywania problemów społecznych ukierunkowana jest na pracę socjalną i współpracę z rodziną w postaci zawierania kontraktów.

Proces decentralizacji po 1990 r. doprowadził w wyniku reformy administracyjnej do stworzenia podstaw państwa opiekuńczego, udzielającego w okresie wzrostu bezrobocia wsparcia finansowego i dziedziczenia korzystania z pomocy społecznej, tj. najpierw matka, potem córka, a obecnie jej wnuki.

Obecnie wsparcie materialne połączone jest z przeciwdziałaniem marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców naszej gminy, podejmowaniem wielokierunkowych działań zapobiegających ww. zjawiskom.

Istotną rolę w tym zakresie odgrywa aktywizacja społeczna, w tym korzystanie ze środków dotacji zarówno państwowych jak i unijnych:

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Uczeń na wsi - pomoc w zdobyciu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne zamieszkujące gminy wiejskie oraz gminy miejsko-wiejskie”, w 2008 r. dotacja w wysokości 55 033,11 zł, w 2009 r. dotacja w wysokości 27 585,33 zł,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki Działanie 7.1., Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej „Czas na aktywność w gminie Świlcza” w latach:
 - 2008 - dotacje w wysokości 140 610,07 zł,
 - 2009 - dotacje w wysokości 322 042,39 zł,
 - 2010 - dotacje w wysokości 135 145,00 zł (plan).

Dyrektorem GOPS od początku jego funkcjonowania jest Benedykta Piątek.

... A w domach mieszkańców gminy, dostatek mieszka i porządek ...

Willa drewniana z ub. wieku

Budownictwo murowane piętrowe

Współczesne wille rodzinne

Zdrowie

Zdrowie to nie tylko brak choroby. To pełen dobrostan fizyczny i psychiczny społeczeństwa. Jesteśmy zdrowi, gdy nie chorujemy, mamy właściwy stosunek do siebie, umiemy sobie radzić ze stresem, mamy dobre układy z otoczeniem.

Prywatny punkt apteczny w Trzcianie

OSP, punkt apteczny i oddział Banku Spółdzielczego w Trzcianie

Organizacją służby zdrowia dla mieszkańców gminy Świlcza zajmuje się Zespół Opieki Zdrowotnej Nr 2 w Rzeszowie. Ośrodki Zdrowia znajdują się w następujących miejscowościach: Bratkowice, Mrowla, Rudna Wielka, Świlcza, Trzciana (z Punktem Lekarskim w Dąbrowie).

Lekarzy ogółem: 8, w tym specjaliści medycyny rodzinnej, pediatrzy i ginekolog - położnik oraz 3 stomatologów. Średni personel medyczny, tj. pielęgniarki i położne - 10 osób. W gminie funkcjonują 3 apteki.

Transport sanitarny zabezpiecza karetka pogotowia dwa razy w tygodniu. W pozostałe dni tygodnia transport sanitarny chorych leży w gestii Stacji Pogotowia Ratunkowego w Rzeszowie.

Banki

W Świlczy, siedzibie gminy, znajduje się Oddział Banku Spółdzielczego w Głogowie Młp. Pełni on usługi dla firm, instytucji i osób prywatnych. Punkty Kasowe znajdują się w Bratkowicach i Trzcianie.

BS w Głogowie Młp. - Punkt Kasowy Trzciana

Policja

Ustawa z dn. 6 kwietnia 1990 r. o Policji oraz Zarządzenie nr 104 Komendanta Głównego Policji z dn. 28 września 2007 r. stanowią podstawę prawną działań Policji.

Jest to organ państwowy powołany do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, a także zapobiegania popełniania przestępstw i wykroczeń przez ogół społeczeństwa.

Komisariat Policji ma siedzibę w Świlczy. Choć w latach 1990-2010 zmieniał się nazewnictwo i służbowa podległość oraz kierownictwo posterunku, zadania zostały takie same.

Kieruje nim od 2009 roku aspirant sztabowy Tadeusz Zając. Zatrudnionych jest tam 9 policjantów tj. kierownik, 2 asystentów, 4 dzielnicowych i 2 patrolowców. Zbyt niska obsada kadrowa nie pozwala w pełni, w systemie całodobowym, zapewnić poczucia bezpieczeństwa, ładu i porządku publicznego mieszkańcom gminy.

Wszystkie miejscowości gminy objęte są nadzorem dzielnicowych:

1. Trzciana, Błędowa Zgł., Dąbrowa, Bzianka - 4655 osób
2. Bratkowice - 4 283 osoby
3. Świlcza, Woliczka - 3807 mieszkańców
4. Mrowla, Rudna Wielka - 2839 osób.

Poniższa tabela, przykładowo, przedstawia ilość wszczętych postępowań przygotowawczych i przeprowadzonych o wykroczenia i inne zdarzenia.

	2008	2009	do 28 VII 2010
Ilość przestępstw	141	156	80
Ilość wykroczeń	141	131	60
Ilość postępowań sprawdzających	26	49	52

Wykrywalność ogólna w 2009 r. przedstawiała się na poziomie 70,91%, a kryminalna - 56,81%. Nie wystąpiły przestępstwa najcięższych kategorii, tj. zabójstwa, napady rabunkowe, rozboje, gwałty.

Policjanci PP w Świlczy kładą szczególny nacisk na działania prewencyjne, współpracują i utrzymują stały kontakt ze szkołami i placówkami oświatowymi zwłaszcza w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy. Zabezpieczają różnego rodzaju gminne imprezy masowe, plenerowe, kościelne. Współdziałają, w ramach swych uprawnień, z mieszkańcami gminy, organizacjami społecznymi i przede wszystkim samorządem gminy.

W miasteczku ruchu drogowego w ZS w Świlczy

Wypadek w Dąbrowie. Policjanci na stanowisku!

IV

Ochrona środowiska naturalnego

Ochrona przyrody

Podstawowym celem ochrony konserwatorskiej jest zachowanie najwartościowszych fragmentów przyrody, które wyróżniają się bogactwem ekosystemów, różnorodnością gatunków, gdzie prawidłowo przebiegają różne procesy rozwoju.

Aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom w faunie i florze oraz krajobrazie terenów gminy na części zlewni rzeki Mrowła utworzono na mocy Rozporządzenia Wojewody Rzeszowskiego z dn. 14 lipca 1992 r. Nr 35/92 Mielecko-Kolbuszowsko-Głogowski Obszar Chronionego Krajobrazu, na którym wydzielone zostały rezerваты przyrody.

1. Rezerwat „Bór” o pow. 365,43 ha (1996 r.). Stanowią go także lasy bratkowickie. Są to przeważnie lasy mieszane z przewagą sosny, z drzewami 90-, 100-letnimi i rzadkimi gatunkami ptactwa, np. bocian czarny. Znajduje się tu ponad 4 kilometrowa ścieżka edukacyjno-przyrodnicza.
2. Rezerwat „Zabłocie” o pow. 516,84 ha, utworzony w 1999 r. leżący na terenie Bratkowic. Przedmiotem ochrony są w nim stanowiska lęgowe rzadkich gatunków ptaków i roślin.
3. Użytek ekologiczny „Trzciana-Olszyny” utworzony w 2001 r. Ma powierzchnię 30,5 ha (Uchwała Rady Gminy Nr XX/218/2001). Obecnie użytek nie jest dostępny dla pojazdów mechanicznych. Jest to uroczysko, które odwiedza młodzież szkolna, studenci w celach badań naukowych. Znajduje się tam ścieżka dydaktyczna o długości 5 km. Posiada 3 wieże widokowe, 5 zadaszeń oraz 10 przystanków z opisem występujących tam zwierząt i roślin.
4. W latach 2002-2004 powstało 3 zbiorniki retencyjne o pow. 3,92 ha, 5,38 ha oraz 0,35 ha na terenie Trzciana-Olszyny i Trzciana-Dyndy.
5. Na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 5 września 2007 r. w ramach działań „Natura 2000” wyznaczony został obszar specjalnej odnowy ptaków pod nazwą „Puszcza Sandomierska”, którego południowa część należy do zlewni rzeki Mrowła i obejmuje swym zasięgiem Bratkowice.

Zalew w Bratkowicach wykorzystywany dla celów rekreacji

Zalew w Bratkowicach

Łabędź niemy

Bocian czarny

Duży stopień przekształceń środowiskowych spowodował, że zwierzęta trzymają się głównie kompleksów leśnych, dolin rzecznych, terenów podmokłych i powstałych, niestety, odłogów.

Na terenie gminy jest zarejestrowanych 9 pomników przyrody, biorących pod ochronę 72 drzewa. Są to dęby szypułkowe, lipy drobnolistne, drzewo egzotyczne - tulipanowiec amerykański. Drzewa te rosną głównie w parkach podworskich: w Bratkowicach, Dąbrowie i Rudnej Wielkiej. W Bratkowicach znajduje się stanowisko prawnie chronionej paproci - długosza królewskiego.

Atrakcje dla botaników odwiedzających gminę stanowią np.: barwinek pospolity, storczyk szerokolistny, pióropusznik strusi, mieczyk dachówkowaty, rosiczka, widłak, grzybień biały i in.

Miłośników zwierząt zachwyci: łabędź niemy, orlik krzykliwy, świstunka, bocian czarny, dzięcioł zielony, bażant, ale i bobry europejskie, gronostaje i jelen szlachetny.

Warto odwiedzić te tereny i... posłuchać jak bije serce przyrody!

Gminne Towarzystwo Przyrodnicze

Powstało na przełomie lat 2002/2003 z inicjatywy Michała Nowaka - pracownika Urzędu Gminy Świlcza. Skupia aktualnie grupę 11 osób - pasjonatów gminnej fauny i flory. Towarzystwo działa bez urzędowej rejestracji i wewnętrznego podziału funkcyjnego. Swoją działalnością nie obciąża budżetu gminy. Głównym celem Towarzystwa, jest: popularyzacja wśród społeczeństwa wiedzy z zakresu ochrony wartości przyrodniczych i środowiska naturalnego na terenie gminy oraz ścisła współpraca z lokalnymi instytucjami, firmami, szkołami, Kołami Wędkarskimi i Łowieckimi oraz leśnictwami w dziedzinie ochrony przyrody i ekologii. Ponadto, pasjonaci zrzeszeni w GTP, prowadzą ścisłą dokumentację faunistyczno-florystyczną zasobów gminy Świlcza. Pracami kieruje Józef Ciosek oraz wicewójt Wiesław Machowski. Od 1997 r. artykuły przyrodnicze publikowane są na łamach „Trzcionki”.

Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna w Bratkowicach

J. Ciosek podczas spotkania z młodymi przyrodnikami

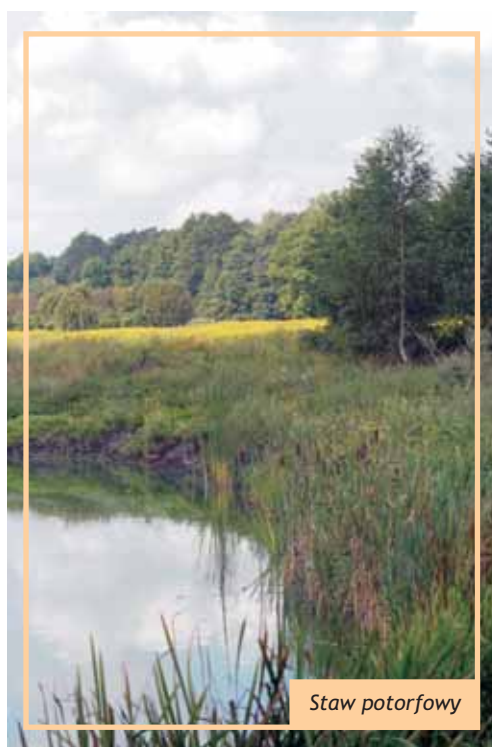
Droga krzyżowa w bratkowickim lesie

Robota bobrów na ścieżce ekologicznej w Trzcianie

Naturalne wrzosowisko

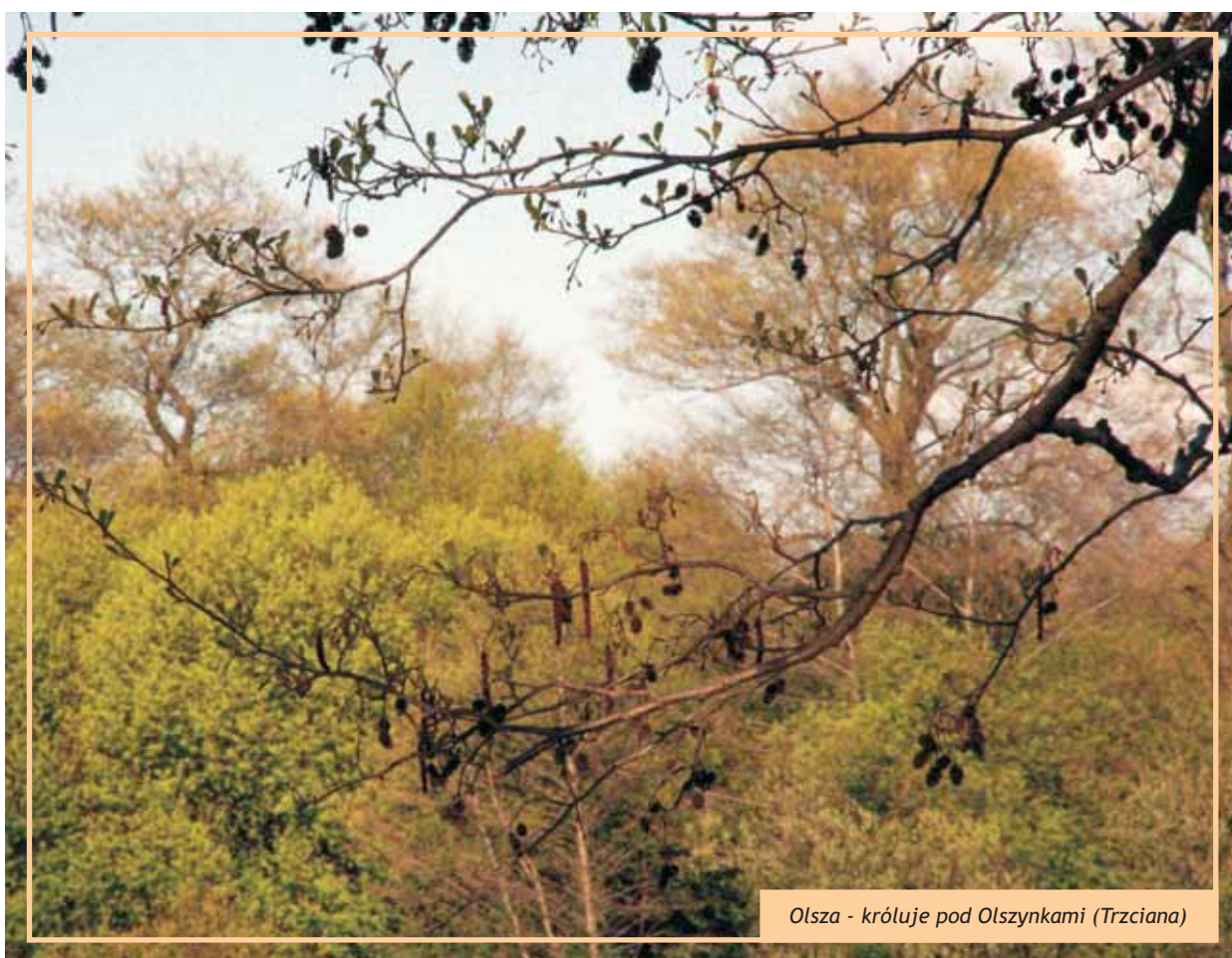
Staw potorfowy

Dęby - pomniki przyrody
w Bratkowicach i w parku podworskim w Trzcianie

Nad stawem przyroda rządzi się sama

Olsza - króluje pod Olszynkami (Trzciana)

Ścieżka ekologiczna w Trzcianie - jeden z mniejszych stawów

V

Edukacja

Przedszkola ważnym ogniwem edukacyjnym

Przedszkolny plac zabaw w Rudnej Wielkiej

Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. w art. 105 (Dz. U. Nr 95, poz. 425) - nakłada na budżety gminne od 1 stycznia 1992 roku obowiązek utrzymania i finansowania przedszkoli w tym także klas zerowych funkcjonujących w szkołach. Od tego czasu prowadzenie ww. placówek zostało przekazane jako zadanie własne dla nowo powstałych samorządów.

Przedszkola są początkowym ogniwem systemu edukacyjnego dzieci w wieku 3 - 6 lat. Poza zadaniami opiekuńczymi wypełniają istotne funkcje w zakresie wychowania i początkowego kształcenia, rozbudzają uzdolnienia dzieci, przydatne w dalszej edukacji. Poprzez zabawy i gry sportowe, dbają o zdrowie i sprawność fizyczną dzieci. Ponadto kładzie się w nich nacisk na rozbudzanie u dzieci wrażliwości estetycznej, rozwijanie różnych form twórczości i ekspresji słownej, plastycznej, muzycznej. Dzieci uczęszczające do przedszkoli zdobywają wiedzę i umiejętności pozwalające im sprostać przyszłym wymaganiom szkolnym.

W przyjemny i zabawowy sposób dzieci poznają głoski i litery, cyfry i liczby. W grupach pracując i bawiąc się przyzwyczajają się do współdziałania w zespole. Oczywiście jest, że wszystkie działania dydaktyczno-wychowawcze wpływają pozytywnie na kształtowanie osobowości dziecka.

W gminie Świlcza jest obecnie 4 przedszkola w następujących miejscowościach: Bratkowice, Dąbrowa, Świlcza i Trzciana, Oddziały Przedszkolne: w Mrowli i Rudnej Wielkiej.

Wszystkie przedszkola obejmują opieką 408 dzieci.

Przy 8 szkołach podstawowych znajdują się oddziały przedszkolne, w których sprawowana jest opieka nad 123 dziećmi.

Choć wszystkie przedszkola podstawowy program starają się wzbogacać zajęciami dodatkowymi, takimi jak nauka języków obcych, zajęciami tanecznymi, teatralnymi, to niektóre robią to w sposób szczególnie atrakcyjny. We wszystkich przedszkolach realizowany jest projekt unijny „Szczęśliwe przedszkolaki”, z którego korzystają dzieci wymagające pomocy logopedycznej czy rehabilitacyjnej.

Władze samorządowe gminy Świlcza starają się systematycznie podnosić standard przedszkoli. W 2010 r. zakupiona została parcela wraz z 2 zabytkowymi budynkami podworskimi w parku trzciańskim. Po rewitalizacji będą one służyć społeczności wiejskiej jako przedszkole wielooddziałowe.

Sytuacja poprawi się w 2012 r. gdyż dzieci sześciolatnie pójdą do szkół, w przedszkolach będzie więcej miejsca dla dzieci młodszych. Pozwoli to w całej gminie zaspokoić potrzeby w tym zakresie.

Przedszkole w Bratkowicach

2-oddziałowe przedszkole funkcjonowało do 2002 roku, mieściło się w pomieszczeniach starego budynku szkolnego z początków XX w. w grudniu 1986 r. powołano Społeczny Komitet Budowy Przedszkola. Budowa przedszkola tzw. „czynem społecznym” prowadzona była w latach 1988-1989. Przerwa w kontynuacji budowy trwała następnie aż do 21 kwietnia 2001 r. Nowo wybudowane 4-oddziałowe zostało oddane do użytku w roku 2003, a w 2004 r. uroczyście nadano mu imię Jana Pawła II. Obecnie liczy 5 oddziałów. Dyrektorką jest mgr Krystyna Kubas.

Bratkowickie przedszkole im. Jana Pawła II

Przedszkolaki z Bratkowic

Przedszkole w Trzcianie

Przedszkole w Trzcianie powstało 1 czerwca 1983 roku jako 2-oddziałowe. Od początku jego powstania do chwili obecnej funkcję dyrektora pełni mgr Zofia Smagała. Niezbędna jest budowa nowego obiektu przedszkola.

Przedszkole w Świlczy

Przedszkole w Świlczy oddane zostało do użytku w 1987 roku. Ma 4 oddziały. Funkcję dyrektora od 1992 r. pełni mgr Danuta Rusin. W 2009 roku wykonano termomodernizację budynku.

Przedszkole w Dąbrowie

Przedszkole w Dąbrowie funkcjonuje od 1986 roku najpierw jako 1-oddziałowe, od 1992 roku - 2-oddziałowe. Od 1997 wspólnie ze szkołą podstawową tworzy zespół szkół. Funkcję dyrektora pełni mgr Stanisław Głodek.

Edukacja - skuteczna, przyjazna, nowoczesna

Współczesna edukacja ma wiele złożonych problemów. Nauczyciele i szkoły nie działają w próżni. Pozostają w ciągłych relacjach do wychowanka - ucznia i do jego rodziców, i czy chcą, czy nie - są za ucznia odpowiedzialnymi. Stąd słyszy się hasła: „Szkoła dla społeczności, społeczność dla szkoły” lub „Nie ma integracji bez edukacji”.

W imię odpowiedzialności i zadań statutowych szkoły nauczyciele mają przez swe działania wpływać pozytywnie na uczniów, czy oni tego chcą czy nie i bez względu na efekt końcowy.

A rodzice? Pierwszym ich zadaniem jest: nie krzywdzić dziecka, nie gorszyć, nie lekceważyć, nie demoralizować. Drugim zadaniem jest ukazywać dziecku perspektywę rozwoju własnego, wymagań i korzyści z tego płynących. Edukacja dzieci zaczyna się od przedszkola.

17 IX 2008 r. debata oświatowa w polskim Sejmie ujawniła, że 18% dzieci wiejskich nie chodzi w ogóle do przedszkola, w bieżącym roku - 37,5%, w 503 gminach w Polsce nie ma ani jednego przedszkola.

Gmina Świlcza na tle polskiej mizerni oświatowej wyróżnia się pozytywnie.

Rok szk. 2009/2010 zakończyły w gminie następujące placówki i instytucje oświatowe:

1. 4 przedszkola: Bratkowice, Dąbrowa, Świlcza, Trzciana oraz Oddziały Przedszkolne w Mrowli i Rudnej Wielkiej,
2. 10 szkół podstawowych: Błędowa Zgłobieńska, Bratkowice - 3 szkoły, Bzianka, Dąbrowa, Mrowla, Rudna Wielka, Świlcza, Trzciana,
3. 4 gimnazja: Bratkowice, Rudna Wielka, Świlcza, Trzciana.

Uwaga: Administracyjnie - szkoły podstawowe i gimnazja tworzą Zespoły Szkół, jest ich 4 i dodatkowy Zespół Szkół w Dąbrowie utworzony na bazie szkoły podstawowej i przedszkola.

4. Zespół Szkół Techniczno-Weterynaryjnych w Trzcianie. Jest to zespół szkół ponadgimnazjalnych, kształcących młodzież w różnych specjalnościach rolniczych. Organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe w Rzeszowie.
5. Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna i Niepubliczna Szkoła Muzyczna I stopnia w Trzcianie. Założyciel - śp. Józef Barlik.
6. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Mrowli, w tym: szkoła podstawowa, zawodowa, przysposabiająca do życia i internat. Prowadzenie ośrodka leży w kompetencjach Starostwa Powiatowego w Rzeszowie.

Od najmłodszych lat uczymy się informatyki

Nowoczesność oświatowa

Wszystkie placówki oświatowe, chcąc spełniać swe trzy podstawowe funkcje, tj. dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą w stosunku do swoich uczniów muszą posiadać dobrą bazę lokalową, dobrych i wysokokwalifikowanych nauczycieli, mądre zarządzanie oraz wspierające jej działania rady rodziców i właściwy nadzór pedagogiczny

Oprócz izb lekcyjnych dużych, przestronnych, ciepłych, estetycznych, niezbędne jest zaplecze administracyjne, socjalne i gospodarcze. Wszystkie szkoły z terenu gminy w minionym 20-leciu zostały albo rozbudowane i zmodernizowane, albo zyskały całkiem nową bazę lokalową, np. 3 gimnazja, 1 przedszkole, kilka sal gimnastycznych.

Zaplecze sportowe stanowią boiska do gier i zajęć na świeżym powietrzu, sale gimnastyczne. Prawie w każdej szkole są siłownie i nauka pływania. Zajęcia pozalekcyjne w tzw. SKS-ach uczą zdrowego stylu życia, rozwijają sportowe zainteresowania. Gminny kalendarz imprez sportowych jest bogaty w zawody i rozgrywki oraz zajęcia rekreacyjne.

Każda placówka oświatowa wyposażona jest w pracownie komputerowe i centra multimedialne. Posiada dostęp do Internetu i prowadzi własną stronę internetową. Skomputeryzowane są również biblioteki szkolne, mające dość bogaty księgozbiór, zbiory multimedialne, czytelnie.

Dzieci przedszkolne i szkolne oraz młodzież gimnazjalna uczy się języków obcych: angielskiego, niemieckiego. Język rosyjski wyprowadzany był stopniowo z różnych szkół w różnym czasie, aż do przetomu wieków.

Każde przedszkole i szkoła prowadzi żywienie dzieci w stołówkach i własnych świetlicach.

Wysokie wyniki nauczania, zwłaszcza niektórych szkół, mierzone ogólnopolskimi sprawdzianami kompetencji na zakończenie szkół podstawowych i gimnazjów świadczą o rzetelnej pracy nauczycieli.

Dylematy oświatowe

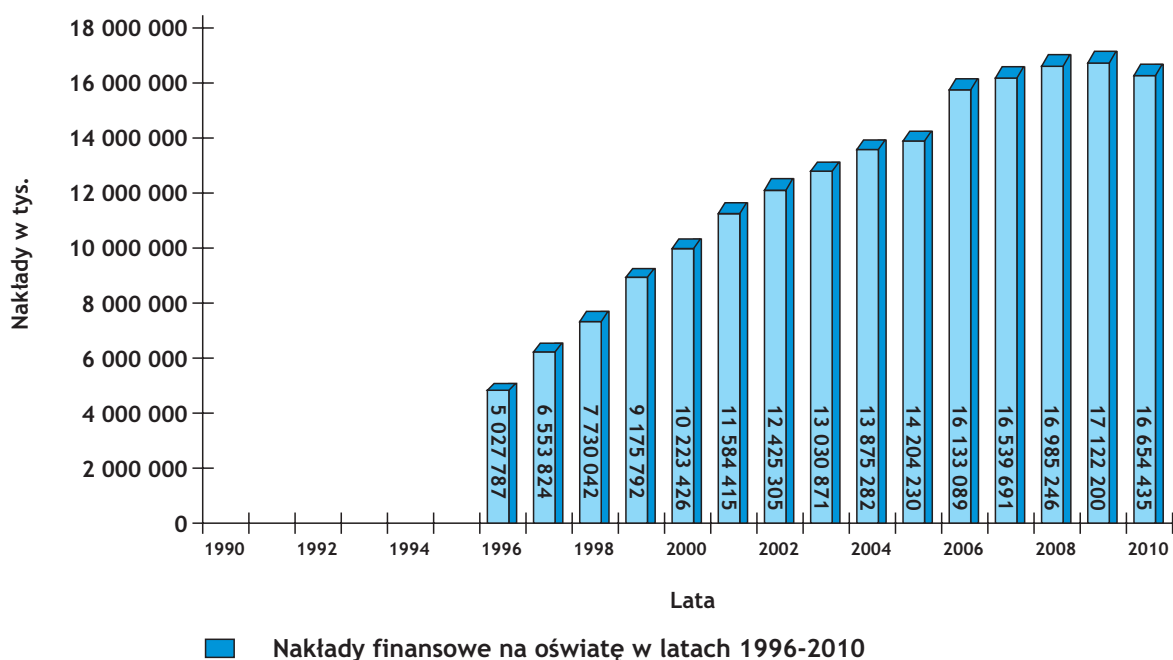
Baza szkolna i oświatowa nie powstała nagle, drogą „cudu”. To mądre, perspektywiczne myślenie kolejnych „włodarzy, samorządowców” gospodarność i pracowitość oraz ambicje społeczności wiejskich sprawiły, że dorobek ten służyć będzie kolejnym pokoleniom dzieci i młodzieży. Jest powodem dumy użytkowników i mieszkańców, budzi szacunek i uznanie sąsiednich gmin i byłych mieszkańców gminy Świlcza.

Dane demograficzne z ostatniego dziesięciolecia wskazują jednak wyraźnie na spadek liczby uczniów. Przy ogromnych nakładach na utrzymanie oświaty (w roku 2009/2010 - 15 476 186,76 zł) problem likwidacji niektórych szkół należy rozwiązać jak najszybciej.

Rok szk.	Uczniowie	Nauczyciele
1999/2000	2406	230
2005/2006	2216	231
2006/2007	2171	231
2007/2008	2086	231
2008/2009	1679	231
2009/2010	1614	208

Gminne obchody Dnia Edukacji Narodowej - Trzciana, 2008 r.

Wyraźnie zaznacza się tendencja spadkowa w ilości uczniów w szkołach gminy ogółem, a zatem i ilości oddziałów, natomiast wciąż prawie niezmienna ilość etatów nauczycielskich wskazuje na brak ekonomiki w zatrudnianiu.

Poniżej zamieszczamy informacje ogólne o placówkach oświatowych w gminie i ich najważniejszych działaniach wychowawczych.

1. Błędowa Zgłobieńska. Szkoła Podstawowa zapewnia wszechstronny rozwój uczniom, prowadzi 5 zespołów pracy pozalekcyjnej, zajęcia wyrównawcze, realizuje program „Wyrównywanie szans edukacyjnych” kl. II-VI.

Uczniów ogółem - 39.

Dyr. szk. mgr inż. Helena Kopciuch.

2. Bratkowice. Zespół Szkół: Szkoła Podstawowa Nr 1 im. S. Kardynała Wyszyńskiego oraz Gimnazjum Nr 4. Ma następujące tytuły: Szkoła Promująca Zdrowie, Nauczyciel z Klasą, Szkoła bez Przemocy, Równać Szanse, Szkoła z Tradycją, 14 różnych działań edukacyjno- wychowawczych m.in. „Ożywić Pola” GLOBE - Fundacja Nasza Ziemia.

Zespół Szkół w Bratkowicach

Uczniów ogółem - 319.
Dyr. ZS - mgr Joanna Różańska.

3. Bratkowice. Szkoła Podstawowa Nr 2 nosi imię Jana Pawła II. Oto jej działania: Szkoła Promująca Zdrowie, Szklanka mleka, Owoce w szkole, „Moje Gniazdo”, „Pierwsze uczniowskie doświadczenia drogą do wiedzy”.

Uczniów ogółem - 101.
Dyr. szk. mgr Barbara Wasilewska-Naróg.

Budynek SP nr 2 w Bratkowicach

4. Bratkowice. Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Żołnierzy Armii Krajowej, odznaczona medalem „Pro Memoria”. Prowadzi 10 zespołów prac pozalekcyjnych.

Uczniów ogółem - 79.
Dyr. szk. mgr Janina Gawęł.

5. Bzianka. Szkoła Podstawowa realizuje m.in. programy: „Pierwsze uczniowskie doświadczenia drogą do wiedzy”, „Jeden dzień w szkole”.
Uczniów ogółem - 63.
Dyr. szk. mgr Sławomira Demczak.

6. Dąbrowa. Zespół Szkół im. Konstytucji 3 Maja. Jest to placówka kreatywnego myślenia, radości i humoru, entuzjazmu we własnej aktywności, nagród.
Uczniów ogółem - 102.
Dyr. szk. mgr Stanisław Głodek.

Zespół Szkół w Dąbrowie

7. Mrowla. Szkoła Podstawowa Nr 1 nosi imię Marii Konopnickiej. Oprócz programowych działań wychowawczych prowadzi następujące akcje: „Pierwsze uczniowskie doświadczenia drogą do wiedzy”, „Warsztaty językowe szansą na lepszy start w dorosłe życie”, „Szlanka mleka”, „Owoce w szkole”.

Uczniów ogółem - 135.

Dyr. szk. mgr Janusz Ostrowski.

Sala gimnastyczna SP w Mrowli

Szkoła Podstawowa w Mrowli

8. Rudna Wielka. ZS tworzą: Szkoła Podstawowa im. Stanisława Dąbskiego, Gimnazjum Nr 5 oraz Przedszkole. Oto jej osiągnięcia: Zielony Certyfikat I st. „Szkoła Przyjazna Środowisku”,

Zielony Certyfikat II st. „Szkoła Ośrodek Zrównoważonego Rozwoju”. „Lider Zrównoważonego Rozwoju”, udział w światowym programie ekologicznym GLOBE, realizacja programu „Socrates Comenius”, od 1994 r. 14 innowacji pedagogicznych. Kontakty międzynarodowe ze szkołami. Uczniów ogółem - 276.
Dyr. szk. mgr Janina Godlewska.

9. Świlcza. Szkoła Podstawowa im. św. Jana Kantego i Gimnazjum Nr 4 tworzą Zespół Szkół. Zespół posiada „Miasteczko ruchu drogowego” więc preferuje wychowanie komunikacyjne. Inne

Gimnazjum w Świlczy

programy to: „Radosna szkoła”, „Jesteśmy częścią przyrody”, „Wyrównywanie szans edukacyjnych”, „Owoce, warzywa w szkole”, „Pierwsze uczniowskie doświadczenia drogą do wiedzy”, „Kartonik mleka dla każdego”.

Uczniów ogółem - 326.

Dyr. szk. dr inż. Halina Bober.

10. Trzciana: Zespół Szkół tworzą: Szkoła Podstawowa i Gimnazjum Nr 3. Najważniejsze programy innowacyjne to: Szkoła Promująca Zdrowie, Szkoła bez przemocy, Profilaktyka uzależnień, „Poznać, pokochać, współtworzyć tradycje naszego regionu”, „Dziecko widzmem i aktorem”, „Dziecko z pełnym plecakiem umiejętności społecznych”, „Mleko dla szkół”, „Owoce w szkole”, „Radosna szkoła”, „Ożywić Pola”.

Uczniów ogółem - 357.

Dyr. szk. mgr Zofia Draus.

Zespół Szkół w Trzcianie w nowej szacie, 2010 r.

Woliczka

Zespół Szkół w Przybyszówce

Uwaga! Do 2007 r. na terenie gminy Świltcza funkcjonował jeszcze: **Zespół Szkół w Przybyszówce**. Tworzyły go Szkoła Podstawowa im. Króla Władysława Jagiełły i Gimnazjum Nr 1 im. Józefa Piłsudskiego. Dyr. szk. mgr inż. Jolanta Lotz. Od 1 I 2008 r. - w granicach miasta Rzeszowa.

Placówki oświatowe niepodlegające samorządowi gminy Świlcza

Szkoła Muzyczna

Wskutek rosnącego zapotrzebowania społeczeństwa gminy Świlcza na kształcenie artystyczne dzieci trudu zorganizowania i prowadzenia szkoły muzycznej podjął się w Trzcianie muzyk-organista, instrumentalista i chórmistrz oraz pasjonat działań artystycznych - Józef Barlik (1950-2009). Po uzyskaniu zezwolenia Kuratora Oświaty w Rzeszowie (nr ew. 12/93 z dn. 18.06.1993 r.) poświadczającego wpis do ewidencji szkół i placówek niepublicznych pod numerem 15/93 od września tego roku Niepubliczna Szkoła Muzyczna I stopnia zaczęła swą pracę.

Budynek Szkoły Muzycznej

Występ uczniowskiej orkiestry

Początkowo mieściła się w Szkole Podstawowej w Trzcianie. Dyrektorem szkoły był Józef Barlik. Z chwilą rozpoczęcia działalności szkoły, pracę podjęto w niej 7 doskonale wykwalifikowanych nauczycieli, a naukę rozpoczęło 48 uczniów.

Obecną siedzibą szkoły jest nowoczesny budynek położony na terenie malowniczego i zabytkowego Zespołu Parkowego w Trzcianie. Budynek powstawał przez kilka lat dzięki ogromnym wysiłkom i staraniom założyciela szkoły.

Pierwszy koncert odbył się 22 czerwca 2007 roku.

Uczniowie szkoły kształceni są w zależności od wieku w dwóch cyklach: dziecięcym lub młodzieżowym, na instrumentach takich jak: fortepian, skrzypce, flet, klarnet, saksofon, trąbka, gitara, akordeon, perkusja. Co roku szkołę kończy średnio 25 uczniów. Pracuje w niej 19 nauczycieli.

Edukacja ogólnokulturalna jest bardzo potrzebna ludziom współczesnej rzeczywistości, w świecie pełnym przeciętności, pomieszania znaczeń i różnic między pięknem a brzydotą. Edukacja muzyczna ma więc niezwykle wymowę i znaczenie.

Koncerty i popisy na scenach: szkolnej sali koncertowej, scenie miejscowego GCK, w szkołach różnego typu, w plenerze, podczas uroczystości państwowych i środowiskowych zapewniają widzom i słuchaczom przeżycia estetyczne i duchowe oraz wewnętrzną rekreację. Nie bez znaczenia jest też dla gminy przygotowanie muzyczne młodzieży do wszelkich działań kulturalnych. Funkcję dyrektora pełni mgr Izabela Ziemińska.

Zespół Szkół Techniczno-Weterynaryjnych w Trzcianie (1990-2010)

Jeszcze kilka lat temu masowo zamykano kierunki w szkołach zawodowych z powodu braku naboru do nich. Pójście do „zawodówki” było niemożliwe. Dziś na rynku pracy - brak etatów dla licealistów i magistrów. Poszukuje się ludzi, którzy mają fach w ręku i coś konkretnego zrobić potrafią.

ZST-W w Trzcianie w swej 65-letniej historii ma swój niezaprzeczalny udział w kształceniu kadr dla różnych dziedzin polskiego rolnictwa i podnoszeniu jego poziomu, zwłaszcza na Podkarpaciu. Okres ostatnich 20 lat obfituje w sukcesy edukacyjne i wychowawcze. Zmieniła się całkowicie baza dydaktyczna. Oto kilka przykładów:

1990-1994

Kontynuowano intensywnie rozbudowę bazy szkolnej i budowę nowych obiektów dydaktycznych. Etapami, po wykończeniu oddawano je w użytkowanie szkolne.

1995

Nadanie szkole imienia Bohaterów Westerplatte w 50. rocznicę jej powstania.

1997

Zorganizowanie Ogólnopolskiej Inauguracji roku szk. 1997/1998 Szkół Rolniczych i Gospodarki Żywnościowej. Obecny był ówczesny minister rolnictwa Jarosław Kalinowski.

1999

Powiat Rzeszowski - organem prowadzącym i nadzorującym szkołę.

ZST-W w Trzcianie, kierunek- specjalizacja fryzjerstwo???????

Na pierwszym planie Zespół Szkół Techniczno-Weterynaryjnych w Trzcianie, w oddali Niepaństwowa Szkoła Muzyczna

Zawody pożarnicze uczniów LO w ZST-W

Uchwałą Rady Powiatu Szkoła z dn. 1 stycznia 2006 r. zmieniła nazwę na Zespół Szkół Techniczno-Weterynaryjnych.

Obecnie kształci w zawodach: mechanik i operator pojazdów rolniczych, mechanik pojazdów samochodowych, mechanik pojazdów i maszyn drogowych, betoniarz, zbrojarz, posadzkarz, technik budownictwa wodnego, weterynarz, strażak, specjalista do spraw żywienia, geodeta, technik inżynierii środowiska, fryzjer, architekt krajobrazu. W ramach programu nauczania uczniowie uzyskują ciągnikowe i samochodowe prawo jazdy, uprawnienia operatora kombajnu i wózka widłowego.

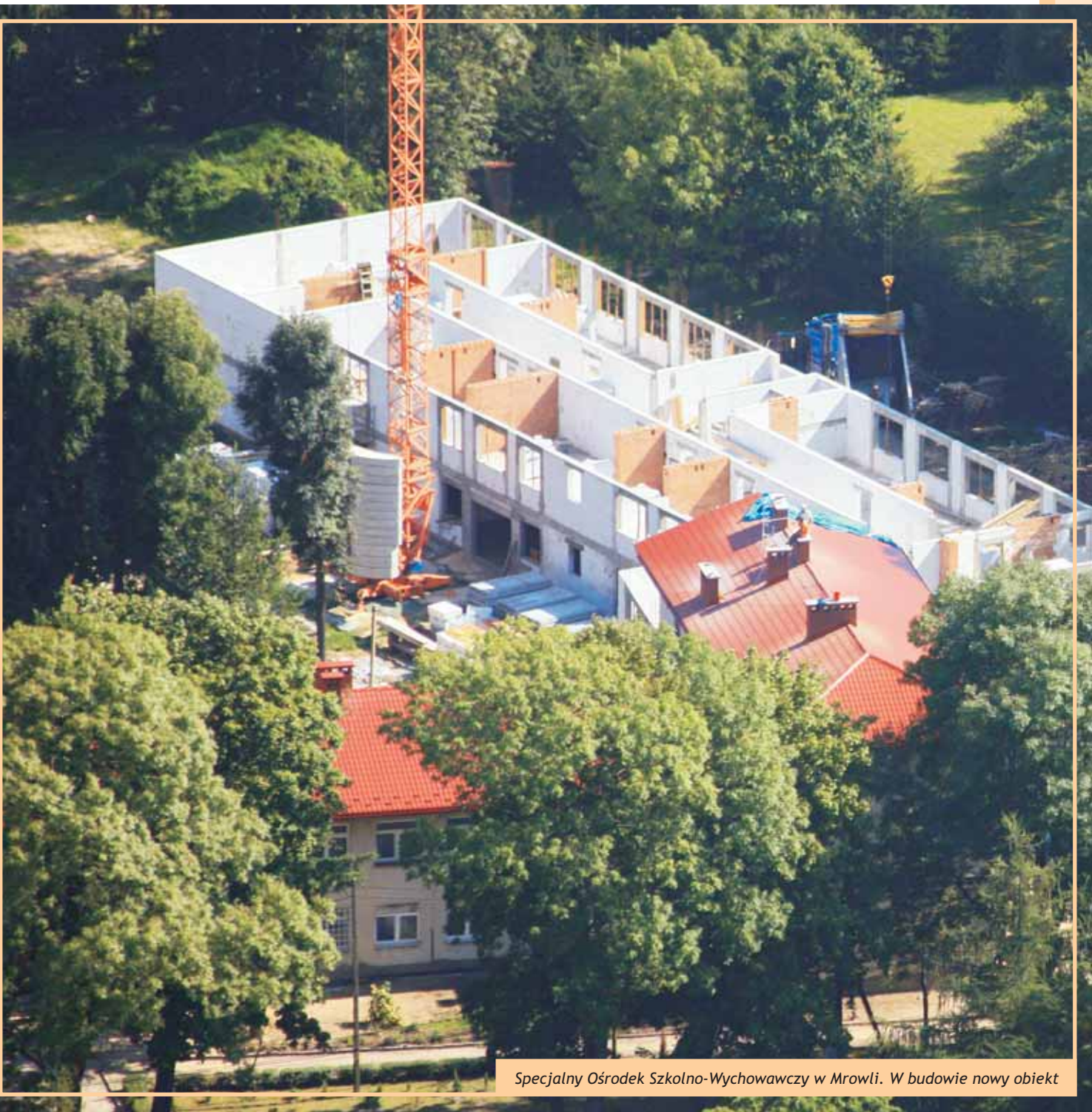
Dyrektorem ZST-W jest mgr inż. Janusz Jakubek.

Nauka jazdy konnej w ZST-W w Trzcianie

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Mrowli

Instytucja ta spełnia funkcje opiekuńcze, edukacyjne i wychowawcze dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. W jej skład wchodzi szkoła podstawowa, gimnazjum i szkoła zawodowa przysposabiająca do życia oraz internat całodobowy. W ub.r. szk. uczyło się tam 76 wychowanków, w tym 6 z terenu gminy. Od roku 2007 Ośrodek prowadzi rozbudowę bazy dydaktycznej. Dyrektorką jest mgr Elżbieta Świder. Organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe w Rzeszowie.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Mrowli. W budowie nowy obiekt

VI

Kultura

Biblioteki

Bez nawyku czytania książek, ubożejemy szybciej i dotkliwiej niż na skutek jakiegokolwiek kryzysu gospodarczego. Tak mówią naukowcy, socjologowie i kulturoznawcy. Poziom wykształcenia społeczeństwa, rozwój edukacji, aktywność kulturalna społeczeństwa, umiejętność poruszania się w świecie informacji zależy od dobrze funkcjonujących bibliotek publicznych. Są to w przypadku gminy Świlcza bezpłatne Filie Biblioteczne i Gminna Biblioteka Publiczna.

Osobny rozdział mogłyby stanowić działania dobrze wyposażonych w czytelnie, oprogramowania informatyczne, zbiory multimedialne i prowadzących różnorodne formy pracy z czytelnikami biblioteki szkolne. Postęp cywilizacyjny zachodzi w gminie bardzo szybko i jest nieodwracalny. Media elektroniczne, Internet są zabójczą konkurencją dla książek. Dziś coraz mniej kupujemy książek, coraz rzadziej kompletujemy domowe biblioteki, coraz mniej czytamy. Wobec powszechnie panującej opinii, że czytanie książek odchodzi do lamusa, naczelnym zadaniem każdej biblioteki i każdego bibliotekarza jest rozbudzanie u młodych ludzi zainteresowań czytelniczych, podtrzymywanie i kultywowanie nawyku czytania u dorosłych.

Pracownice GBP w Świlczy zs. w Trzcianie

Dzieci po pasowaniu na czytelnika

Na początku lat 90. na terenie gminy działało 7 bibliotek i 3 punkty biblioteczne. Obecnie pracuje 7 filii Gminnej Biblioteki Publicznej w Świlczy zs. w Trzcianie. Filie te są w następujących miejscowościach: Bratkowice, Dąbrowa, Mrowla, Świlcza, Rudna Wielka. Przybyśzówka (do 2007 r.), Trzciana.

Gminna Biblioteka Publiczna została powołana do życia uchwałą Rady Gminy Nr XXVI/225/2005 z dn. 20 lipca 2005 r. Do rejestru instytucji kultury

została wpisana w dn. 1 sierpnia 2005 r. Istnieje jako samorządowa jednostka organizacyjna funkcjonująca w formie instytucji kultury. Posiada swój statut. Od 1 stycznia 2006 roku funkcję dyrektora pełni mgr Dorota Madej.

Na księgozbiór składa się literatura piękna w wyborze dla młodzieży i dorosłych, literatura popularnonaukowa z wszystkich dziedzin wiedzy, regionalia, czasopisma i zbiory multimedialne.

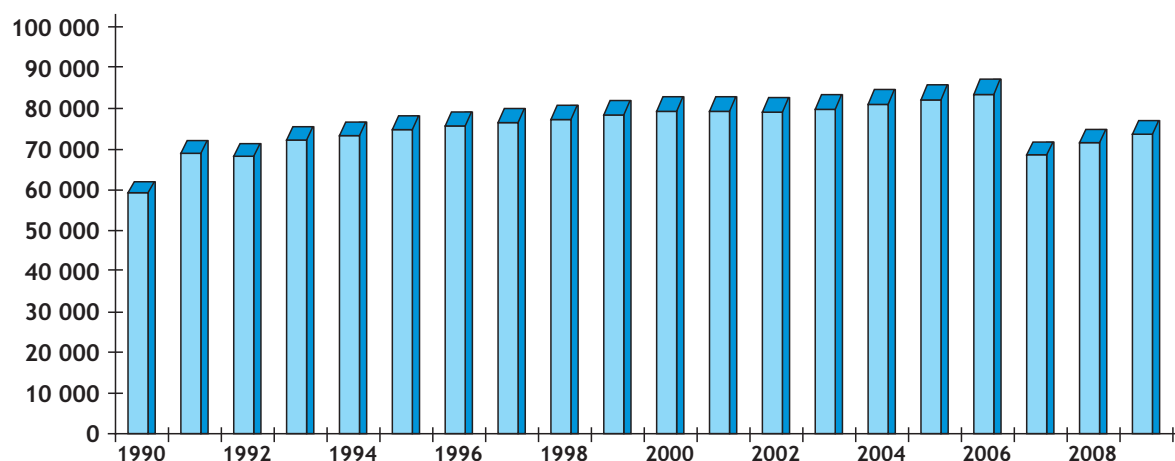
Porównawcze dane o księgozbiorze, czytelnikach i czytelnictwie przedstawiają wykresy.

Mimo różnorodnych starań i sposobów pozyskiwania funduszy na zakup książek - ciągle występują braki w tym zakresie. W budżecie gmin wydatki na biblioteki są na końcu i tak mizernych dotacji na kulturę.

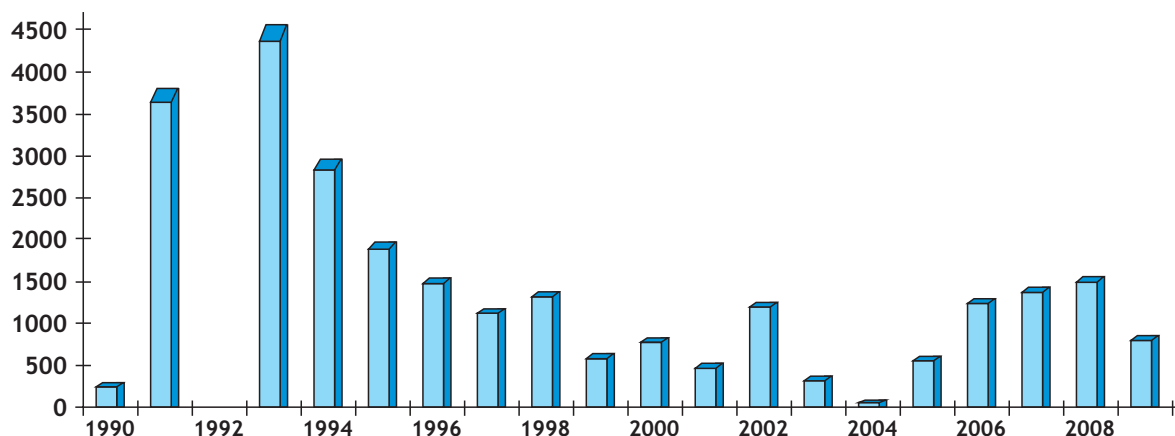
W 2005 r. do bibliotek z terenu gminy trafiły pierwsze komputery z programu „lkonka”, było ich niewiele. Od 2009 r. każda biblioteka ma co najmniej jeden komputer z wielofunkcyjnymi urządzeniami informatycznymi (drukarki, skanery, ksero i faksy) oraz cyfrowy aparat fotograficzny. Każda placówka ma łącze internetowe, z którego bezpłatnie korzystają czytelnicy.

Oprócz swych podstawowych funkcji, jak: gromadzenie, opracowywanie, udostępnianie książek i czasopism, biblioteki prowadzą działalność informacyjno-bibliograficzną i edukacyjną. W ten

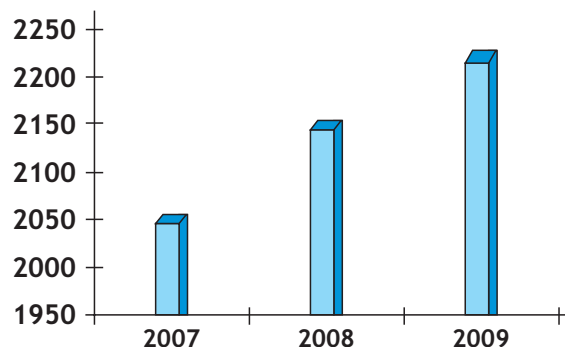
Stan księgozbioru bibliotek w Gminie Świlcza w latach 1990-2009

Zakupy książek od 1990 do 2009 roku

Czytelnicy w latach 2007-2009 po odejściu filii w Przybyszówce

zakres wchodzą np. prowadzenie lekcji bibliotecznych dla przedszkolaków i dzieci szkolnych, organizacja konkursów czytelniczych, literackich, plastycznych, spotkania z pisarzami itp. Potrzebę czytania trzeba rozbudzać, jak każde inne zainteresowanie. Włączają się aktywnie w ogólnopolską akcję: „Cała Polska czyta dzieciom”. Popularyzuje się tzw. bookcrossing czyli zostawianie przez prywatnych właścicieli książek lub czasopism w miejscach publicznych do czytania.

Nie są w naszej gminie biblioteki magazynami zakurzonych, zdezaktualizowanych i zaczytanych książek. Są to miejsca niemal kultowe, gdzie można przyjść nawet z rodziną pożyczyć ciekawą książkę, w czytelni pokazać książki nawet dla maluchów, podyskutować, skorzystać z katalogów, z Internetu, kulturalnie spędzić czas.

Zmienia się świadomość czytelnicza u mieszkańców naszej gminy. Coraz to więcej codziennie obserwuje się młodych w środkach lokomocji czytających książki i czasopisma. Książka w rękach młodych staje się modna. Ona rozbudza wyobraźnię, pozwala poznawać świat. Jest wiarygodnym źródłem wiedzy, przynosi relaks i ukojenie, jest niezawodnym przyjacielem.

W przyszłości marzą się bibliotekarzom biblioteki cyfrowe i kawiarenki dla czytelników oraz zdecydowany wzrost nakładów na zakupy nowości wydawniczych.

Salon prasowy i przystanek autobusowy w Bratkowicach

Kultura

Protokół otwarcia sprawozdania z działalności kulturalnej za lata 1990-1994 informował, że: „istniały wówczas na terenie gminy, w trzech miejscowościach (Bratkowice, Dąbrowa, Trzciana) Kluby Kultury, działały przy nich 3 zespoły ludowe i 1 chór mieszany „Cantus” w Trzcianie. Odbyło się 4 imprezy kulturalne o zasięgu gminnym, a płatnych instruktorów było również czterech”.

Filia GCK w Bratkowicach, 2010 r.

Chociaż stopniowo zwiększała się ilość wsi zainteresowanych kulturą, zwiększała się ilość zespołów i ich charakter, nie widać było większego, indywidualnego zainteresowania kulturą. Schodziła ona także na dalszy plan w budżecie gminy.

Obiegowe stwierdzenie mówi, że aby kwitło życie kulturalne potrzebne są 3 czynniki: zaplecze lokalowe, środki materialne i twardzi kompetentni ludzie, zapaleńcy, animatorzy, którzy chcą działać wspólnie dla dobra wspólnego.

W 1991 r. samorząd gminny przejął od Społecznego Komitetu Budowy Domu Wielofunkcyjnego w Trzcinie rozpoczętą inwestycję kulturalną i ruszyły prace budowlane.

Z upływem lat coraz to częściej zaczęły powstawać zespoły ludzi o podobnych zainteresowaniach, działających w grupach. Po trudnym okresie transformacji ustrojowej, kryzysu gospodarczego powoli zaczęły ożywać działania kulturalne.

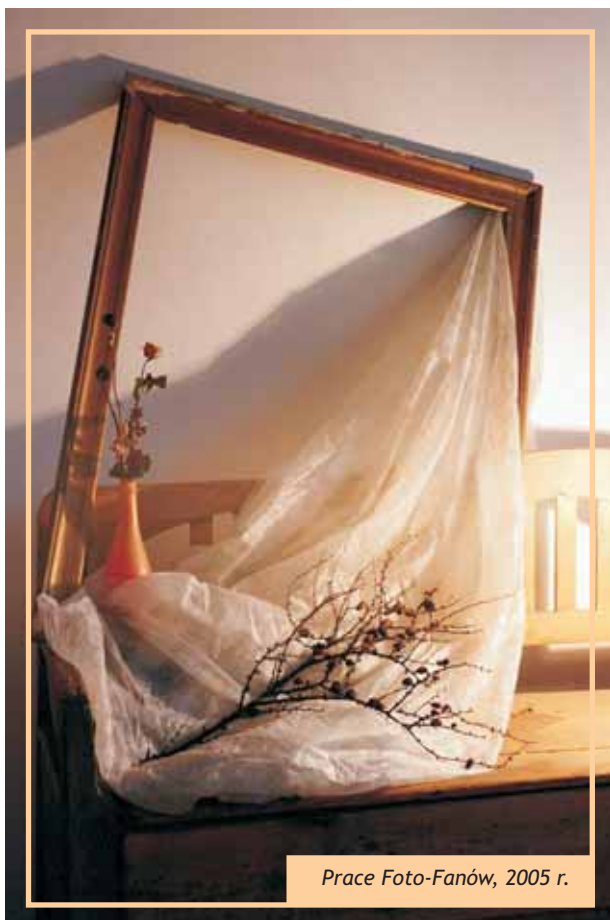
Dopiero w trzeciej kadencji działalności samorządów terytorialnych zatrudniony został inspektor ds. kultury UG Świlcza Adam Majka. Działalnością klubową objęto już w gminie ok. 400 osób, powstawały zespoły tańca nowoczesnego, twórców nieprofesjonalnych, fotografii artystycznej, szachistów, nawet popularność zdobywał kabaret KGW z Przybyszówki. Chór „Cantus” z Trzcinie przeżywał wówczas swe apogeum artystyczne, skupiał 49 śpiewaków. Repertuar chóru, różnorodny i perfekcyjnie wykonywany uświetniał uroczystości nie tylko gminne, ale i regionalne, zdobywał nagrody na różnych festiwalach. Dyrygent J. Barlik, prowadząc w SP w Trzcinie chór „Kantuski” przygotowywał nowe pokolenia chórzystów.

W Bratkowicach, Dąbrowie, Przybyszówce i Trzcinie działały kapele ludowe i grupy śpiewacze. Powstał wówczas i działa do dziś Zespół Pieśni i Tańca „Pułanie”. Choć korzenie jego tkwią w Zespole Szkół Techniczno-Weterynaryjnych - z czasem zmienił swój mecenat, przechodząc pod skrzydła GCK. Dziś poszerzył swój repertuar, zdobywa laury na festiwalach zagranicznych i wyjeżdża na tournée artystyczne do wielu krajów.

W dn. 14 czerwca 2003 r. uroczystie oddano do użytku w Trzcinie wspomniany już dom wielofunkcyjny zwany potocznie Nowym Domem Ludowym. Znalazły tam miejsce do działań artystycznych wspomniane już zespoły, skupiające nie tylko animatorów i amatorów miejscowych, ale z całej gminy.

Prace Foto-Fanów, 2005 r.

Prace Foto-Fanów, 2005 r.

Zgodnie z Uchwałą Rady Gminy z dnia 29 lipca 2005 r. Nr XXVI 226/2005 w Trzcianie w Nowym Domu Ludowym utworzono Gminne Centrum Kultury Gminy Świlcza zs. w Trzcianie i nadano mu statut. GCK posiada filię w Bratkowicach.

Dyrektor Adam Majka koncepcję działalności kulturalnej, artystycznej, turystyczno-rekreacyjnej oparł na podstawowym zadaniu tj. zaspokajaniu ww. potrzeb wszystkich mieszkańców gminy poprzez:

- angażowanie dzieci i młodzieży oraz dorosłych w amatorski ruch artystyczny, rozszerzanie dotychczasowej oferty programowej o nowe formy artystyczne,
- prowadzenie działalności rozrywkowo-rekreacyjnej integrującej środowiska wiejskie,
- wspieranie działalności stowarzyszeń regionalnych, organizacji społecznych w zakresie działalności szkoleniowej, kulturalnej, rozrywkowo-rekreacyjnej,
- kultywowanie tradycji i ochrona dziedzictwa narodowego i kultury materialnej,
- promowanie gminy i środowisk wiejskich pod kątem atrakcyjności społeczno-gospodarczej i przyrodniczej,
- we współpracy z różnymi instytucjami, a zwłaszcza WDK Rzeszów, organizowanie imprez ponadregionalnych promujących gminę.

Działania instytucjonalne GCK oparte są na tradycjach środowisk tworzących gminę, wartościach chrześcijańskich i możliwościach współczesnej kultury, sztuki, techniki i dziedzin informatycznych.

Kultura materialna

Gmina Świlcza ma poważne osiągnięcia w dziedzinie ochrony zabytków kultury materialnej. Zinventaryzowano i objęto ochroną oraz drobnymi remontami zabytkowe kapliczki i krzyże przy-

Pomnik Grunwaldzki w Bratkowicach w roku 1910 i 2010

drożne oraz pomniki historyczne. Postawiono nowe, bądź w formie tablic pamiątkowych, bądź obelisków.

Zadbane są i pieczołowicie utrzymywane wszystkie budowle sakralne, kościoły parafialne, kaplice cmentarne, cmentarze. Jest to zasługa przede wszystkim proboszczów parafii, ale współdziałają oni z mieszkańcami, z samorządami wiejskimi i gminnym.

Kultura duchowa

Przykładem troski gminy o kulturę duchową społeczeństwa jest działalność 3 stowarzyszeń regionalnych powstałych w minionym dwudziestoleciu: Towarzystwo Przyjaciół Trzciany (1994), Towarzystwo Przyjaciół Świlczy (2001), Towarzystwo Miłośników Ziemi Bratkowickiej (2003). Zajmują się one działalnością wydawniczą, promocyjną i utrwalaniem przeszłości

Prace Foto-Fanów, 2006 r.

historycznej, podejmują inicjatywy opieki nad zabytkami i przywracania ich dawnej świetności.

Systematycznie wychodzą w gminie dwa kwartalniki społeczno-kulturalne. Od 1997 roku wychodzi pismo założone przez Towarzystwo Przyjaciół Trzciany i Samorząd Gminy Świlcza, obecnie wydaje go Samorząd Gminy Świlcza i GCK - „Trzcionka”, od 2006 r. - wychodzi organ Towarzystwa Miłośników Ziemi Bratkovickiej - „Ziemia Bratkovicka”.

Ukazało się wiele wydawnictw popularyzatorskich, np. monografie dwóch wsi, wydawnictwo promocyjne „Gmina Świlcza” (2004 r.), płyty audio z nagraniami chóru „Cantus”, kapeli ludowej „Muzykanty” z Trzciany, płyty z nagraniami zespołu „Pułanie” i „Mała Olsza”, okazjonalne ulotki reklamowe, foldery przyrodnicze itp. Wielokrotnie emitowano w TVP Rzeszów i Radiu Rzeszów oraz Radiu „Via” audycje folklorystyczne przedstawiające i promujące folklor ludowy, tradycje i obrzędy naszego regionu.

Zespoły artystyczne GCK (2010 r.)

„Pułanie” na festiwalu w Czechach, 2009 r.

- 1 Zespół Pieśni i Tańca „Pułanie”
2. Kapela Ludowa ZPiT „Pułanie”
3. Grupa Współczesnych Form Tanecznych „Kololet”
4. Zespół teatralny
5. Chór dziecięcy „Kantuski”
6. Chór mieszany „Cantus”
7. Zespół muzyczny „Inside”

- 2 grupy wiekowe - 55 osób
- 10 osób
- 4 grupy wiekowe - 80 osób
- 10 osób
- 25 osób
- 40 osób
- 6 osób

Zespół Pieśni i Tańca „Pułanie”

8. Kapela ludowa „Muzykanty”	5 osób
9. Grupa obrzędowa	20 osób
10. Grupa Foto-Fani	10 osób
11. Grupa tańca towarzyskiego	10 osób
12. Zespół gitar klasycznych	10 osób

Zespoły artystyczne nie tylko ćwiczą swe umiejętności. Członkowie ich zaspakajają własne zainteresowania i upodobania, uświetniają nie tylko wszelkie uroczystości państwowe i środowiskowe, biorą również udział w konkursach i przeglądach artystycznych, odnosząc sukcesy, popierane dyplomami i nagrodami.

Jasełka w wykonaniu Zespołu Obrzędowego pod kier. A. Świstary, 2008 r.

„Kololet” Bratkowice - prow. E. Chmaj

Chór „Cantus” i „Kantuski” - 2007 r.

„Olsza” podczas próby

Kapela i soliści „Olsza”, 2009 r.

„Mała Olsza” - dzieci szkolne. Debiut - czerwiec 2010 r.

Kazimierz Marcinek
- prymista kapeli „Muzykanty”

„Muzykanty” z Trzciany. Przyśpiewki J. Bąk - w skansenie kolbuszowskim

Połączone kapele gminy Świlcza na dożynkach w Świlczy 8 września 2004 r.

Dzień Seniora - cykliczna impreza ZS i GCK w Trzcianie

Pod Olszynkami - widowisko obrzędowe „Sobótka”, 2007 r.

Zespół muzyczny „Inside” pod kierunkiem P. Rączego

Klub Plastyka

Zespół muzyki dawnej pod kierunkiem R. Olszowego, 2007 r.

Zespół recytatorsko-teatralny w inscenizacji fragmentu „Pana Tadeusza”, 2008 r.

III Gminny Konkurs Recytatorski „Wiersze, które lubimy”. Organizator SP Błędowa Zgł.

Lasowiaczka tańczy dziecięcy zespół „Pułanów”

Gminny Przegląd Teatrzyków Szkolnych. Organizator ZS Bratkowice, 2007 r.

Działalność o zasięgu wojewódzkim, ogólnopolskim, międzynarodowym

XXII Ogólnopolski Konkurs Tradycyjnego Tańca Ludowego

V Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne

Występny zespołów polonijnych. Amfiteatr w Bratkowicach

1. Podkarpackie Forum Prasy Samorządowej
2. Podkarpackie Święto Miodu
3. Podkarpackie Forum Rolnictwa Ekologicznego
4. Ogólnopolski Konkurs Tradycyjnego Tańca Ludowego
5. Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne
6. Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych
7. Światowy Festiwal Teatrów Polonijnych

GCK jako współorganizator współpracuje w następujących imprezach corocznych:

- uroczystości państwowe,
- widowiska i imprezy plenerowe,
- imprezy sportowe, w tym: Międzynarodowe Zawody Lekkoatletyczne (w chodzie sportowym), Turniej o „Puchar Wójta”, „Memoriał R. Rodzonia”.

W doborze gminnego kalendarza imprez zawsze górę bierze wartość artystyczno-edukacyjna i wychowawcza. O tym, jak bardzo są potrzebne i atrakcyjne wszystkie działania GCK na rzecz kultury świadczy liczny udział widzów na wszystkich imprezach i uroczystościach.

Wielką popularnością cieszą się także organizowane od kilku lat corocznie wycieczki bliższe i dalsze dla zespołów w formie m.in. warsztatów artystycznych i rekreacji oraz dla działaczy kultury i działaczy społecznych kulturę wspierających celem integracji.

Gminna „polityka” kulturalna polega na roztroprnym zabieganiu o dobro wspólne, bo człowiek żyje z kultury i dla kultury. Współczesny świat atakowany jest przemocą, gwałtem, bylejąkością, uchronić go możemy poprzez właściwe podejście do kultury.

Koncert charytatywny dla ŚDS. Chór „Cantus” i orkiestra z Rakszawy

Na występach jest zawsze komplet widzów

Słowniczyszenia

Towarzystwo Miłośników Ziemi Bratkowickiej

Założone zostało w 2003 roku, liczy około 60 członków. Najważniejsze cele statutowe tego Stowarzyszenia, to: inicjowanie, popieranie i krzewienie kultury opartej na tradycji chrześcijańskiej, włączanie miejscowej ludności współdziałania na rzecz rozwoju **Bratkowic i gminy Świlcza**, krzewienie wartości patriotycznych i miłości do Ojczyzny, rozwijanie i popieranie badań naukowych dotyczących przeszłości, teraźniejszości oraz przyszłości środowiska, ochrona zabytków i pamiątek na terenie gminy, podtrzymywanie zwyczajów ludowych i popularyzowanie twórczości ludowej.

Cele określone w statucie Towarzystwo realizuje poprzez organizowanie odczytów, pogadanek, wystaw, imprez i innych form pracy kulturalno-oświatowej, rozwijanie i popieranie działalności zespołów artystycznych, opieka nad amatorską twórczością ludową, organizowanie sesji popularno-naukowych oraz działań w zakresie kultury i oświaty w gminie, prowadzenie kroniki obejmującej ważniejsze wydarzenia na terenie **Bratkowic**, gminy i działalności Towarzystwa, inicjowanie wydawnictw, popularyzowanie opieki społecznych opiekunów zabytków, współpracę z władzami administracyjnymi oraz innymi regionalnymi towarzystwami kultury, współpraca z organizacjami religijnymi i społecznymi.

Kwartalnik TMZB „Ziemia Bratkowicka”

W okresie swojej dotychczasowej działalności na rzecz lokalnego środowiska i gminy, bratkowickie stowarzyszenie podejmowało wiele cennych inicjatyw w zakresie integracji społecznej, kulturalnej i patriotycznej mieszkańców Bratkowic. Już w 2003 roku staraniem Zarządu TMZB, **wydano tomik wierszy rodzimych autorów pt. „Radość życia”**. Dotychczas zorganizowano cztery imprezy cykliczne pod nazwą: **„Dni Bratkowic”**, w których uczestniczyły całe rodziny, zjechali też rodacy rozsiani po kraju i za granicą. Imprezom tym towarzyszyły występy artystyczne zespołów i kapel ludowych, pokazy, konkursy z nagrodami i inne atrakcje, jak np. **występy polonijnych zespołów folklorystycznych, m.in. z USA, Francji, Ukrainy, Rosji, Włoch i Litwy**.

Towarzystwo zawsze wychodziło naprzeciw potrzebom i zainteresowaniom mieszkańców. W 2003 roku zorganizowano dla nich spotkanie z lekarzami onkologami na temat profilaktyki i leczenia chorób nowotworowych. Także w tym roku zapoczątkowano obchody **Dnia Seniora**, połączone z jubileuszem 50-lecia ślubu par małżeńskich z **Bratkowic**. Uroczystości te mają charakter głównie religijny i rodzinny, ale uczestniczą w nich również przedstawiciele samorządu gminnego.

TMZB prowadzi od dłuższego czasu ożywioną działalność charytatywną. W tym celu podpisano stosowne porozumienie (umowę) z Podkarpackim Bankiem Żywności w Rzeszowie, które umożliwia bezpłatne otrzymywanie żywności dla prawie 200 osób z **Bratkowic**. Pomoc ta kontynuowana jest nadal. Również w miejscowych Delikatesach „Centrum”, zorganizowano przedświąteczną zbiórkę żywności dla ubogich rodzin. Akcję przeprowadzono wspólnie z młodzieżą szkolną pod patronatem Podkarpackiego Banku Żywności i Towarzystwa Miłośników Ziemi Bratkowickiej.

Miejscowe społeczeństwo docenia działalność patriotyczną Stowarzyszenia. Dzięki organizowanym akcjom, mieszkańcy **Bratkowic** mogli zaopatrzyć się we flagi narodowe i papieskie. Od samego początku działalności TMZB, kultywuje tradycje dożynkowe. Misternie wykonane wieńce dożynkowe, w których nie brak jest elementów religijnych i patriotycznych, są corocznie poświęcane i prezentowane podczas dożynek parafialnych, gminnych i diecezjalnych. W 2006 roku okazały wieniec dożynkowy przekazano do Domu Polonii w Rzeszowie.

W tym samym roku, jesienią, Towarzystwo wydało pierwszy numer kwartalnika społeczno-kulturalnego „**Ziemia Bratkowicka**”, w którym opisywane są najważniejsze wydarzenia z życia Bratkowic. Kwartalnik wydawany jest nadal dzięki Wójtowi Gminy Świlcza, który aktywnie wspiera wszelką działalność Stowarzyszenia. Ponadto Zarząd TMZB, niemal corocznie organizuje wycieczki krajoznawcze dla członków Towarzystwa i mieszkańców. Prowadzi też kronikę, w której dokumentowana jest dotychczasowa i bieżąca działalność TMZB. Warto nadmienić, że pierwszym prezesem Towarzystwa był **Józef Chmaj**, a wśród założycieli tego Stowarzyszenia był **ks. Józef Książek** - proboszcz Bratkowickiej parafii. Od 2009 roku prezesem Zarządu TMZB jest **Tadeusz Pięta**. Towarzystwo ma swój sztandar organizacyjny, który reprezentuje go w różnych uroczystościach patriotycznych i kościelnych.

W kwietniu 2010 roku w związku z tragiczną katastrofą lotniczą pod Smoleńskiem, w której w której zginęli m.in. **Prezydent RP Lech Kaczyński**, jego małżonka **Maria** oraz wybitni przedstawiciele elity politycznej Polski i wysocy dostojnicy Kościoła - TMZB wyłożyło specjalną **Księgę Kondolencyjną**, którą wraz z wpisami okolicznościowymi, przekazano do Kancelarii Prezydenta RP. Bratkowickie Towarzystwo aktywnie włącza się we wszystkie akcje charytatywne. Pod koniec maja w 2010 roku, zorganizowało zbiórkę żywności, odzieży, środków czystości, sprzętu gospodarskiego itp. - z przeznaczeniem dla powodzian w województwie podkarpackim. Odzew mieszkańców Bratkowic był godny najwyższego uznania.

W 2010 roku, TMZB ufundowało do miejscowego kościoła witraż **bł. ks. Jana Balickiego**, który poświęcony został 24 czerwca, podczas uroczystej mszy św. w dniu odpustu parafialnego. Natomiast w lipcu 2010 roku Towarzystwo zorganizowało w **Bratkowicach** uroczystość patriotyczną pod pomnikiem „Grunwald” dla uczczenia 600 rocznicy bitwy pod Grunwaldem. Wcześniej pomnik został odpowiednio odnowiony, dzięki pomocy finansowej Urzędu Marszałkowskiego, Urzędu Gminy Świlcza i innych ofiarodawców. Przy tej okazji Towarzystwo opracowało i wydało kolorowy album dotyczący bratkowickich kapliczek i krzyży przydrożnych.

Towarzystwo Przyjaciół Świlczy

Założone zostało w 2001 roku, a jego pierwszym prezesem został **Tadeusz Pachorek**. Towarzystwo jest organizacją społeczno-kulturalną. Podejmuje działania na rzecz kultury i dziedzictwa narodowego. Celami Towarzystwa, jest: inicjowanie działalności w zakresie kultury, współdziałanie w organizowaniu różnorodnych form oświatowych i wychowawczych w upowszechnianie kultury, badanie i popularyzacja wiedzy o przeszłości, dniu dzisiejszym i perspektywach rozwoju Świlczy, opieka nad zabytkami i pamiątkami.

W latach 2001-2003, Towarzystwo wydało książkę pt. „**Dzieje wsi Świlcza w czasach nowożytnych**”, autorstwa **Artura Szarego** (Świlcza 2002). W kolejnych latach podejmowano następujące wyzwania: odszukanie i renowacja barokowego obrazu Matki Bożej Częstochowskiej (2003), odszukanie i zabezpieczenie nagrobka **księdza proboszcza Juliusza Trandy** - rektora Seminarium Duchownego w Przemyśle (2003), renowacja barokowej

chrzcielnicy (2004/2005), współorganizacja uroczystości odsłonięcia pomnika **bł. ks. Jan Balickiego** (2006). Towarzystwo popularyzuje dorobek kulturalny **Świlczy** i jej mieszkańców w licznych publikacjach w samorządowym kwartalniku „Trzcionka” oraz publikacjach internetowych. Prezesem TPŚ jest mgr **Artur Szary**.

Towarzystwo Przyjaciół Trzciany

Podejmuje działania mające na celu, m.in.: inicjowanie, rozwijanie i propagowanie działań służących **Trzcianie** i jej mieszkańcom, stawiających jej imię w kraju i za granicami poprzez działalność organizatorską, edytorską, kulturalną, sportową oraz wsparcie rzeczowe. Najważniejsze cele Towarzystwa określone statutem, to: propagowanie działalności kulturalnej i sportowej,

Redakcja kwartalnika „Trzcionka” (obok strona tytułowa pisma)

współpraca i wymiana doświadczeń z osobami i instytucjami w zakresie zbierania informacji w dziedzinie historii i folkloru, kultury i sportu oraz ekonomii i działalności gospodarczej, inne działania sprzyjające rozwojowi statutowych celów organizacji, prowadzenie działalności integrującej członków i sympatyków Stowarzyszenia na gruncie rekreacyjno-towarzyskim.

Pomysłodawcą założenia trzciańskiego Towarzystwa i pierwszym jego prezesem był **Zdzisław Draus (1920-1996)** - prawnik i muzyk z wykształcenia. Całe swoje dorosłe życie spędził w **Warszawie**. Nie wstydził się swego wiejskiego rodowodu. Będąc na emeryturze często przyjeżdżał do **Trzciany**, chłonąc jej wszystkie sprawy. W zamiarze utworzenia Towarzystwa znalazł wsparcie i życzliwość ówczesnych władz samorządowych **gminy Świlcza**. Rejestracja trzciańskiego Stowarzyszenia nastąpiła 25 października 1994 roku w Sądzie Wojewódzkim w **Rzeszowie**. Wówczas było to pierwsze stowarzyszenie regionalne w gminie. W latach 1994-1996, TPT nie przejawiało aktywności.

W myśl statutu Towarzystwa, ale i z inicjatyw własnych i dyrekcji Szkoły Podstawowej i Zespołu Szkół Budownictwa Wodnego Melioracji i Weterynarii, ukazały się w 1995 roku dwie publikacje książkowe: „**Trzciana - szkice z dziejów wsi i szkolnictwa**”, autorstwa **Zofii Dziedzic**

i Janusza Pisuli oraz druga dotycząca ZSBW MiW: „Złoty Jubileusz 1945-1995”. Powstały ponadto: Izba Tradycji Szkoły w SP Trzciana oraz Izba Historii i Tradycji Szkoły w Zespole Szkół BWMiW w Trzcianie. Natomiast w 2003 roku powstała w Gminnym Centrum Kultury w Świlczy z siedzibą w Trzcianie - Izba Tradycji Wsi.

W latach 1996-1998 prezesem TPT był Władysław Skorupski. Towarzystwo liczyło wówczas 34 członków. Głównym zadaniem podjętym i zrealizowanym było powołanie zespołu redakcyjnego dla wydawania czasopisma lokalnego „Trzcionka”, które w styczniu 1997 roku zarejestrowane zostało w Sądzie Wojewódzkim Rzeszowie. Pierwszy sygnałny numer „Trzcionki” ukazał się w trakcie załatwiania formalności rejestracyjnych. Redaktorem naczelnym był Stanisław K. Dziedzic.

Przez dwie kadencje (1998-2003) prezesem TPT był Jan Irzyński - harcmistrz ZHP. Pięcio-osobowy Zarząd Towarzystwa przyjął program działania, którego głównymi założeniami, było: kontynuowanie wydawania „Trzcionki” - czasopisma społeczno-kulturalnego, ścisła współpraca

„Muzykanty” podczas nagrania dla TVP Rzeszów, 2010 r.

Gościnny występ w GCK zespołu muzycznego z Rzeszowa

z samorządem gminy, dyrektorami szkół i instytucji z terenu wsi i gminy oraz miejscową parafią rzymskokatolicką.

W 2001 roku w związku ze zmianą przepisów prawnych o stowarzyszeniach regionalnych, nastąpiła ponowna uroczysta rejestracja Towarzystwa Przyjaciół Trzciany w Państwowym Notariacie w Rzeszowie. Po upływie dwóch kadencji prezes TPT **Jan Irzyński** zrezygnował z pełnionej funkcji. W kwietniu 2003 roku prezesem został **Jerzy Stokłosa** - długoletni radny gminy Świlcza. Funkcję tę pełnił do marca 2005 roku. Jego obowiązki przejął **Janusz Pisula** - emerytowany dyrektor Zespołu Szkół w Trzcianie. Wkrótce podjął się zadania kierowania pracami związanymi z opracowaniem i wydaniem monografii wsi pod patronatem TPT. W 2007 roku wydano osiemsetstronicową **monografię pt. „Trzciana - zarys dziejów wsi”**. Ponadto TPT przy okazji rocznic i świąt państwowych, opracowuje i wydaje broszury i foldery dot. Historii środowiska, np.: „**Trzciana pod Rzeszowem**”, „**Trzciana - świat wartości kulturalnych**” (2003), „**15-lecie Samorządu Terytorialnego Gminy Świlcza**” (2005), „**Kapliczki, figury, i krzyże przydrożne**” (2006), „**Trzciańskie wesele - studium gwary**” (2006). Towarzystwo aktywnie współuczestniczy w wielu imprezach o charakterze regionalnym, odbywających się w roku kulturalno-oświatowym. Współpracuje z GCK i samorządem gminnym.

VII

Sport

W naszych czasach wydaje się, że sport jako system jest niekiedy uwarunkowany przez logikę zysku, doping, widowiska, bezwzględnej rywalizacji. Tak być nie powinno. Aktywność fizyczna wzmacnia siły fizyczne, jest załącznikiem głębokich relacji międzyludzkich i sprzyja budowaniu świata bardziej pogodnego i solidarnego. Wzmacnia siły fizyczne, psychiczne i duchowe. Sport i troska o sprawność fizyczną jest potrzebna, ale w określonych granicach, bez zaniedbywania innych sfer życia, psychiki i ducha. Sport, wolontariat, kariery to domena młodości.

Jakie wartości wnosi młodzież do życia społecznego gminy?

Z dynamizmem bunt przeciw złu zastanego świata i wolę naprawiania życia, dążenie do zmian. Tkwią w niej wielkie idee braterstwa, wolności, równości i przyjaźni. W każdym rozwiniętym społeczeństwie młodzież poświęca się wiele uwagi. Zapewnienie jej pełni ruchu, pływania, uczestnictwa w grach zespołowych, sporcie wyczynowym, ćwiczeniach fizycznych, turystyce rodzinnej itp. to przykłady profilaktyki uzależnień.

Więc sport - tak!, rozwój - tak!, sprawność - tak! - we wszystkich sferach życia: fizycznej, psychicznej, duchowej.

Ludowe Kluby Sportowe

Na terenie gminy Świlcza działalność sportową prowadzi 6 klubów sportowych, w miejscowościach: **Bratkowice, Dąbrowa, Mrowla, Rudna Wielka, Świlcza i Trzciana.**

Wszystkie są klubami jednosekcyjnymi, prowadzącymi rozgrywki w piłce nożnej w klasach A i B. Rozgrywki piłkarskie w klasie A prowadzą drużyny: **LKS „Bratek” Bratkowice i LKS „Świlczanka” Świlcza.** Największym osiągnięciem tych drużyn był awans do V ligi piłkarskiej. Pozostałe LKS-y, rozgrywają mecze piłkarskie w klasie B: **LKS „Dąb” Dąbrowa, LKS „Mrowlanka” Mrowla, LKS „Rudniana” Rudna Wielka i LKS „Trzcianka” Trzciana.** Kluby te zrzeszają ponad 300 członków łącznie z działaczami sportowymi. Prezesem ZG LKS jest Tadeusz Majka.

W minionym okresie we wszystkich obiektach sportowych prowadzone były prace inwestycyjne i remontowe, finansowane z budżetu samorządu gminnego. Powstały dwa nowe boiska do gry w piłkę nożną w miejscowościach: **Woliczka i Błędowa Zgłobieńska.** Koszty budowy pokryte zostały środkami finansowymi budżetu Gminy. Ponadto na stadionie sportowym w **Świlczy** wykonano nowe trybuny dla kibiców na 160 miejsc. W trakcie rozbudowy modernizacji jest stadion sportowy

„Dom Sportowca” w Świlczy

Młodzi kolarze na trasie

w **Bratkowicach**. Pracami objęto, m.in.: rozbudowę pawilonu sportowego, budowę nowej płyty boiska, bieżni tartanowej, trybun dla kibiców, oświetlenia stadionu itp. Zakończenie prac i oddanie obiektu do użytku, przewidziane jest w 2011 roku. Na obiektach sportowych w gminie od ponad 20 lat organizowane są turnieje piłkarskie o Puchar Wójta Gminy **Świlcza**. Zwycięskie drużyny uczestniczą w turniejach piłkarskich o Puchar Starosty Powiatu Rzeszowskiego. Warto nadmienić, że wszystkie kluby powstały na przełomie lat 1940/1950 - po II wojnie światowej.

W ostatnich 20 latach w miejscowościach: **Bratkowice, Bzianka, Przybyszówka, Rudna Wielka, Trzciana, Świlcza i Mrowla** - oddano do użytku szkolne sale gimnastyczne. Ponadto młodzież szkolna często korzysta z obiektów sportowych w swoich miejscowościach. Działalność statutowa wszystkich LKS-ów, wspierana jest środkami finansowymi z budżetu Gminy.

Powodem do dumy jest działalność **Gminnego Uczniowskiego Klubu Lekkiej Atletyki - Korzeniowski.pl** w **Bratkowicach**. Klub ten założony został jesienią 2004 roku z inicjatywy **Lesława Lassoty** - byłego zawodnika Kadry Narodowej Polski w chodzie sportowym, wielokrotnego zwycięzcy zawodów krajowych w tej dyscyplinie lekkoatletycznej. Był pierwszym prezesem GUKLA.

Budowa bratkowickiego stadionu

Aktualnie jest trenerem chodźarzy w CWKS „Resovia” oraz młodych zawodników bratkowickiego klubu. Założenie GUKLA popartł Wójt Gminy Świlcza oraz ówcześni radni gminy reprezentujący miejscowość Bratkowice.

W ciągu ponad pięcioletniej działalności, młodzi chodźarze z GUKLA pod trenerskim okiem **Lesława Lassoty**, zdobyli wiele medali i tytułów mistrzowskich w zawodach krajowych różnej rangi. Asystentką trenera jest **Katarzyna Kwoka** z Bratkowic - wielokrotna mistrzyni Polski w chodzie sportowym na różnych dystansach i reprezentantka naszej Kadry Narodowej. To dzięki jej sukcesom sportowym w kraju i za granicą, tu w Bratkowicach od 2005 roku, odbywają się corocznie Ogólnopolskie Zawody w Chodzie Sportowym z udziałem naszych olimpijczyków, zawodników Kadry Narodowej, znanych polskich i zagranicznych chodźarzy oraz młodych lekkoatletów z bratkowickiego GUKLA. W tych prestiżowych zawodach uczestniczy

Sportowcy i olimpijczyk Robert Korzeniowski oraz wójt W. Wdowik

GUKLA Brtakowice i prezes L. Lassota

Turniej piłkarski o Puchar Wójta, 2004 r. ???

zawsze **Jan Kłós** z Mrowli - były zawodnik „Resovii”, jeden z najlepszych chodźarzy, wielokrotny mistrz i rekordzista Polski w tej dyscyplinie lekkoatletycznej. Chód sportowy uprawia do dziś, startując w mistrzostwach weteranów w kraju i za granicą. Również w Bratkowicach przy Szkole Podstawowej do niedawna działała **sekcja kolarska** zrzeszająca kilku młodych zawodników. Zajęcia szkoleniowe prowadził doświadczony trener z CWKS „Resovia”. Prezesem GUKLA jest **Piotr Grędyś**.

VIII

Nagrody i osiągnięcia gminy

Nagrody i osiągnięcia w latach 1990-2010

Lp.	Nazwa	Rok zdobycia
1.	Nagroda NFOŚiGW 200 tys. zł - za Najlepszą realizację zadań zgłoszonych do konkursu na zagospodarowanie odpadów na terenach wiejskich	1997
2.	Wyróżnienie od NFOŚiGW w konkursie na „Najlepiej rozwiązana gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich”	2000
3.	Wyróżnienie Lider Polskiej Ekologii za przedsięwzięcie - Działania Gminy Świltcza na rzecz kompleksowego programu ochrony środowiska	2002
4.	Certyfikat uczestnictwa Kampanii EKO-STYL „Przyjaźni dla środowiska” - Organizator Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne „PULS-ZIEMI”	2004
5.	I miejsce „Trzcionki” w III Ogólnopolskim Konkursie dla Redakcji Gazet Lokalnych mających największy wpływ na kształtowanie świadomości proekologicznej społeczeństwa	2005
6.	Nagroda Trzeciego Stopnia dla Budowy Euroregionalnego Centrum Informacji Gospodarczej, Kulturalnej i Turystycznej w Świltczy - Konkurs Budowa Roku na Podkarpaciu	2005
7.	Nagroda - „Gmina Posiadająca Najlepszą Stronę Internetową Wśród Gmin Województwa Podkarpackiego” - na podstawie głosowania internautów	2006
8.	Wyróżnienie w rankingu „Europejska gmina, europejskie miasto” w województwie podkarpackim	2007
9.	Wyróżnienie dla Najlepszego Wójta w Województwie Podkarpackim i nominacja do Podkarpackiej Nagrody Samorządowej	2007
10.	Podkarpacka Nagroda Samorządowa dla Najlepszego Wójta w Województwie Podkarpackim w 2006 roku.	2007
11.	Aktywna Gmina Podkarpacia ranking zorganizowany przez Gazetę Codzienną „Nowiny” i Wyższą Szkołę Zarządzania w Rzeszowie. Jego celem było wyłonienie najlepszych samorządów oraz promocja najciekawszych rozwiązań służących rozwojowi lokalnych społeczności. Na 159 gmin Podkarpacia Gmina Świltcza znalazła się na 52 pozycji w Złotej Setce Gmin	2008
12.	Wyróżnienie dla Najlepszego Wójta w Województwie Podkarpackim i nominacja do Podkarpackiej Nagrody Samorządowej	2008
13.	Gmina Świltcza - „Gmina Fair Play” Certyfikowana Lokalizacja Inwestycji VII edycja Ogólnopolskiego Konkursu	2008
14.	Certyfikat dla Laureata III edycji Konkursu „Grunt na medal 2008” - Gminy Świltcza	2008
15.	Nagroda - „Gmina Posiadająca Najlepszą Stronę Internetową wśród Gmin Województwa Podkarpackiego” - na podstawie głosowania internautów	2009
16.	Aktywna Gmina Podkarpacia ranking zorganizowany przez Gazetę Codzienną „Nowiny” i Wyższą Szkołę Zarządzania w Rzeszowie. Jego celem było wyłonienie najlepszych samorządów oraz promocja najciekawszych rozwiązań służących rozwojowi lokalnych społeczności. Na 159 gmin Podkarpacia Gmina Świltcza znalazła się na 66 pozycji w Złotej Setce Gmin	2009
17.	Gmina Świltcza - „Gmina Fair Play” Certyfikowana Lokalizacja Inwestycji VII edycja Ogólnopolskiego Konkursu	2009
18.	Dyplom dla Gminy Świltcza za udział w konkursie na najlepszy projekt z zakresu infrastruktury zrealizowanych na obszarach wiejskich z udziałem środków unijnych „Przyjazna Wieś”	2009
19.	Zdobycie Oskara Sportowego Gminess 2009 w kategorii „Działacz Sportowy, nauczyciel, trener”	2010
20.	Przyznanie Certyfikatu ISO 9001:2008 pod nazwą „Dobre rządzenie w sektorze publicznym” dla samorządu gminy Świltcza, jako jednemu z 12 jednostek samorządu terytorialnego w woj. podkarpackim	2010
21.	Gmina Świltcza - „Gmina Fair Play 2010” Certyfikowana Lokalizacja inwestycji IX edycja Ogólnopolskiego Konkursu	2010

IX

Kalendarium

1990

- Utworzenie samorządowej gminy Świlcza na mocy ustawy z marca 1990 r. W jej skład weszły następujące miejscowości: Błędowa Zgłobieńska, Bratkowice, Bzianka, Dąbrowa, Mrowla, Przybyszówka, Rudna Wielka, Świlcza - siedziba Urzędu Gminy, Trzciana, Woliczka.
- Funkcję wójta powierzono Marianowi Wójcikowi - mieszkańcowi Bratkowic.
- Ogólnopolska Inauguracja roku szk. 1990/91 z udziałem ministra Edukacji Narodowej prof. Henryka Samsonowicza. Oddanie do użytku nowo rozbudowanej Szkoły Podstawowej w Trzcianie.

1991

- Przejęcie przez samorząd gminy od SKB kontynuacji budowy obecnego Gminnego Centrum Kultury w Trzcianie.
- Nadanie Szkole Podstawowej w Rudnej Wielkiej im. Stanisława Dąbskiego.

1992

- Przejęcie przez samorząd gminy z dn. 1 stycznia finansowania przedszkoli.
- Oddanie do użytku Stacji Uzdatniania Wody Bratkowice - Dąbry.
- Początek rozbudowy szkół podstawowych: w Przybyszówce i Błędowej Zgł.

1993

- Uruchomienie Oczyszczalni Ścieków w Świlczy budowanej w latach 1992-1993.
- Powstanie Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Świlczy.
- Oddanie do użytku sali gimnastycznej SP w Trzcianie, zakończenie rozbudowy szkoły.
- Powstanie w SP Trzciana Niepublicznej Szkoły Muzycznej.

1994

- Nadanie Szkole Podstawowej Nr 3 w Bratkowicach im. Żołnierzy Armii Krajowej.
- Powstanie w Bratkowicach Koła Terenowego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej.
- Powołanie do życia Towarzystwa Przyjaciół Trzciany.

1995

- Wyburzenie budynku starej Szkoły Podstawowej w Dąbrowie, którą zastąpiła nowa w 1987 r.
- Oddanie do użytku Ujęcia Wody Pitnej - Przybyszówka-Rzeszów.
- Erygowanie parafii pw. św. Wojciecha w Błędowej Zgł.

1996

- Przejęcie prowadzenia szkół podstawowych przez samorząd gminy Świlcza.
- Wprowadzenie kontenerowego wywozu odpadów z terenu gminy.

1997

- Ogólnopolska Inauguracja roku szk. 1997/1998 szkół rolniczych i gospodarki żywnościowej w Zespole Szkół Techniczno-Weterynaryjnych w Trzcianie z udziałem ministra rolnictwa Jarosława Kalinowskiego. Oddanie do użytku nowo wybudowanego kompleksu szkolnego.
- Wydanie 1 numeru „Trzcionki” - kwartalnika społeczno-kulturalnego TPT i Urzędu Gminy Świlcza.

1998

- Oddanie do użytku sali gimnastycznej wraz z przewiązką w Szkole Podstawowej nr 1 w Bratkowicach (budowanej w latach 1994-1998). Nadanie jej imienia kardynała Stefana Wyszyńskiego.

- Przebudowa ogrzewania 5 szkół podstawowych z węglowych na gazowe.
- Oddanie do eksploatacji nowej Szkoły Podstawowej w Błędowej Zgł.

1999

- Wprowadzenie reformy systemu oświaty w Polsce. Powołanie sześciioletnich szkół podstawowych i trzyletnich gimnazjów. W gminie powstało 5 gimnazjów i 11 szkół podstawowych.
- Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Świlczy (II Bioblok).
- Utworzenie rezerwatu ornitologicznego „Zabłocie” w Bratkowicach.

2000

- Oddanie do użytku nowo zbudowanego gimnazjum w Świlczy.
- Oddanie do eksploatacji zbiornika retencyjnego w Bratkowicach.
- Poświęcenie nowo wybudowanego kościoła Przybyszówka-Pustki.

2001

- Śmierć, po długiej chorobie, wójta gminy Świlcza Mariana Wójcika. Wójtem zostaje jego zastępca Wojciech Wdowik, mieszkaniec Trziciany.
- Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Świlczy (III Bioblok).
- Utworzenie użytku ekologicznego Trzician-Olszyny. Wyznaczenie ścieżki dydaktycznej.
- Wprowadzenie indywidualnego usuwania odpadów komunalnych z gospodarstw domowych.
- Powstanie Towarzystwa Przyjaciół Świlczy.
- Reaktywowanie w Trzicianie zespołu regionalnego i obrzędowego, kapeli ludowej i zespołu tanecznego.
- Powstanie w Świlczy Stowarzyszenia Pomocy Osobom Niepełnosprawnym.

2002

- Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Dąbrowie o 3 kondygnację.
- Oddanie do użytku nowo zbudowanego budynku gimnazjum w Rudnej Wielkiej wraz z salą gimnastyczną.
- Automatyzacja i komputeryzacja oczyszczalni ścieków w Świlczy.
- Utworzenie Gminnego Towarzystwa Przyrodniczego.
- Zdobywanie ogólnopolskiego tytułu przez gminę „Lider Ekologii” za kompleksowy program ochrony środowiska.

2003

- Oddanie do użytku i otwarcie obecnego Gminnego Centrum Kultury gminy Świlcza zs. w Trzicianie. Wmurowanie tablicy pamiątkowej na budynku.
- Otwarcie nowego Przedszkola w Bratkowicach (budowanego w latach 1988-2003). Uroczyste nadanie mu imienia Jana Pawła II.
- Powołanie do życia Towarzystwa Miłośników Ziemi Bratkowickiej.

2004

- Budowa drogi Bratkowice-Zastawie.
- Nadanie Szkole Podstawowej Nr 2 w Bratkowicach im. Jana Pawła II.
- Powstanie Stowarzyszenia Producentów Żywności Ekologicznej „EKO-DAR” zs. w Świlczy.
- Zakończenie retencji 3 stawów w Trzicianie. Oddanie ich do użytku.

2005

- Utworzenie Gminnej Biblioteki Publicznej zs. w Trzicianie.
- Powołanie do życia Gminnego Centrum Kultury Gminy Świlcza zs. w Trzicianie z filią w Bratkowicach.

- Oddanie do użytku Euroregionalnego Centrum Informacji, Gospodarki i Turystyki w Świlczy.
- Powstanie ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej w Bratkowicach (Nadleśnictwo Głogów Młp.).
- Utworzenie Związku Stowarzyszeń Podkarpacka Izba Rolnictwa Ekologicznego PIRE zs. w Świlczy.
- Zakończenie modernizacji wszystkich kotłowni węglowych na gazowe w szkołach, placówkach kulturalnych i obiektach użyteczności publicznej.

2006

- Oddanie do użytku budowanej w latach 2001-2006 sali gimnastycznej Zespołu Szkół w Przybyszówce.
- Likwidacja filialnej Szkoły Podstawowej w Woliczce.
- Rudna Wielka. Wyburzenie starej z początku XX w. szkoły (ostatnio Dom Nauczyciela), budowa ogrodu przyszkolnego.
- Kształtowanie centrum wsi Świlcza. Postawienie pomnika ku czci błogosławionego ks. Jana Balickiego.
- Wydanie przez TMZB pierwszego numeru swego kwartalnika społeczno-kulturalnego „Ziemia Bratkowicka”.
- Od 1 stycznia przyłączenie części Przybyszówki do miasta Rzeszowa.

2007

- Otwarcie utworzonego na bazie Szkoły Podstawowej w Woliczce Środowiskowego Domu Samopomocy.
- Nadanie nowo zbudowanemu gimnazjum w Przybyszówce im. Józefa Piłsudskiego.
- Zakończenie modernizowanej w latach 2006-2007 drogi gminnej Mrowla-Lipie.
- Wyznaczenie w ramach „Natura 2000” strefy odnowy ptaków „Puszcza Sandomierska” (północna część gminy).

2008

- Z dniem 1 stycznia przyłączenie do Rzeszowa dalszej części Przybyszówki. Gmina pomniejszona o jedno sołectwo.
- Kształtowanie centrum wsi: Bratkowice, Mrowla.
- Budowa boisk sportowych po zakupie i powiększeniu działki ZS w Rudnej Wielkiej.
- Poświęcenie zbudowanej w latach 2001-2007 kaplicy w Świlczy-Kamyszynie.
- Utworzenie „Trygonu - Rozwój i Innowacja” na bazie działań samorządowych 3 gmin: Boguchwała, Lubenia, Świlcza.

2009

- Oddanie do użytku rozbudowanej i zmodernizowanej (w latach 2006-2009) Szkoły Podstawowej Nr 1 w Mrowli.
- Oddanie do użytku nowo zbudowanej Szkoły Podstawowej w Bziance.
- Konsekracja nowo rozbudowanego w latach 2002-2009 kościoła parafialnego w Bratkowicach.
- Powstanie w Świlczy Stowarzyszenia Kobiet Wiejskich.
- Rozbudowa i modernizacja Domu Strażaka w Świlczy.
- IKEA. Podpisanie umowy ze szwedzkim koncernem na inwestycje w gminie.

2010

- Pełna modernizacja ujęcia wody Bratkowice-Dąbry.
- Przebudowa i modernizacja Domu Ludowego w Dąbrowie.
- Termoizolacja budynku ZS w Trzcianie.
- Budowa autostrady A-4 i drogi szybkiego ruchu S-19 na terenie gminy (Krajowy Program Budowy Autostrad - początek robót lipiec 2010).
- Remont dachu ZS w Świlczy i termoizolacja budynków.
- XI wybory do samorządów terytorialnych. Koniec kadencji 2006-2010.

X

Strategia na XXI wiek

Gmina jako ośrodek rekreacji i wypoczynku

Gmina Świlcza położona jest w całości na styku Pogórza Karpackiego i Pradoliny Sandomierskiej. Na terenie pradoliny wsie ukształtowały się w długie łańcuchówki: Bratkowice, Mrowla, Rudna Wielka. Krawędź Pogórza zajmują następujące wsie: Dąbrowa, Trzciana, Woliczka, Świlcza i Bzianka.

Są to obszar cenne przyrodniczo. Skomplikowane dzieje geologiczne spowodowały jednak, że na tej ziemi pełno jest wzniesień, dolin, pagórków, wąwozów, jarów, osuwisk, naturalnych odkrywek glebowych stawów i mokradel. Glebę kształtuje erozja wodna, tworząc strumyki, rzeczki, cieki wodne, a nad nimi - urokliwe ostoje dla ptactwa i bagiennej roślinności. Wszystko to rzeźbi krajobraz, dając niezapomniane widoki o każdej porze roku. Przyroda i klimat, rzeźba terenu, pola, lasy, łąki zabytki przyrody, parki podworskie, naturalny świat roślin i zwierząt, czystość wód, kapliczki i kościoły - znaki wiary stanowią naturalne warunki do rozwoju rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców pobliskiego Rzeszowa.

Tworzenie infrastruktury wiejskiej, budowa obiektów usługowych, bazy noclegowej oraz gastronomicznej to zadanie o ogromnym znaczeniu dla poprawy rangi gminy, jako ośrodka rekreacji i wypoczynku, kultywującego przy tym swoje tradycje i pieczętowanie chroniącego własne dziedzictwo kulturowe.

Wspólne działania władz samorządowych z mieszkańcami gminy pozwoliły np. na lata 2005-2006 i 2007-2013 opracować Plan Rozwoju Lokalnego. Jego uchwalenie dało podstawę do szybkiego rozwoju i budowy infrastruktury technicznej i rekreacyjno-wypoczynkowej.

Gmina korzystała z wielu programów pomocowych, Unii Europejskiej takich jak: PHARE, INRED, SAPARD, ZPORR, SPO, INTERREG III A. Aktualnie złożonych jest 9 wniosków, czekających na akceptację. Szybka budowa infrastruktury poszczególnych sołectw wyzwalała aktywność społeczną i uruchamianie całego ciągu zdarzeń gospodarczych, które spowodowały rozwój sanitacji i estetyzacji wsi, ochronę środowiska naturalnego oraz zdrowia mieszkańców wsi.

Czynione są starania o pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych. Czekają na nich: „Grunty na Medal” w Dąbrowie, tereny na inwestycje wzdłuż A-4, tereny uzbrojone, a nawet puste obiekty na produkcję, handel, usługi. W grudniu 2009 r. podpisany został kontrakt z inwestorem zagranicznym IKEA, który swe inwestycje rozpocznie tu w latach 2011-2013. Wszystkie miejscowości gminy mają dogodne połączenia drogowe, komunikację autobusową PKS, MPK. Przez gminę przebiega strategiczna linia kolejowa wschód-zachód, jest łączność telefoniczna i internetowa,

Do 2012 r. kiedy to rozpoczną się Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej w Polsce i na Ukrainie zakończona będzie budowa autostrady A-4, której 166,6 km przebiegać będzie przez Podkarpacie, w tym przez: Bratkowice, Mrowlę, Rudnę Wielką do tzw. odcinka - Rzeszów Zachodni - Rzeszów Centralny. W skład tego odcinka wchodzi również droga ekspresowa „S-19”.

Budowa tak dużych inwestycji drogowych stwarza lepsze perspektywy i przynosi wiele korzyści mieszkańcom gminy. Powinno ożywić się życie gospodarcze, zmniejszyć stopień bezrobocia, gdyż potrzebni będą robotnicy do robót ziemnych i specjalistycznych. W przyszłości samorząd będzie miał dochody z opłat autostradowych i podatków. Podniesie się poziom życia mieszkańców, poprzez napływ inwestorów i budowę w pobliżu rozmaitych przedsiębiorstw.

Na terenie gminy Świlcza i miasta Rzeszowa leży Strefa Specjalna Rzeszów-Dworzysko, gdzie przy wsparciu Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Innowacyjna Gospodarka na około 60 ha powstanie ośrodek innowacyjności w latach 2013-2014.

Przed nowym samorządem stanie zadanie doskonalenia zarządzania i współpracy z instytucjami nowo powstałymi. Potrzebny jest ożywczy ruch społeczny, który nada samorządom i samorządowcom nowe impulsy i nowe treści.

Za priorytetowe zadania uznaje się:

- zwiększenie potencjału gospodarczego gminy poprzez pozyskiwanie i lokowanie dużych przedsiębiorstw,
- rozwój bazy rekreacyjno-turystycznej.

Zakończenie

Jest jeszcze wiele interesujących tematów, ciekawych miejsc w gminie Świlcza, o których w tym wydawnictwie nie wspominamy. Celem naszym było ukazanie aktywności zwyczajnych ludzi, a przez ich pracę - zmian pozytywnych w zwyczajnej gminie wiejskiej. Zmieniło się nie do poznania oblicze wszystkich sołectw. W dążeniu do nowoczesności nie zapomina się tu o historii i tradycji.

Samorządy w codziennym działaniu łączą troskę o poprawę warunków życia mieszkańców, estetykę i postęp cywilizacyjny z opieką nad materialnymi świadkami historii. Otacza się troską przejawy kultywowania dawnych ludowych zwyczajów poprzez wspieranie amatorskiego ruchu artystycznego, działalności kulturalnej i wydawniczej.

Od pierwszych wyborów samorządowych w dn. 4 VI 1989 r. Gmina Świlcza opiera swą działalność na aktywności, kreatywności, pracowitości i przedsiębiorczości swych mieszkańców. Efekty poczynąń były z roku na rok coraz to bardziej widoczne. Inicjatywy, jednakże, wymagają nie tylko zainicjowania, ale także należytego opracowania w fazie projektu i realizacji. Niezbędne więc było sięganie po środki pomocowe z Unii Europejskiej lub funduszy centralnych.

Gmina i jej sołectwa są „sypialnią Rzeszowa”. Nie uległy jednak przemożnemu wpływowi miasta i zachowały uroki wiosek. Gmina wypiękniata. W ramach Programu Operacyjnego współpracuje z miastem Rzeszów, stolicą Podkarpacia, z którą sąsiaduje „o miedzę”. Dwoma etapami - w 2006 i 2007 r. Rzeszów włączył sołectwo Przybyszówka w swe granice.

Problemem trudnym do rozwiązania jest zjawisko bezrobocia, ale i to uda się zapewne rozwiązać poprzez lokowanie w gminie inwestycji, w tym zagranicznych.

Ufamy, że każdy z Czytelników wytworzył sobie w wyobraźni i pamięci obraz gminy Świlcza. Jej osiągnięcia i postęp zauważalny w każdej dziedzinie życia społeczno-gospodarczego i kulturalnego wskazują na mądrość podjętych przed 20 laty decyzji o strukturach samorządowych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Szybko zmieniają się uwarunkowania naszego życia samorządowego.

Gmina Świlcza - interesująca i nowoczesna - zapewne podoła nowym wyzwaniom współczesnego świata.

Gmina Świlcza przez swą bliskość miasta Rzeszowa, atrakcyjne położenie i walory przyrodnicze, przyciąga inwestorów. W grudniu 2009 r. tereny inwestycyjne zakupił koncern IKEA. Gmina przeobraża się na naszych oczach z rolniczej na przemysłowo-rolniczą.

Wydawnictwo nasze, ukazując wszystkie ważne, i doniosłe oraz rozumne działania samorządu gminnego, niech da podstawę do ocen i dumy z naszych osiągnięć, bo:

**„Polska to nie jest już ten kraj,
którego trzeba się wstydić!”.**

INFORMATOR

Urząd Gminy Świlcza
36-072 Świlcza 168
Tel.: 17 867 01 00
Fax: 17 867 01 57

Wójt - Wojciech Wdowik
Wicewójt - Wiesław Machowski

ug.swilcza@intertele.pl
ug.swilcza@pro.onet.pl

www.swilcza.i-gmina.pl
www.swilcza.com.pl

ISBN 978-83-61016-84-7